

นอกจากนี้แม้ว่าผู้ประพันธ์ได้นำเสนอประวัติพระพุทธเจ้าออกมาในลักษณะแนวพุทธแบบเบ็ดที่ถือนิกายวัชรยานให้เป็นไปตามโทนเรื่องที่ได้นำเสนอเรื่องราวของลามะเบ็ดที่กลับชาติมาเกิด นั่นคือ ผู้ประพันธ์ได้ให้พระพุทธเจ้าสวดบทสวด โอม มณีปัทเมหุม (Om manipadone hum) ซ้ำแล้วซ้ำเล่าในตอนที่พระองค์ตรัสรู้จนทำให้พวกมารคลุ้มคลั่งแต่เนื่องจากพระองค์ทรงมีพระเมตตาจึงได้หยุดสวดมนต์เสีย การนำเสนอศาสนาพุทธแนววัชรยานในลักษณะนี้ก็เป็นการนำเสนอที่ผิวเผินเพราะมีการใช้เพียงบทสวดโอม มณีปัทเมหุมในการสวดและให้พระพุทธเจ้าเป็นผู้ท่องมนต์ เราไม่อาจเห็นมรรควิถีทางปฏิบัติแนววัชรยานใดๆ ได้ในเรื่องนี้แม้แต่ตอนตรัสรู้ผู้ประพันธ์ก็ไม่ได้แสดงมรรควิถีปฏิบัติในแนววัชรยานออกมาให้เห็นเลยเราจึงเห็นเพียงแต่พระพุทธเจ้าทรงหลับตาทำสมาธิเท่านั้นแต่ไม่รู้ว่ามีวิธีการทำสมาธิแบบใดเช่นเดียวกับที่ตัวละครลามะนอร์บูก็มีวิธีการทำสมาธิที่ดูเรียบง่ายธรรมดาไม่ต่างจากพระพุทธเจ้าในแบบฉบับของผู้ประพันธ์ดังที่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายในตอนที่ลามะนอร์บูนำเจสซีและดินมั่งสู่ภูฏานเพื่อเข้ารับการทดสอบว่าเจสซีนั่นคือลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่ซึ่งเจสซีได้ถามลามะนอร์บูซึ่งกำลังหลับตาอยู่

Jesse smiled. "Are you praying?" he asked.

"I'm meditating."

"What is meditating?"

"It's a way to free the mind," the old man explained. "It's a way to detach yourself from the world, to watch your thoughts as if they were passing clouds...nothing more."

Jesse's smile broadened. "I love clouds," he said.

The Lama opened the blind and pointed out. Jesse leaned over the seat and saw the distant range of the Himalayas and the cumulus above.

"If we can learn to meditate in the right way," the Lama continued, "we can all reach Enlightenment."

"What's Enlightenment?"

“It's what we look for but we cannot describe.”¹⁵

จากประโยค “มันเป็นวิถีทางสู่ความว่างภายในจิตใจ” และ “มันเป็นหนทางสู่การหลุดพ้นจากโลกภายนอก คอยตรวจสอบความคิดของเธอเองว่าทุกอย่างเกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไป เหมือนก้อนเมฆ.....ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น” จะเห็นได้ว่าคำอธิบายเรื่องสมาธิของลามะนอร์บูซึ่งเป็นลามะที่ปฏิบัติตามแนววัชรยานนั้นผิวเผินและขาดความลึกซึ่งจนแทบจะไม่เห็นความแตกต่างจากการฝึกสมาธิแบบอื่น ๆ ที่ไม่ว่าจะเป็นสมาธิแบบคริสต์ อิสลาม หรือฮินดูก็ตามและไม่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิบัติในแบบวัชรยานอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ประโยคที่ว่า “ถ้าเราสามารถที่จะเรียนรู้ถึงการทำให้สมาธิที่ถูกต้องเราก็จะสามารถไปถึงการรู้แจ้งได้” ก็กล่าวแต่เพียงว่าการทำให้สมาธิที่ถูกต้องแต่ก็ไม่ได้อธิบายให้เห็นว่าวิธีการทำให้สมาธิที่ถูกต้องนั้นต้องปฏิบัติเช่นไรซึ่งแสดงให้เห็นถึงความฉาบฉวยและความไม่ระมัดระวังในการนำเอาปรัชญาตะวันออกมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนนวนิยายเพราะผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนหลักปรัชญาตะวันออกซึ่งเป็นเรื่องอันตรายเพราะผู้อ่านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจจะเข้าใจผิดว่าหลักปฏิบัติที่บรรยายไว้ในนวนิยายนั้นถูกต้องแม่นยำแล้วอันมีผลทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ที่คลาดเคลื่อนจากหลักการที่แท้จริงได้

โดยแท้จริงการปฏิบัติตามมรรควิธีแบบวัชรยานมรรคนั้นเป็นไปตามท้องคทะโลลามะได้ทรงกล่าวไว้ว่าความลุ่มลึกของตันตระหรือวัชรยานเกิดจากการปฏิบัติที่หลอมรวมอุปายะและปัญญาให้เป็นหนึ่ง ในวัชรยานสอนว่าผู้ปฏิบัติจะต้องพิจารณาการรับรู้ในเรื่องตัวตนและโลกโดยมีความเข้าใจในสุญญตาและสลายทุกสิ่งลงสู่สุญญตา จากนั้นพิจารณาสุญญตาให้เห็นเป็นนิมิตคือรูปเทพสมาธิที่สมบูรณ์พร้อม ต่อจากนั้นทำพิจารณาคุณธรรมชาติอันว่างเปล่าของเทพนั้นในการพิจารณาเพียงครั้งเดียวทั้งอุปายะและปัญญะจะปรากฏพร้อมกันโดยสมบูรณ์ กล่าวคือมีทั้งการเห็นเทพนิมิตและขณะเดียวกันก็เกิดความเข้าใจในธรรมชาติอันว่างเปล่าของเทพนั้น

ตามประเพณีของวัชรยานมีตันตระหลักอยู่สี่ระดับตามนิยายของเกลูก ศากยะ กากุ คือ กริยาตันตระ จรยาตันตระ โยคะตันตระ และอนุตรโยคะตันตระ ในสองชั้น

¹⁵ Gordon McGill, *Little Buddha*, pp. 106-107.

แรกไม่จำเป็นต้องรับศีลของวัชรยานแต่ในโยคะตันตระและอนุตตรโยคะตันตระจะต้องรับศีลตันตระ ในอนุตตรโยคะตันตระมีการปฏิบัติสมาธิที่ใช้ธาตุต่างๆ ในร่างกาย เช่น การตรึงพิจารณาช่องพลังในร่างกาย พลังที่วิ่งผ่านช่องต่างๆ ในการทำสมาธิวิธีเหล่านี้ถูกแจกหลักก็คือความตั้งมั่นในโพธิจิตและการทำวิปัสสนาอยู่ในสัจจญาณ หากขาดปัจจัยทั้งสองนี้แล้วการปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงก็ไม่อาจนับได้ว่าเป็นการปฏิบัติของพุทธ¹⁶

ด้วยเหตุนี้จะเห็นได้ว่าการอธิบายการปฏิบัติมรรควิธีแบบวัชรยานของผู้ประพันธ์ที่เมื่อเทียบกับท้องคทะไลลามะอธิบายนั้นเป็นไปอย่างฉาบฉวยมากอันแสดงให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนาของผู้ประพันธ์มีน้อยมาก ยิ่งไปกว่านี้ด้วยความคิดของผู้ประพันธ์ซึ่งเป็นชาวตะวันตกที่มองว่าตนเหนือกว่าชาติตะวันตกจึงมีสิทธิที่จะกระทำเช่นไรก็ได้ต่อตะวันออกเมื่อนำพุทธปรัชญามาเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์นวนิยายจึงได้ปรับเปลี่ยนตามใจชอบทำให้ผิดไปจากความเป็นจริงหลายเรื่องซึ่งการกระทำเช่นนี้ของผู้ประพันธ์สร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่พุทธปรัชญาและแก่ผู้ที่อ่านนวนิยายหรือผู้ที่ชมภาพยนตร์เรื่องนี้เพราะได้รับทราบเนื้อหาที่ไม่ถูกต้อง

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าผู้ประพันธ์ได้ประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ให้สอดคล้องกับแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของคนตะวันตกที่มองว่าทุกสิ่งทุกอย่างของชาติตะวันตก ออก เช่น ความคิดความเชื่อ ปรัชญา ศาสนา ล้วนแล้วแต่ไร้ค่าและด้อยกว่าตะวันตก พุทธปรัชญาในนวนิยายเรื่องนี้จึงถูกนำเสนอผ่านสิ่งที่ไม่สูงค่าหรือศักดิ์สิทธิ์ เช่น การนำเสนอประวัติพระพุทธเจ้าในนิทานภาพสำหรับเด็กซึ่งถือว่าพุทธประวัติพระพุทธเจ้าเป็นเพียงเทพนิยายอันสนุกสนานสำหรับเด็กๆ เท่านั้น การนำเสนอหลักพุทธปรัชญาอันลึกซึ้งผ่านสายตาของตัวละครเจสซีซึ่งเป็นเด็กที่มองประวัติพระพุทธเจ้าว่าเป็นเหมือนเทพนิยายสำหรับเด็ก หรือแม้แต่การนำเสนอเรื่องหลักกรรมผ่านตัวละครลามะที่เป็นเด็กที่นำเสนอออกมาในลักษณะที่ผิวเผินขาดความลึกซึ้ง กล่าวคือ ในตอนต้นเรื่องของนวนิยายลามะนอร์บูได้สอนเรื่องหลักกรรมแก่เหล่าสามเณรโดยการยกนิทานมาสอนว่ามีแพะตัวหนึ่งที่กำลังจะถูกฆ่าบูชาญเพื่อความเป็นสิริมงคลในการเพาะปลูก ในขณะที่มันกำลังจะถูกฆ่ามันก็ได้หัวเราะขึ้นมาพร้อมกับพูดกับนักบวชที่กำลังจะฆ่ามันว่าเมื่อहार้อยชาติที่แล้วมันก็เคยเป็นนักบวชเช่นกันและได้ฆ่าแพะสังเวท

¹⁶ ดูสรุปใน ทะไลลามะ, ความจริงสี่ประการคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนา. แปลโดย จิตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสน, หน้า 109-110.

เจ้ามานักต่อนัก ต่อมาพอมันตายจึงต้องมาเกิดเป็นแพะและต้องถูกฆ่าตาย เป็นเช่นนี้มา แล้วถึง 499 ชาติ และหากชาตินี้มันได้ถูกฆ่าตายอีกชาติหน้ามันก็จะได้ไปเกิดเป็นมนุษย์เสียที่ ดังนั้นมันจึงรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้ตาย เมื่อได้ฟังดังนั้นนักบวชจึงสำนึกได้ถึงบาปกรรมที่ ตนได้ทำลงไปจึงตั้งใจว่านับแต่นี้ไปตนจะเป็นผู้ปกป้องรักษาแพะทุกตัวในแผ่นดินนี้เองแต่แพะก็รู้ ตัวว่าเวลาของมันได้มาถึงแล้ว ทันใดนั้นอัสนีบาตที่ดังกึกก้องกัมปนาทจากยอดเขานั้นได้ผ่า แยกหินลงมาตามไหล่เขาและตกใส่ตัวมันจนถึงแก่ความตาย พอเล่าจบลามะนอร์บูก็ได้ถาม บรรดาสามเณรว่านิทานโบราณเรื่องนี้ต้องการสอนอะไรและได้กล่าวนำขึ้นมาก่อนว่า “สำหรับผู้ ไດ้ก็ตามที่กระทำความชั่ว” เหล่าสามเณรทั้งหลายก็ตอบรับพร้อมกันว่า “แล้วผู้นั้นก็จะได้รับผล กรรมอันน่าเวทนา” ซึ่งก็ทำให้ลามะนอร์บูพยักหน้าและยิ้มอย่างพึงพอใจในคำตอบของบรรดา สามเณร จะเห็นได้ว่ากฎแห่งกรรมที่ผู้ประพันธ์นำเสนอขึ้นนั้นเป็นการนำเสนอออกมาในลักษณะที่ ผิดแผกจนเกินไปทำให้ไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างกรรมในศาสนาพุทธและกรรมใน ศาสนาคริสต์ได้ กรรมในพุทธศาสนาเกิดมาจากกิเลสอันได้แก่ ราคะ โทสะ โมหะ แต่ใน ศาสนาคริสต์ไม่เชื่อในเรื่องกรรมอันเกิดมาจากกิเลสแบบในทางพุทธศาสนาแต่จะเชื่อในเรื่องบาป กำเนิดที่ได้รับมาจากอดัมและอีฟที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีความบกพร่องไม่สมบูรณ์แบบเนื่องจาก เป็นคนบาปและมนุษย์ได้ทำบาปเพราะขัดขืนคำสั่งของพระเจ้าที่ได้ทรงบัญญัติไว้ มนุษย์จะรอด พ้นจากบาปกำเนิดได้หากมีความศรัทธาในพระเยซูและพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าโดยปราศจากความลังเล สงสัย ด้วยเหตุนี้หากผู้ประพันธ์ต้องการแสดงหลักกรรมในแบบพุทธศาสนาก็น่าจะกล่าวถึง กรรมที่เกิดจากกิเลสของมนุษย์มากกว่าการแสดงเพียงว่ามนุษย์ได้รับผลกระทบจากการกระทำความ ชั่วซึ่งเหมือนกับความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาที่ว่าทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว หากกล่าวว่ากรรมเกิดจาก กิเลสแบบทางพุทธศาสนาก็น่าจะสามารถเชื่อมโยงได้ว่าการระงับผลของกรรมสามารถทำได้โดยการ ละกิเลสเช่นกันซึ่งผู้ประพันธ์มิได้กล่าวถึงและความเชื่อในลักษณะนี้ก็ไม่มีในศาสนาคริสต์ด้วยเช่น กัน

ดังนั้นการที่ผู้ประพันธ์นำพุทธปรัชญามาใช้โดยไม่ได้คงลักษณะเดิมที่แท้จริงไว้แต่ กลับบิดเบือนเสียรวมทั้งการนำเสนอหลักธรรมคำสอนออกมาในลักษณะที่ฉาบฉวยจึงสะท้อนให้ เห็นอย่างชัดเจนว่าหลักคำสอนที่ไม่ว่าจะเป็นหลักสุญญตาในแบบมหายาน หลักปฏิจจนูปบาท หรือหลักกรรม (ความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดหรือการเวียนว่ายตายเกิดหรือความเชื่อใน เรื่องชาติหน้านั้นอยู่ในหลักกรรมด้วย นั่นคือ ผู้ที่ยังไม่อาจหลุดพ้นจากกิเลสตัณหา เครื่อง ร้อยรัด และอวิชชาคือความไม่รู้จะต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏอยู่ตลอดไป แต่หาก

สามารถหลุดพ้นจากกิเลส ตัณหา และอวิชชาได้ก็จะหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดอันเป็นทุกข์ของสัตว์โลกได้ ชาวพุทธธิเบตมีความเชื่อว่าลามะองค์สำคัญ ๆ อย่างเช่นทะไลลามะที่เปรียบเป็นทั้งพระสังฆราชและกษัตริย์ของประเทศเมื่อสิ้นชีวิตลงก็จะกลับชาติมาเกิดใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่าท่านเหล่านี้จะสามารถเข้าถึงกระแสพระนิพพานได้แล้วแต่ก็ยังยอมสละความสุขส่วนตัวที่จะไม่เข้าสู่พระนิพพานและตั้งใจอธิษฐานขอกลับมาเกิดในโลกมนุษย์เพื่อช่วยเหลือสรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลายท่านเหล่านี้จึงได้รับการขนานนามว่า “ตูลู” หรือ “รินโปเช” ซึ่งก็คือผู้กลับมาเกิดใหม่พร้อมกับความสูงส่งทางปัญญาญาณ) จึงเป็นเพียงองค์ประกอบย่อยหรือเครื่องประดับสำหรับนวนิยายเพื่อให้ดูสมจริงว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาอันเป็นปรัชญาแบบตะวันออก หากเราลองพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วก็จะเห็นว่าหลักพุทธศาสนาเหล่านี้ได้ถูกดัดแปลงให้เป็นแบบคริสต์ศาสนาไปเสียแล้วทำให้สารัตถะแห่งพุทธศาสนาสูญหายไปเมื่อเป็นเช่นนั้นสิ่งที่ถูกนำเสนอจึงกลับกลายเป็นปรัชญาตะวันตกที่แฝงอยู่ในปรัชญาตะวันออกอีกทีหนึ่ง เช่น มีการดัดแปลงศัพท์ทางศาสนาพุทธให้เป็นแบบศาสนาคริสต์ มีการปรับเปลี่ยนประวัติพระพุทธเจ้าให้เหมือนกับประวัติพระเยซูเพื่อสื่อว่าแท้ที่จริงแล้วศาสนาพุทธนั้นเหมือนกับศาสนาคริสต์หรือความเชื่อแบบพุทธก็คือความเชื่อแบบคริสต์นั่นเองหาใช้ความเชื่อแบบคริสต์ไปเหมือนกับความเชื่อแบบพุทธไมซึ่งก็หมายความว่าผู้ประพันธ์ได้ยึดตามศาสนาคริสต์เป็นหลักในการนำเสนอศาสนาพุทธซึ่งก็เป็นไปตามหลักบูรพาคตินิยมดังที่กล่าวไปแล้ว มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดทางพุทธศาสนาเป็นแบบคริสต์ศาสนาที่นำเสนอผ่านมุมมองของตัวละคร ไม่ว่าจะเป็นดินลิวา เจสซี หรือแม้แต่ลามะนอร์บู ดังที่ได้กล่าวไป

ในภาพยนตร์ประวัติพระเยซูนั้นมีเนื้อหาหลักคือประวัติพระเยซูและหลักศาสนาคริสต์ซึ่งผู้สร้างก็นำเสนอได้อย่างตรงประเด็นหลักของเรื่องโดยไม่มีหลักศาสนาอื่นเข้ามาสอดแทรกเลยแม้แต่เพียงนิดเดียวทำให้ผู้ชมเกิดความศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง ในทางกลับกันนวนิยายและภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตะวันออกและน่าจะมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้าและหลักศาสนาพุทธโดยเฉพาะจะเห็นได้จากชื่อเรื่องซึ่งแปลว่า “พระพุทธเจ้าองค์น้อย” แต่การที่ผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนศาสนาพุทธให้เป็นแบบศาสนาคริสต์ทำให้พุทธปรัชญาซึ่งควรจะได้รับ การนำเสนอเป็นประเด็นหลักกลับกลายเป็นเพียงองค์ประกอบรองไปโดยปริยายทำให้ตัวตนของตะวันตกถูกนำเสนอมากกว่าตัวตนของตะวันออกเสียอีกซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้สามารถอ่านรายละเอียดได้ในบทที่ 3 ข้อ 3.2 แนวคิดที่ว่าตะวันตกมีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงตะวันออก

ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่านวนิยายเรื่องนี้นำเสนอปรัชญาความคิดความเชื่อแบบตะวันตกคือศาสนาคริสต์มากกว่าแบบตะวันออกคือศาสนาพุทธจริงดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีผู้ที่เป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดมีถึงสามคน การกำหนดเช่นนี้นอกจากจะเพื่อให้มีทั้งตัวละครตะวันออกและตะวันตกปรากฏในงานเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นวัฒนธรรมชนนิยมแล้วยังเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาคริสต์ กล่าวคือ การกำหนดให้มีผู้ที่เป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดมีสามคนคือเจสซี ราชู และคิตา นั้นสอดคล้องกับความคิดความเชื่อแบบคริสต์ในเรื่องหลักตรีเอกานุภาพ ตามหลักพุทธมหายานจะมีความเชื่อในเรื่องตรีกาย¹⁷ คือ

1. ธรรมกาย หมายถึง สัจธรรมอันมีอมตสภาวะอันเป็นลักษณะของความเป็นพุทธะ
2. นิรมลกาย คือ กายหยาบหรือกายเนื้อที่ถูกแปลงหรือสร้างขึ้นโดยพระพุทธเจ้าสากลนั้นคือเป็นรูปกายที่มีรูปลักษณะปรากฏให้มนุษย์ทั่วไปเห็นได้
3. สัมโภคกาย คือ กายละเอียดของพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธเจ้าสากลที่มีอมตสภาวะคอยช่วยเหลือสรรพสัตว์ตลอดกาล โดยมากนิยมจัดสัมโภคกายของพระพุทธเจ้าเป็น 5 หมู่ โดยมีพระไวโรจนพุทธเจ้า พระอมิตาภพุทธเจ้า พระรัตนสัมภพพุทธเจ้า พระอโมลสิทธิพุทธเจ้า และพระอภิชัยพุทธเจ้าเป็นประธานของแต่ละหมู่ซึ่งในหมู่หนึ่งๆ ก็ยังประกอบไปด้วยพระโพธิสัตว์ใหญ่น้อยจำนวนมากมาย ดังนั้นตามหลักของพุทธมหายานพระสมณโคตมเป็นนิรมลกายหรือกายหยาบของพระพุทธเจ้าสากล (สัมโภคกาย) ที่อุบัติขึ้นในโลก สัมโภคกายก็คือพระอมิตาภพุทธเจ้า เป็นต้น ดังนั้นชาวพุทธมหายานจึงนิยมกราบไหว้เคารพบูชาพระอมิตาภพุทธเจ้า เพราะเป็นการไหว้พระพุทธเจ้าโดยตรงมากกว่าที่จะต้องไหว้ผ่านพระสมณโคตมพระพุทธเจ้าที่เป็นเพียงนิรมลกายเท่านั้น แม้พุทธมหายานจะมีความเชื่อในลักษณะเช่นนี้ก็ก็ตามแต่ลักษณะของการกำหนดให้มีตัวละครที่กลับชาติมาเกิดถึงสามคนนี้จะสอดคล้องกับหลักตรีเอกานุภาพในคริสต์ศาสนามากกว่าหลักตรีกายของพุทธมหายาน กล่าวคือ หลักตรีเอกภาพหรือตรีเอกานุภาพ (Trinity) นั้นเป็นความเชื่อของชาวคริสต์ที่ว่าพระบิดา พระบุตร และพระจิต (พระวิญญาณบริสุทธิ์) นั้นเป็นสามบุคคลที่รวมกันเป็นหนึ่งซึ่งความจริงแล้วก็คือพระเป็นเจ้าองค์เดียวกันนั่นเองซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้วิญญาณของลามะดอร์เจนั้น

¹⁷ ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสน. พระพุทธศาสนาแบบทิเบต (กรุงเทพฯ : บริษัทส่องสยามจำกัด , 2538), หน้า 111-122.

แยกออกเป็นร่างกาย คำพูด และจิตใจ โดยบอกว่าทั้งสามอย่างไม่มีอันไหนที่จะคงอยู่โดยปราศจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งก็หมายความว่าทั้งสามคือร่างกาย คำพูด จิตใจรวมกันเป็นหนึ่ง ซึ่งความจริงก็คือสามะตอร์เจคนเดียวกันตรงตามหลักตรีเอกานุภาพของคริสต์ศาสนา เห็นได้จากคำพูดของลามะนอร์บูที่ได้กล่าวขึ้นหลังจากที่เจสซีถามว่าพวกเราทั้งหมดเป็นลามะตอร์เจได้อย่างไรและลามะนอร์บูก็ตอบว่า “มันเป็นสิ่งที่ยากมากแต่มันก็เคยเกิดขึ้นก่อนหน้านี้ วิญญาณถูกแยกเป็นร่างกาย คำพูด และจิตใจ ทั้งสามอย่างไม่มีอันไหนที่จะคงอยู่โดยปราศจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด พวกเราทุกคนผูกพันกันเช่นเดียวกับโลกมนุษย์กับจักรวาลจำสิ่งนี้ไว้”

“It is very rare,” the old man said, “but it has happened before.

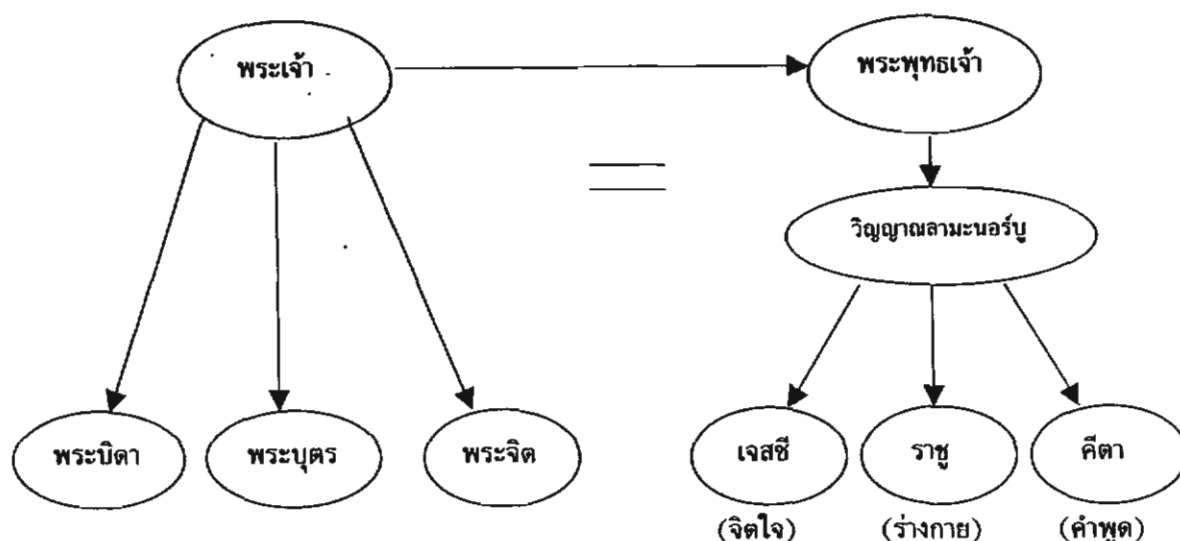
Separate manifestations of the body, the speech, and the mind. None of these three exist without the others. All of us are attached, like the world to the universe. But remember this”¹⁸

เห็นได้ว่าวิญญาณของลามะตอร์เจแยกออกจากกันอย่างเป็นประจักษ์ชัดเป็นสามบุคคล อันได้แก่ ร่างกาย (คือราชูเป็นคนเดียวที่มีร่างกายเหมือนกับลามะตอร์เจในอดีตชาติ กล่าวคือเป็นชาวตะวันออกและเป็นเพศชายในขณะที่คิตาเป็นเพศหญิงและเจสซีเป็นชาวตะวันตกราชูจึงเป็นส่วนกายของลามะตอร์เจ) คำพูด (คือคิตาเห็นได้จากที่เธอสามารถท่องมนต์พระหฤทัยสูตรได้ในตอนที่โซนาลี มารดาของคิตากำลังเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบุตรสาวเธอที่สามารถสวดมนต์ภาษาทิเบตให้ลามะนอร์บูฟัง การที่คิตาท่องมนต์พระหฤทัยสูตรได้ในขณะที่ราชูและเจสซีท่องไม่ได้แสดงว่าเธอคือส่วนของคำพูดที่แยกออกมาจากวิญญาณของลามะตอร์เจ) และจิตใจ (คือเจสซีสังเกตเห็นได้จากคำพูดของเด็กน้อยที่พูดโต้ตอบคืนว่าเขาคือส่วนของจิตใจไม่ใช่ร่างกาย ผู้ประพันธ์กำหนดให้เจสซีใช้คำว่า “จิตใจ” (the mind) เพื่อสื่อว่าตัวเขาคือส่วนของจิตใจและยังเห็นได้จากอุปนิสัยของเขาที่ชอบดึงหูซ้ายเป็นประจำเหมือนกับลามะตอร์เจ การแสดงว่าเจสซีมีอุปนิสัยเช่นนี้แสดงว่ามีจิตใจเหมือนกับลามะตอร์เจ) ซึ่งหากพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่าหาได้สอดคล้องกับกายละเอียด (สัมโศคกาย) กายหยาบ (นิรมาณกาย) หรือธรรมกาย สัมโศคกายคือกายละเอียดของพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธเจ้าสากลน่าจะอยู่ได้อย่างเอกเทศจากกายหยาบหรือนิรมาณกายได้ กล่าวคือ แม้ว่าพระพุทธเจ้าสากลจะไม่เนรมิตกายหยาบของตนขึ้นมาท่านก็สามารถอยู่ได้โดยตัวของท่านเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งกายหยาบหรือนิรมาณกายที่ท่านเองสร้างขึ้นมาแต่อย่างใดเพราะเป็นเพียงของเทียมที่สร้างขึ้นมาจากตัวท่านเพื่อให้มนุษย์ทั่วไปสามารถเห็นได้

¹⁸ Gordon McGill, *Little Buddha*, p. 156.

ด้วยตาเนื้อจนทำให้พระพุทธรูปเจ้าทรงสั่งสอนมนุษย์ได้ สัมโมคกายน่าจะถือว่าเป็นพระพุทธรูปเจ้าที่แท้จริงต่างหากซึ่งผิดกับที่วิญญาณของลามะดอร์เจแยกออกเป็นบุคคล คำพูด จิตใจ โดยที่ทั้งสามก็คือลามะดอร์เจของแท้ (ผิดกับนิรมาณกายที่เป็นพระพุทธรูปเจ้าเทียมที่ถูกสร้างขึ้น สัมโมคกายคือพระพุทธรูปเจ้าของแท้) ที่แยกออกเป็นสามบุคคลและทั้งสามบุคคลนี้คือร่างกาย คำพูด และจิตใจ ไม่อาจที่จะแยกจากกันได้เพราะตามคำพูดของลามะนอร์บูแล้วทั้งสามอย่างไม่มีอันไหนที่จะสามารถคงอยู่โดยปราศจากสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งสามบุคคลนี้จะผูกพันกันเช่นเดียวกับโลกมนุษย์ผูกพันกับจักรวาล ดังนั้นทั้งสามจึงแยกจากกันไม่ได้ในขณะที่สัมโมคกายและนิรมาณกายสามารถแยกจากกันได้เพราะสัมโมคกายสามารถดำรงอยู่โดยไม่มีนิรมาณกายก็ได้ อีกทั้งธรรมกายที่มีลักษณะเป็นสภาวะของสังขารที่มีความเป็นอมตะอันเป็นลักษณะที่ไม่ใช่ตัวตนหรือบุคคลในแบบเจสซี ราชู หรือคีตา ดังนั้นลักษณะการแยกออกของตัวตนทั้งสามที่ถือว่าเป็นบุคคลจากวิญญาณเดียวกันคือลามะดอร์เจจึงมีลักษณะเหมือนกับหลักตรีเอกานุภาพมากกว่า เพราะพระเจ้าได้แยกออกเป็นสามบุคคล คือ พระบิดา พระบุตร พระจิต เช่นเดียวกันกับที่วิญญาณลามะดอร์เจแยกออกเป็นสามบุคคลคือ ร่างกาย (ราชู) คำพูด (คีตา) เจสซี (จิตใจ) โดยทั้งสามมีลักษณะที่เป็นพระเจ้าของแท้และวิญญาณลามะดอร์เจของแท้เช่นกันและทั้งสามบุคคลนี้ไม่สามารถอยู่ได้โดยปราศจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออยู่เป็นเอกเทศจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เพราะเป็นพระเจ้าหรือวิญญาณของลามะดอร์เจแท้จริงเช่นเดียวกัน ดังนั้นทั้งสามบุคคลจึงรวมกันเป็นหนึ่งซึ่งแท้ที่จริงก็คือพระเจ้าองค์เดียวกันหรือวิญญาณลามะดอร์เจดวงเดียวกันนั่นเอง ดังนั้นวิญญาณของลามะดอร์เจก็เปรียบได้ว่าเป็นเหมือนพระเจ้าในศาสนาคริสต์เพราะสามารถตีความได้จากลักษณะการแบ่งออกเป็นสามท่านองเดียวกันกับหลักตรีเอกานุภาพและในการวิเคราะห์มาข้างต้นที่ได้วิเคราะห์ถึงลักษณะความเหมือนกันระหว่างวิญญาณลามะดอร์เจ เจสซีกับพระพุทธรูปเจ้าและกับพระเยซูหรือพระเจ้าจึงเป็นการแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าผู้ประพันธ์นั้นได้นำเสนอหลักปรัชญาความคิดความเชื่อในแบบตะวันตก (คริสต์) มากเสียยิ่งกว่าปรัชญาของตะวันออก (พุทธ) ซึ่งเป็นไปตามหลักการบูรพาคตินิยมที่เชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของตะวันตกและมีสิทธิ์ในการปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดความเชื่อของตะวันออกให้อยู่ในพื้นฐานปรัชญาความเชื่อแบบตะวันตกซึ่งลักษณะตามที่ได้วิเคราะห์มาแล้วนี้สามารถเขียนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นแผนภาพเพื่อให้ดูเข้าใจง่ายดังนี้

หลักตรีเอกานุภาพ

ภาพประกอบที่1 หลักตรีเอกานุภาพ

นอกจากนี้ยังมีการใช้ศัพท์ทางศาสนาคริสต์แทนศัพท์ทางศาสนาพุทธ ตัวอย่างเช่น คำที่ใช้เรียกพระพุทธรเจ้าซึ่งก็คือคำว่า “awakened one” หรือ “enlightened Buddha” (ผู้ตรัสรู้หรือผู้ตื่นแล้วจากกิเลส) ผู้ประพันธ์ก็ใช้คำว่า “redeemer” (พระผู้ไถ่บาปอันหมายถึงพระเยซู) แทนดังจะเห็นได้จาก ตอนที่อลิตะดาบสถวายคำทำนายให้กับเจ้าชายสิทธัตถะที่เพิ่งประสูติว่า “พระองค์จะทรงเป็นใหญ่ในโลกนี้” “หรือไม่ก็เป็นผู้ไถ่บาปแห่งสัตว์โลก” (“He will be the master of the world,” he said. “Or its redeemer.”) การทำเช่นนี้ทำให้คุณลักษณะของพระพุทธรเจ้าถูกบิดเบือนไปเพราะคำว่า “awakened one” นั้นหมายถึงมนุษย์ธรรมดาที่สามารถตรัสรู้ได้ด้วยการเพียรพยายามปฏิบัติธรรมจนสามารถบรรลุนิพพานได้ด้วยตนเอง หากได้ฟังพาลังคักศีลธิไม่ส่วนคำว่า “redeemer” หมายถึงผู้ไถ่บาปซึ่งหาใช่มนุษย์ธรรมดาไม่แต่เป็นบุตรของพระเจ้าซึ่งก็คือพระเยซูที่ได้รับหน้าที่จากพระเจ้าให้มาไถ่บาปให้กับมวลมนุษย์

แม้ในภายหลังผู้ประพันธ์จะกำหนดให้ตัวละครลามะนอร์บุใช้คำว่า “awakened one” เรียกพระพุทธรเจ้าในตอนที่เราพุทธประวัติให้พวกเจสซีฟังแต่การใช้คำว่า “awakened

one” หลังคำว่า “redeemer” ก็ทำให้ดูเหมือนว่าศัพท์ทั้งสองคำมีความหมายเดียวกันเพราะผู้ประพันธ์ต้องการสื่อว่าพระพุทธเจ้าก็คือ redeemer ส่วน the awakened one ที่ผู้ประพันธ์ใช้ในตอนหลังนั้นก็ต้องการสื่อว่าก็คือคนเดียวกับ redeemer นั่นเองซึ่งก็สอดคล้องกับที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วว่านวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้ทำให้ดูเหมือนกับว่าพุทธศาสนานั้นมีลักษณะที่ไปเหมือนกับคริสต์ศาสนามากกว่าที่คริสต์ศาสนาจะไปเหมือนกับพุทธศาสนา

ในประเด็นนี้ยังเห็นได้จากที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้อิสตะดาบสกล่าวตอบพระเจ้าสุทโธทนะผู้ซึ่งไม่ปรารถนาจะให้พระโอรสออกบวชว่า “แต่บ่อยครั้งที่เทวดาก็ไม่สนองตอบความปรารถนาของมนุษย์ผู้ไม่มีความเป็นอมตะนะพระองค์ท่าน” (“but the gods often betray the wishes of mortal men.”) จากคำพูดนี้สื่อให้เห็นถึงความคิดความเชื่อแบบตะวันตกที่มีอยู่ในเทวดานานกรีก-โรมันหรือในคัมภีร์ไบเบิลที่ว่าเหล่าเทพเจ้ามักมีอิทธิพลต่อมนุษย์ เช่น บางทีอาจจะทำร้ายหรือทรยศหักหลังมนุษย์ นอกจากนี้การใช้คำว่า “มนุษย์ผู้ไม่ใช่ออมตะ” (mortal men) ก็สอดคล้องกับที่พระเจ้าสุทโธทนะได้ตรัสกับเจ้าชายสิทธัตถะว่า “เราทุกคนต้องตายและกลับมาเกิดใหม่แล้วตายอีก ไม่มีมนุษย์คนใดที่จะหลีกเลี่ยงจากคำสาปนี้ได้” (“We must all die and be reborn and die again. No man can ever escape that curse.”) ในความหมายที่ว่าเนื่องจากอดัมและอีฟได้ฝ่าฝืนคำสั่งของพระเจ้าพระเจ้าจึงลงโทษให้มนุษย์ทุกคนไม่สามารถที่จะมีชีวิตนิรันดร์ได้ซึ่งเป็นคำสาป (curse) จากพระเจ้านั่นเองคำว่า “คำสาป” ที่พระเจ้าสุทโธทนะกล่าวจึงสื่อถึงความเชื่อตามหลักศาสนาคริสต์เนื่องจากศาสนาพุทธถือว่าการเวียนว่ายตายเกิดของมนุษย์เป็นเพียงกฎธรรมชาติเท่านั้น หากเป็นคำสาปจากพระเจ้าไม่การสอดคล้องหลักศาสนาคริสต์ในลักษณะเช่นนี้จะปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดโดยผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้เจ้าชายสิทธัตถะใช้คำว่า “คำสาป” อีกครั้งเพื่อเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความคิดความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาให้เด่นชัดมากกว่าแบบพุทธศาสนาในประโยคที่ว่า “ถ้าเช่นนั้นการเรียนรู้คำสาปก็เป็นภารกิจของหม่อมฉันซิพะยะค่ะ” เจ้าชายตรัส “หม่อมฉันจะศึกษาเรียนรู้คำสาปนี้ด้วยตนเอง” (“Then that curse is my task,” Siddhartha said .“I will lift that curse.”)

เห็นได้ว่าการใช้คำว่า “curse” อันเป็นศัพท์ทางคริสต์ศาสนานั้นสอดคล้องกับคำว่า “We must all die.”, “mortal man”, “the gods”, “redeemer” และ “the master of the world” ซึ่งล้วนสื่อถึงความคิดความเชื่อแบบคริสต์ทั้งสิ้นอันทำให้ตัวตนของตะวันตกในนวนิยายเรื่องนี้เด่นชัดมากกว่าตัวตนของตะวันออกเสียอีก กล่าวคือ เป็นการเน้นย้ำว่าพระพุทธเจ้า

นั่นก็ทรงเป็นพระเยซูซึ่งเป็นพระผู้ไถ่บาปที่จะทรงนำพามนุษย์ให้รอดพ้นจากคำสาปที่ทำให้มนุษย์เป็นมรรตัยชน (mortal man)

การตีความดังกล่าวก็สอดคล้องกับที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้คำว่า “salvation” (ทางรอด) แทนคำว่า “Nirvana” (นิพพาน) คำทั้งสองนั้นมีความหมายต่างกันจึงไม่อาจใช้แทนกันได้ นั่นคือ คำว่า “นิพพาน” มาจากคำว่า “นิรวาณ” ซึ่งท่านพุทธทาสภิกขุได้ให้ความหมายของนิพพานไว้ว่า “เป็นความดับสนิทแห่งความเร่าร้อน เผาผลาญ ความเสียดแทง ยอกตำ และความผูกพันร้อยรัดอันมีอยู่ในจิตใจของมนุษย์”

ในพระพุทธพจน์ยังได้กล่าวถึงความหมายของพระนิพพานไว้ด้วยเช่นกันดังที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้อรรถความออกมาเป็นภาษาไทยว่า “สิ่งๆ นั้นมีอยู่แน่ ภิกขุทั้งหลาย ซึ่งในสิ่งๆ นั้นไม่ใช่โลกอื่น ไม่ใช่ดวงจันทร์ ไม่ใช่ดวงอาทิตย์ ภิกขุทั้งหลาย ตถาคตไม่กล่าวสิ่งนั้นว่าเป็นการมา เป็นการไป การหยุดอยู่ การเคลื่อนจากภพนี้หรือการเกิดใหม่ๆ สิ่งๆ นั้นไม่หยุดอยู่ ไม่เวียนไป ไม่มีอารมณ์เลย สิ่งนั้นแหละคือที่สุดของความทุกข์” ซึ่งก็หมายความว่าพระนิพพานสามารถเข้าถึงได้ก็ด้วยการดับสิ้นกิเลสตัณหาที่ร้อยรัดจิตใจทั้งปวงจนเกิดปัญญาที่แท้จริงและจิตใจได้หลุดพ้นจากความทุกข์ พบกับความสงบอย่างแท้จริง และหลุดพ้นจากการต้องเวียนว่ายตายเกิดต่อไป อย่างไรก็ตามการเข้าถึงและคำอธิบายเกี่ยวกับพระนิพพานอาจแตกต่างกันบ้างในแต่ละนิกาย¹⁹

เสรีयर พันธรังษีได้ให้ความหมายของคำว่านิพพานไว่ว่านิพพานแปลว่า “ธรรมชาติที่ดับ มีความหมายเหมือนหนึ่งเปลวไฟที่หมดเชื้อแล้วก็ดับไปเอง” อีกอย่างหนึ่งแปลว่า “ธรรมชาติที่ปราศจากเครื่องรังรัดมีความหมายว่าไม่มีกิเลสรังรัดอยู่ในภวะนั้น ไม่ใช่เป็นการดับตัวเองของนิพพานหรือไม่ใช่การรังรัดตัวเองของนิพพาน”²⁰

กล่าวโดยสรุปแล้วนิพพานคือสภาวะซึ่งเข้าถึงได้เมื่อจิตวิญญาณหลุดพ้นจากกิเลสตัณหา อวิชชา และอกุศลกรรมทั้งปวงทำให้จิตวิญญาณของผู้เข้าถึงพ้นจากสังสารวัฏแห่งการ

¹⁹ อังโน วนิดา ข้าเขียว, *ศาสนาเปรียบเทียบ* (นนทบุรี: สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพรส, 2541), หน้า 133.

²⁰ ดูใน เสถียร พันธรังษี, *ศาสนาเปรียบเทียบ* (กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2524), หน้า 154-155.

เวียนว่ายตายเกิดอันเป็นการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงอย่างแท้จริง การจะเข้าถึงพระนิพพานได้นั้นต้องปฏิบัติตามวิถีแนวทางที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ซึ่งได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ตามแนวทางอริยสัจสี่ประการ อริยมรรค 8 ประการ และหลักปฏิจาสัมปทาบท เป็นต้น

ส่วนคำว่า “ทางรอด” เป็นเป้าหมายสูงสุดของศาสนาคริสต์ที่ว่าการที่มนุษย์ทั้งหลายจะสามารถรอดพ้นจากความทุกข์และบาปกำเนิด (original sin) ที่ตกทอดมาจากอดัมและอีฟ มนุษย์คู่แรกของโลกได้นั้นจะต้องเชื่อและศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าโดยปราศจากความเคลือบแคลงใดๆ ทั้งสิ้น ต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระเจ้าดังปรากฏในคัมภีร์ไบเบิลและปฏิบัติตามศีลศักดิ์สิทธิ์ (Sacrament) อันเป็นสื่อสัมพันธ์โดยองค์พระเยซูบุตรของพระเจ้าที่ได้มอบจิตของพระองค์ให้ดำรงอยู่กับศาสนจักรนี้โดยให้พระศาสนจักรเป็นเครื่องหมายและเครื่องมือสำหรับทางรอดต่อไป ศาสนาคริสต์เชื่อว่ามี “วันสิ้นโลก” หรือ “วันพิพากษาโลก” (The Judgement Day) ที่พระผู้เป็นเจ้าจะเสด็จลงมาตัดสินมวลมนุษย์ กล่าวคือ ผู้ที่ศรัทธาและปฏิบัติตามคำสอนของพระเจ้าก็จะได้พบกับทางรอดที่เป็นหนทางไปสู่ชีวิตนิรันดร์ นั่นคือ เขาจะได้ไปอาศัยอยู่ในอาณาจักรของพระเจ้าซึ่งอยู่บนสวรรค์ซึ่งเป็นสถานที่ที่ปราศจากความทุกข์ยาก ไม่มีความเจ็บปวด ร้อน หนาว หิวโหย ความยากไร้ ส่วนผู้ที่ไม่ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าและก่อกรรมทำชั่วก็จะถูกพิพากษาให้ตกนรกและต้องได้รับความทุกข์ทรมานตลอดไป

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าศัพท์ทั้งสองคำมีความหมายแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงแต่ผู้ประพันธ์กลับใช้คำว่า “salvation” แทนคำว่า “Nirvana” ในการสื่อถึงเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาโดยตลอดเรื่อง จะเห็นได้ตั้งแต่ในตอนต้นเรื่องและผู้ประพันธ์บรรยายโยคีภูเขาสั่งออกบวชถือพรตเพื่อที่จะค้นหาทางรอดโดยผ่านคำพูดของพระภิกษุชอมปาว่า “เขาเลือกหนทางบำเพ็ญทุกรกิริยาเพื่อค้นหาทางรอด” (... , but he had chosen the way of the ascetic to find salvation.) อันที่จริงแล้วโยคีภูเขซึ่งเป็นนักบวชในพุทธศาสนาน่าจะมีจุดมุ่งหมายสูงสุดคือการเข้าถึงนิพพานตามหลักพุทธศาสนา ไม่ใช่การค้นหาทางรอดอันเป็นความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์มีเจตนาที่จะบิดเบือนความเชื่อทางศาสนาพุทธให้เหมือนศาสนาคริสต์อันเป็นไปตามแนวคิดบูรพาคตินิยม นั่นคือ เป้าหมายสูงสุดของศาสนาพุทธคือการค้นพบทางรอด หาใช่การเข้าถึงซึ่งพระนิพพานไม่ และการที่ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า

“salvation” แทนคำว่า “Nirvana” ตั้งแต่ต้นเรื่องก็กลายเป็นว่าการเข้าถึงพระนิพพานก็เหมือนกับการค้นพบทางรอดนั่นเอง

ในช่วงถัดมาของนวนิยายผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครลามะนอร์บูใช้คำว่า “นิพพาน” ในตอนที่เขาเล่าเรื่องความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดของชาวทิเบตที่เชื่อว่า “มีคนเพียงไม่กี่คนที่สามารถหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดและเข้าถึงซึ่งนิพพานเพราะได้รู้แจ้งแต่ท่านเหล่านั้นก็สมัครใจที่จะกลับมาเกิดอีกเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นหลังจากการตายไปแล้ว” (... , but there are a very few beings who, by reaching Enlightenment, could escape from this endless circle of deaths and rebirths and attain Nirvana. But they decided voluntarily, after death, to come back to help others.) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “salvation” ในการสื่อถึงเป้าหมายสูงสุดของศาสนาพุทธในตอนต้นเรื่องแล้วจึงค่อยใช้คำว่า “Nirvana” ในช่วงถัดมาจึงแสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้ศัพท์สองคำนี้นั้นสื่อถึงสิ่งเดียวกันซึ่งก็คือการค้นพบทางรอด การที่ผู้ประพันธ์ใช้คำว่า “salvation” ไว้ตั้งแต่ต้นเรื่องเพื่อให้เป็นความหมายหลักหรือเป้าหมายหลักของศาสนาทั้งสอง

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครลามะนอร์บูใช้คำว่า “salvation” ในตอนท้ายเรื่องในตอนที่กำลังพูดถึงพระพุทธเจ้าในประโยคที่ว่า “พระองค์ทรงรู้ว่าการหลุดพ้นจากบาปของมนุษย์จะมีไม่ได้ถ้าไม่มีความเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย” (He knew there was no salvation without compassion for every other being.) ก็เพื่อให้เกิดความสมจริงน่าเชื่อถือว่าการไปสู่นิพพานในทางพุทธศาสนาก็คือการค้นพบทางรอดในทางคริสต์ศาสนานั้นเองเพราะการทำให้พระภิกษุซึ่งเป็นนักบวชในศาสนาพุทธเป็นผู้กล่าวนั้นจะทำให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการใช้คำว่า “salvation” ในตอนท้ายเรื่องอีกครั้งนี้จึงแสดงถึงความพยายามของผู้ประพันธ์ที่ต้องการจะเน้นย้ำว่านิพพานในศาสนาพุทธก็คือสิ่งเดียวกับทางรอดในศาสนาคริสต์

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ลามะนอร์บูและพระภิกษุซอมปาใช้คำว่า “salvation” และการที่กำหนดให้เจ้าชายสิทธัตถะกล่าวว่า “ถ้าเช่นนั้นการเรียนรู้คำสาปก็เป็นภารกิจของหม่อมฉันซิพะยะค่ะ” เจ้าชายตรัส “หม่อมฉันจะศึกษาเรียนรู้คำสาปนี้ด้วยตนเอง” (“Then that curse is my task,” Siddhartha said .“I will lift that curse.”) ก็เพราะต้องการสื่อว่าหลักธรรมทั้งหมดที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และได้เผยแผ่ไปยังมวลมนุษย์มีจุดหมายเช่นเดียวกับพระ

เยซูคือต้องการให้มนุษย์พบทางรอดจากบาปเพื่อจะได้มีชีวิตนิรันดร์กับพระผู้เป็นเจ้าบนสวรรค์ ทั้งนี้เป็นเพราะพระภิกษุทั้งสองก็ได้กล่าวแล้วว่าเป้าหมายของศาสนาพุทธคือการค้นพบทางรอดรวมทั้งเจ้าชายสิทธัตถะเองก็ได้กล่าวว่าพระองค์จะหาทางรอดจากคำสาปซึ่งก็หมายถึงการที่มนุษย์ต้องตาย ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนพุทธปรัชญาให้อยู่บนพื้นฐานของศาสนาคริสต์อันทำให้ตัวตนของตะวันตกถูกเสนอให้เห็นมากกว่าตัวตนของตะวันออกอันเป็นไปตามหลักการบูรพาคตินิยมดังที่ได้กล่าวไว้แต่ต้น

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้ดัดแปลงประวัติพระพุทธเจ้าโดยการสอดแทรกเรื่องราวของพระเยซูไว้ในพุทธประวัติโดยตลอดดังเห็นได้ตั้งแต่ในตอนแรกของผู้ประพันธ์ได้ดัดแปลงประวัติพระพุทธเจ้าในตอนที่ว่าพระนางมายาผู้ทรงกำลังตั้งครรภ์เจ้าชายสิทธัตถะให้มีพลังอำนาจพิเศษเช่นเดียวกับที่พระเยซูทำ กล่าวคือ พระเยซูทรงสามารถรักษาคนเจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆ ให้หายได้ไม่ว่าจะเป็นคนที่เป็โรคเรื้อน ตาบอด ง่อย พิการ คนที่ผีเข้า หรือแม้แต่ทำให้คนที่ตายไปแล้วกลับฟื้นคืนชีวิตได้อีกครั้งหนึ่งซึ่งตามพุทธประวัติที่ถูกดัดแปลงแล้วไม่เคยปรากฏมีการแสดงอิทธิปาฏิหาริย์เช่นนี้เพราะแม้ว่าจะมีผู้นำบุตรของตนมาให้พระพุทธเจ้าช่วยชีวิตให้พระองค์ก็ทรงไม่ทำแต่ได้ทรงสั่งสอนผู้ที่เป็นมารดาโดยการให้นางไปหาแม่ลิดพันธุ์ฝึกกาดในบ้านของผู้ใดก็ตามที่ไม่เคยมีคนเสียชีวิตซึ่งนางก็ไม่สามารถจะหาได้ ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงตรัสกับนางว่าการตายถือเป็นกฎธรรมชาติของโลกมนุษย์ มนุษย์ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วล้วนแต่ต้องตายด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นเทวดา พรหม หรือพระองค์ก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประพันธ์ยังได้แทรกความเชื่อแบบตะวันตกที่ว่าพระเจ้าหรือบรรดาเทพเจ้านั้นมีอิทธิพลต่อมนุษย์ซึ่งปรากฏในเทวตำนานกรีก-โรมันหรือในคัมภีร์ไบเบิลลงในฉากที่อัสิตะดาบสได้เดินทางมาเข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางมายาโดยกล่าวว่า “...เทวทูตแจ้งแก่ท่านว่าพระราชโอรสของกษัตริย์แห่งสากยะประสูติแล้วและจะได้ตรัสรู้ความจริงอันสูงสุด” (...divine voices had told him that a son had been born to the King of the Sakyas and would attain true knowledge.) การที่ผู้ประพันธ์สร้างเนื้อเรื่องให้มี “เทวทูต” (divine voices) หรือเสียงแห่งพระผู้เป็นเจ้าซึ่งผู้ประพันธ์หมายถึงบรรดาเทวทูตที่ทำหน้าที่รับพระบัญชาโองการจากพระผู้เป็นเจ้าในการแจ้งข่าวสารสำคัญแก่มนุษย์มาแจ้งข่าวการเกิดของพระพุทธเจ้าให้อัสิตะดาบสได้รับทราบเป็นความพยายามของผู้ประพันธ์ที่จะบิดเบือนพุทธประวัติให้เหมือนกับประวัติพระเยซูในตอนที่มีเทวทูตมาแจ้งกับบรรดาคนเลี้ยงแกะถึงการประสูติของพระเยซูทำให้พวกเขาต้องพากันไปดูซึ่งยิ่งทำให้ศาสนาพุทธมีลักษณะเหมือนศาสนาคริสต์มากยิ่งขึ้นไปอีก

ความคิดเรื่องอิทธิพลของเหล่าเทพเจ้าที่มีต่อมนุษย์ยังสะท้อนให้เห็นอยู่ในความคิดของอัสติเตดาบสที่เชื่อว่าเทพเจ้ามีอำนาจอิทธิพลเหนือมนุษย์ดังประโยคที่กล่าวกับพระเจ้าสุทโธทนะว่า “แต่บ่อยครั้งที่เทวดาก็ไม่สนองตอบความปรารถนาของมนุษย์นะพระองค์ท่าน” (“but the gods often betray the wishes of mortal men”)

ในตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงตรัสถามคนสวนว่าเหตุใดจึงต้องเปลี่ยนดอกไม้ซึ่งคนสวนก็ได้ตอบกลับว่าพระเจ้าสุทโธทนะทรงให้เปลี่ยนก่อนที่จะร่วงโรยทำให้เจ้าชายสิทธัตถะเกิดความสงสัยว่าความร่วงโรยคืออะไรซึ่งการที่พระองค์ทรงตรัสถามคนสวนเช่นนั้นก็เป็นเพราะเทพเจ้าคลุ้มพระองค์ ทำให้เกิดจากการที่พระองค์ทรงอยากจะถามเอง

ยิ่งไปกว่านี้ผู้ประพันธ์ยังกำหนดให้เหล่าเทพเจ้าคลุ้มบันดาลให้พระนางยโสธราทำผิดพลาดอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ นางได้เผลอเล่าถึงเรื่องราวของดินแดนที่ไกลออกไปจนทำให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงเกิดความใคร่รู้จนทรงอยากจะออกไปทอดพระเนตรโลกภายนอก ผู้ประพันธ์ยังทำให้เหล่าเทพเจ้ามีอิทธิพลต่อฉันนะในการช่วยให้เขาสามารถมองเห็นพระมงกุฎทองคำของเจ้าชายสิทธัตถะที่ลอยไหว ๆ อยู่ท่ามกลางฝูงชนจนเขาสามารถตามเสด็จทันพระองค์ได้ บรรดาเทพเจ้ายังช่วยให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงหลบหนีออกจากวังได้อย่างง่ายดายเพื่อออกผนวช โดยได้บันดาลให้ทุก ๆ คนในพระราชวังหลับไหล

ผู้ประพันธ์ยังได้แทรกความคิดตะวันตกที่ว่าเทพเจ้าในบางครั้งก็จะลงใจมนุษย์เข้าไปในฉากที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงกลับไปยังวังเพราะทรงต้องการเห็นพระนางยโสธราและพระโอรสเพื่อทรงกล่าวอำลาเป็นครั้งสุดท้ายก็ทรงทราบข่าวที่เทวทูตนั้นกำลังทดสอบพระองค์อยู่เพราะหากพระองค์ทรงปลุกพระนางและทรงได้เห็นพระพักตร์ของพระโอรสพระองค์ก็จะถูกยับยั้งให้ประทับอยู่ในวังเป็นนักโทษตลอดชีวิตอันเป็นการที่เทวทูตได้ทดสอบจิตใจของพระองค์ว่าจะมีคุณสมบัติพอที่จะออกผนวชหรือไม่

เมื่อเจ้าชายทรงผ่านการทดสอบของเทวทูตแล้วเทวทูตก็ได้แสดงอำนาจของตนในการทำให้ประตูวังเปิดออกได้เองทำให้เจ้าชายสิทธัตถะสามารถเสด็จหนีออกจากพระราชวังที่คุ้มกันอย่างแน่นหนาได้ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่เจ้าชายสิทธัตถะสามารถออกผนวชเพื่อหาสัจธรรมได้

นั้น (แต่ในเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้เจ้าชายสิทธัตถะค้นหาทางรอด) เป็นเพราะเหล่าเทพเจ้าที่คอยช่วยเหลืออยู่โดยตลอด หาใช่เพราะตัวพระองค์เองไม่

หรือแม้แต่ในตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงหาทางหลุดพ้นโดยได้ทรงบำเพ็ญกุศลกริยาร่วมกับสาวกทั้งห้าจนร่างกายผ่ายผอมเหล่าเทพเจ้าก็ยังช่วยดลบันดาลให้เจ้าชายสิทธัตถะค้นพบวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างแท้จริงได้โดยการส่งสารให้เจ้าชายสิทธัตถะได้ยินคำพูดของชายชราที่สอนวิธีเล่นพิณให้แก่เด็กชายว่าถ้าซึ่งสายพิณให้ตึงเกินไปก็จะขาด ถ้าซึ่งสายพิณให้หย่อนเกินไปก็จะเล่นมันไม่ได้ การใช้คำว่า “สารจากเทพทูต” (a message from the gods) สื่อให้เห็นถึงความคิดในลักษณะเดียวกับคริสต์ศาสนาที่แสดงว่าผู้ประกาศศาสนาหรือผู้เผยพระวจนะต่างได้รับสาร (message) จากพระเจ้าทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นโมเสส ยอห์น พระเยซู หรือเปาโล การที่ผู้ประพันธ์ทำให้แนวความเชื่อของศาสนาคริสต์ปรากฏในศาสนาพุทธนั้นทำให้ดูราวกับว่าพุทธศาสนามีลักษณะที่ไปเหมือนคริสต์ศาสนาในขณะที่คริสต์ศาสนาไม่มีส่วนใดที่เหมือนพุทธศาสนาเลยและแสดงให้เห็นว่าปรัชญาตะวันออกนั้นด้อยกว่าปรัชญาตะวันตกจึงสมควรจะถูกปรับเปลี่ยนให้ดูเป็นปรัชญาที่ได้มาตรฐานขึ้นตามแบบตะวันตกซึ่งก็ตรงกับหลักการบูรพาคตินิยมนั่นเอง

ทั้งหมดนี้ก็แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนแนวคิดทางพุทธศาสนาให้เป็นแบบคริสต์ศาสนา นั่นคือ มีการแทรกความคิดแบบตะวันตกที่ว่าเทพเจ้ามีอิทธิพลเหนือมนุษย์เข้าไปในพุทธประวัติโดยเฉพาะตัวละครเจ้าชายสิทธัตถะที่ด้วยอำนาจของพระเจ้าที่ส่งผ่านเหล่าเทพทูตได้ช่วยให้พระองค์ทรงเห็นความจริงของชีวิต ทรงออกผนวช ทรงค้นพบวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง และทรงบรรลุธรรมซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อแบบคริสต์ศาสนาที่ว่ามนุษย์สามารถรอดพ้นจากบาปไม่ใช่ด้วยตนเองแต่ด้วยอำนาจของพระผู้เป็นเจ้า

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้สร้างเหตุการณ์ช่วงที่พระพุทธเจ้าถูกมารผจญให้เหมือนกับเหตุการณ์ตอนมารผจญพระเยซูในคัมภีร์ไบเบิล กล่าวคือ จะเน้นวิธีการอันหลากหลายที่พญามารใช้เพื่อทำให้พระพุทธเจ้าไม่สามารถตรัสรู้ได้มากกว่าจะมุ่งเน้นแสดงให้เห็นหลักธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้ซึ่งก็เหมือนกับในคัมภีร์ไบเบิลที่จะเน้นวิธีการอันหลากหลายที่มารใช้ทดสอบพระเยซู ผู้ประพันธ์ได้พยายามขยายและเน้นเรื่องราวช่วงที่พระพุทธเจ้าผจญพญามารจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดวิกฤติ (climax) ของโครงเรื่องรองก็ได้ นั่นคือ ตั้งแต่ที่พญามารส่งธิดาทั้งห้ามายั่วชวนพระพุทธเจ้าแต่ไม่สำเร็จพญามารจึงตัดสินใจปลอมตัวมายั่วชวนด้วยแต่ก็ยังไม่เป็น

ผลพญามารจึงนำกองทัพนารโจมตีพระพุทธรองค์ เมื่อไม่สำเร็จก็ได้ปลอมเป็นเงาของพระพุทธรองค์พูดให้พระองค์เลิกล้มความตั้งใจในการปฏิบัติให้บรรลุนิพพานพระพุทธรเจ้าจึงทรงให้แผ่นดินเป็นพยานโดยกล่าวว่าตณฺหาคือภาพมายาเก่าๆ ไม่มีอยู่จริง ทำให้พญามารต้องกลับสู่ร่างเดิมและล่าถอยไปซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการล่องละเมิดและบิดเบือนพุทธประวัติฝ่ายมหายานธิเบตที่มีเนื้อหาที่แท้จริงคือพญามารได้มาบอกแก่พระโพธิสัตว์ว่าพระเทวทัตปล้นเมืองกบิลพัสดุ์ ยึดพระราชวัง และย้ายพวกคักกะ พญามารได้บันดาลรูปนางยโสธรา นางมณฑา นางโคปา พระเทวทัต และพวกคักกะซึ่งหลบหนีมาได้ให้ปรากฏอยู่เฉพาะพระพักตร์พระโพธิสัตว์แต่พระโพธิสัตว์ก็มีได้วันไหวพญามารจึงยกเหตุผลมากล่าวต่อไปว่าพระโพธิสัตว์ไม่สามารถจะได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณแต่ก็ไม่สมประสงค์พญามารอีก ภายหลังพญามารจึงเรียกลูกสาวทั้งสามคือนางตณฺหา นางราคา นางรติ ให้ยั่วยวนแต่ก็ไร้ประโยชน์ พระโพธิสัตว์ได้ทรงบันดาลมารธิดาทั้งสามให้เป็นหญิงแก่ เหล่าเทวดาสุทธาวาสและเทวดาทั้งหมดได้แลเห็นเหตุการณ์นี้จึงพากันโปรยดอกไม้ลงบนพระชินเจ้าและบรรเลงเพลงขับประกาศความมีชัย พระโพธิสัตว์พิจารณาด้วยพระองค์เองก็ทรงทราบเหตุแห่งชาติ ชรา มรณะ และทางหลุดพ้นสิ่งทั้งสามและทรงทราบเหตุผลที่เกี่ยวข้องกันอันจะนำมาซึ่งภพและความดับภพก็ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อพระองค์ได้สัพพัญญุตญาณแล้วธนูและธงชัยก็ร่วงหลุดจากมือพญามาร พญามารจำนวนล้านสามแสนหกหมื่นก็ตกประหม่าพากันแตกหนี²¹

เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ใช้พุทธประวัติฝ่ายเถรวาทผสมปนเปกับพุทธประวัติมหายานธิเบตในเรื่องของพระแม่ธรณีที่ทรงบีบนำออกจากมวยผมเพื่อเป็นพยานยืนยันในบุญบารมีของพระพุทธรเจ้าที่ได้ทรงบำเพ็ญเพียรสร้างสมบุญบารมีมาถึงสี่แสนกัปโดยในพุทธประวัติฝ่ายเถรวาทกล่าวว่าในวันที่พระพุทธรเจ้าทรงชนะมารนั้นพระยาวัสวดีมาราธิราชซึ่งอยู่ในสวรรค์ชั้นที่หกคือชั้นปรนิมมิตวสวัตตี ผู้ครองแดนหนึ่งในสวรรค์ชั้นสูงสุดในระดับกามารจรที่ได้ติดตามหาโอกาสขัดขวางพระพุทธรองค์มาตั้งแต่เสด็จออกผนวช มาครั้งนี้หมายจะกล่าวตู่ยึดเอาบัลลังก์ที่ประทับได้ในรมิตแดนของตนขึ้นข้างละพันซึ่งถืออาวุธดาบ หอก ธนู หลาวเหล็ก เป็นต้น ชี้อ้างครีเมชละ และยกกำลังเสนามารมาอย่างมิดฟ้ามิดดินจนเหล่าเทพดาพรหมต่างตกใจกลัวหนีกันไปคนละทาง พระพุทธรองค์ทรงระลึกถึงบารมี 30 ทศที่พระองค์ทรงบำเพ็ญแล้วทรงประทับสงบนิ่งอยู่ พระยาวัสวดีมารได้สั่งเสนามารเข้าโจมตี ระดมยิงอาวุธเข้าใส่แต่

²¹ ดูใน ราชบัณฑิตยสภา, พุทธประวัติฝ่ายมหายานในธิเบต. ใน อนุสรณ์งานสถาปนากิจศพนางสมเชื้อ ประมิตอนการ, (กรุงเทพฯ, 2501), หน้า 29-30.

อาวูนั้นกลับกลายเป็นเครื่องสักการบูชาไปหมดสิ้น พญามารได้ใช้วาจาให้พระองค์ทรงลุกขึ้น โดยอ้างว่ารัตนบัลลังก์ที่พระพุทธเจ้าประทับนั้นเป็นของตนโดยให้เสนามารทั้งหลายเป็นพยาน ฝ่ายพระพุทธองค์มองหาใครเป็นพยานไม่ได้จึงทรงเหยียดพระหัตถ์ขวาและทรงชี้พระธรรมขันธ์ (นิ้วชี้) ลงกับพื้นธรณีแล้วตรัสว่า “ธรณีจงเป็นพยานของเรา” ขณะนั้นธรณีคือพื้นปฐพี อันใหญ่ก็บังดาลเป็นเหมือนเทพยดานารีคือแม่พระธรณีผุดขึ้นพร้อมกับบิบน้าออกจากมวยผม น้ำนั้นคือทักษิโณทก* ที่พระองค์ทรงกรวดน้ำทุกครั้งที่ทรงบำเพ็ญบุญบารมีมาแต่ชาติก่อนซึ่งแม่พระธรณีเก็บไว้ที่มวยผม เมื่อนางบิบบมวยผมน้ำก็ไหลออกมากลายเป็นท้องทะเลท่วมไปจนถึงอากาศ พัดพาให้ทัพพญามารพ่ายแพ้หมดสิ้นไป

ด้วยเหตุนี้เราจะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่พญามารปลอมตัวมายั่วชวนหรือปลอมเป็นเงาพระพุทธองค์นั้นเป็นเพียงเหตุการณ์ที่ผู้ประพันธ์แต่งเพิ่มเข้าไปเองและได้ตัดเหตุการณ์ที่แม่พระธรณีบิบบน้ำออกจากมวยผมเพื่อเป็นพยานในการบำเพ็ญบุญบารมีของพระองค์ การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะต้องการประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ขึ้นให้คนตะวันตกอ่านเป็นหลัก ซึ่งหากใส่ตัวละครพระแม่ธรณีเข้าไปอันเป็นสิ่งที่ไม่มีในหลักศาสนาตะวันตกก็อาจทำให้ผู้อ่านชาวตะวันตกไม่เข้าใจทำให้ขาดอรรถรสในการอ่านซึ่งอาจส่งผลให้นวนิยายเรื่องนี้ไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้ผู้อ่านชาวตะวันตกยอมรับและสามารถเข้าใจได้จึงต้องตัดเหตุการณ์ช่วงพระแม่ธรณีออกไปและได้เพิ่มเนื้อหาใหม่ขึ้นมาแทนซึ่งก็คือเหตุการณ์ที่พญามารปลอมเป็นเงาพระพุทธเจ้าในแอ่งน้ำและให้พระพุทธเจ้าใช้พระหัตถ์สัมผัสพื้นดินและตรัสให้แผ่นดินเป็นพยานว่าดินหาเป็นเพียงภพมายาไม่มีอยู่จริงซึ่งจะทำให้ผู้อ่านชาวตะวันตกสามารถเข้าใจและยอมรับได้มากกว่า

ด้วยเหตุนี้เราจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้บิดเบือนปรัชญาตะวันออกให้อยู่บนพื้นฐานปรัชญาตะวันตกดังจะเห็นได้จากในพุทธประวัติและในความคิดความเชื่อของตัวละครที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครทั้งตะวันออกและตะวันตกล้วนแต่มีความคิดความเชื่อส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของศาสนาคริสต์อย่างเหนียวแน่น และการที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพื่อให้ผู้อ่านชาวตะวันตกยอมรับได้ซึ่งก็ตรงกับหลักการบูรพาคตินิยมและเพื่อให้ศาสนาคริสต์ถูกนำเสนอเป็นหลัก

* ทักษิโณทก คือ น้ำที่หลั่งในเวลาทำทานเพื่ออุทิศผลให้แก่ผู้ตาย, น้ำที่หลั่งลงเป็นการแสดงว่ามอบให้เป็นสิทธิ์ขาด

มากกว่าศาสนาพุทธทั้งที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ด้วยเหตุผลดังกล่าวความเป็นพุทธศาสนาที่แท้จริงจึงไม่สามารถสื่อออกมาได้เพราะผู้ประพันธ์ได้ทำตามหลักการบูรพาคตินิยมที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของคนตะวันตกเพื่อให้ได้รับการยอมรับและการบริโภคจากผู้อ่านชาวตะวันตก เพราะนวนิยายได้นำเสนอภาพที่ตรงกับที่อยู่ในใจของคนตะวันตก

4.1.2 การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของศาสดา

พระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาของศาสนาพุทธซึ่งเมื่อผู้ประพันธ์นำมาเป็นตัวละครในเรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ก็ได้ดัดแปลงลักษณะของพระองค์เช่นเดียวกับพุทธปรัชญาจนไม่เหลือคุณลักษณะที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าไว้เลย ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความสามารถ สติปัญญา หรือทัศนคติในการดำรงชีวิต และการออกผนวชของพระองค์ ด้วยเหตุนี้ภาพลักษณ์ของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้จึงมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากพระเยซูราวกับว่าผู้ประพันธ์ต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจว่าบุคคลทั้งสองคือคนคนเดียวกันนอกเหนือไปจากที่หลักศาสนาทั้งสองศาสนาจะเหมือนกันแล้ว

ในวรรณกรรมเรื่องนี้ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่าผู้ประพันธ์นำเสนอพุทธประวัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างไม่ครบถ้วน นั่นคือ แทนที่จะนำเสนอพุทธประวัติตั้งแต่เริ่มประสูติ ตรัสรู้ ออกเผยแผ่คำสอน และปรินิพพาน ตามลำดับกลับนำเสนอเพียงตอนตอนเริ่มประสูติและตรัสรู้แล้วเท่านั้นแต่ขาดการนำเสนอช่วงที่พระพุทธองค์ทรงเผยแผ่คำสั่งสอนให้กับสาวกและมวลมนุษยและช่วงที่ทรงเสด็จดับขันธปรินิพพาน ในทางกลับกันภาพยนตร์เกี่ยวกับพระเยซูที่ได้นำเสนอประวัติของพระเยซูไว้ครบถ้วนตั้งแต่ประสูติ ออกเผยแผ่คำสอน และสิ้นพระชนม์ ตามลำดับซึ่งทำให้ผู้ชมได้เห็นและเข้าใจถึงภาพรวมของศาสนา หลักคำสอนต่าง ๆ และจุดมุ่งหมายของศาสนาได้อย่างครบถ้วนโดยจะเห็นได้ว่าในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นผู้สร้างได้เน้นเรื่องราวช่วงที่พระองค์ทรงออกเผยแผ่คำสั่งสอนมากที่สุดซึ่งจะเห็นได้จากที่เนื้อหาในช่วงนี้จะมีมากและมากกว่าช่วงที่พระองค์ประสูติหรือสิ้นพระชนม์เสียอีก ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาช่วงที่ทรงเผยแผ่คำสั่งสอนเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ผู้ชมได้เข้าใจได้ถึงความเป็นศาสนาคริสต์และหลักศาสนาคริสต์ทำให้เมื่อชมแล้วสามารถตอบได้ว่าศาสนาคริสต์คืออะไรและสอนอะไร

ดังนั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่าการที่ผู้ประพันธ์นวนิยายไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ช่วงที่พระพุทธเจ้าทรงออกเผยแผ่คำสั่งสอนให้แก่มวลมนุษยชนนั้นอาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อว่าศาสนาพุทธเหมือนศาสนาคริสต์รวมทั้งยังมีเป้าหมายสูงสุดเดียวกันคือการค้นพบทางรอดจึงเกรงว่าหากผู้อ่านได้อ่านเนื้อหาช่วงนี้ก็จะเข้าใจได้ทันทีว่าศาสนาพุทธคืออะไรและต่างจากศาสนาอื่นอย่างไรเนื่องจากเรื่องราวช่วงนี้จะสามารถให้ความกระจ่างชัดได้ว่าพุทธศาสนาคืออะไรและยังช่วยให้เห็นถึงข้อแตกต่างระหว่างพุทธศาสนากับศาสนาอื่น ไม่ว่าจะเป็นหลักคำสอน วิธีปฏิบัติ ไปสู่เป้าหมายสูงสุด แต่หากผู้ประพันธ์นำเสนอเฉพาะเรื่องราวช่วงตรัสรู้ก็จะเป็นการง่ายที่จะทำให้เห็นว่าพระพุทธเจ้านั้นเหมือนกับพระเยซูราวกับเป็นบุคคลคนเดียวกันหากแต่เพียงว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นพระเยซูในแบบของคนตะวันออกเท่านั้นเอง ด้วยเหตุนี้ผู้ประพันธ์จึงได้ดัดแปลงพระพุทธเจ้าให้มีลักษณะเหมือนพระเยซูเกือบจะทุกประการซึ่งก็เพื่อที่ว่าผู้อ่านชาวตะวันตกจะสามารถเข้าใจและยอมรับได้

สิ่งที่กล่าวมานี้จะเริ่มเห็นได้ในตอนที่พระนางสิริมหามายาทรงตั้งครรภ์เจ้าชายสิทธัตถะซึ่งผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนเรื่องราวให้พระนางทรงมีพลังวิเศษในการรักษาคนป่วยให้หายได้ คนตาบอดให้มองเห็น คนขาพิการให้เดินได้ รวมทั้งคนตายให้ฟื้นคืนได้ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากพลังวิเศษที่พระนางได้รับจากเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งอยู่ในครรภ์ของนาง เรื่องราวเช่นนี้เหมือนกับที่พระเยซูทรงมีพลังอำนาจวิเศษและแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ในการรักษาคนเจ็บคนป่วย คนตาบอด คนพิการ ให้หายรวมทั้งทำให้คนตายฟื้นคืนมาได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์นวนิยายมีเจตนาที่จะปรับเปลี่ยนตัวละครเจ้าชายสิทธัตถะให้มีลักษณะเหมือนกับพระเยซูเพื่อสื่อว่าทั้งคู่เป็นบุคคลเดียวกัน ในพุทธประวัติฝ่ายเถรวาทได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่คนตาบอดก็กลับมามีตาสี คนหูหนวกได้ยินเสียง คนใบ้พูดได้ คนหลังคดค้อมมีตัวตรง คนเปลี้ยเดินได้นั้นเป็นเพียงเหตุการณ์ที่อยู่ในบุพพนิมิต ๓๒ ประการที่เกิดขึ้นในขณะที่พระโพธิสัตว์เจ้าทรงถือปฏิสนธิในพระครรภ์พระมารดานั้นหมั่นโลกธาตุได้ไหวเป็นครั้งใหญ่พร้อมกันพร้อมกับได้มีบุพพนิมิต ๓๒ ประการปรากฏขึ้น หาใช่เกิดจากอำนาจวิเศษของเจ้าชายสิทธัตถะที่อยู่ในครรภ์พระนางมายาดลบันดาลให้พระนางมีพลังวิเศษไม่

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังกำหนดให้อิสสระดาบสทำนายว่าในภายภาคหน้าเจ้าชายสิทธัตถะจะได้เป็นพระผู้ไถ่บาปให้แก่สัตว์โลก (redeemer) ก็ยิ่งสื่อให้เห็นว่าพระพุทธเจ้ากับพระเยซูเป็นบุคคลคนเดียวกัน เพียงแต่พระพุทธเจ้าเป็นเพียงการเรียกพระเยซูในแบบตะวันออก

ยิ่งไปกว่านั้นผู้ประพันธ์ยังสร้างลักษณะภายนอกของเจ้าชายสิทธัตถะให้เป็นแบบคนตะวันตก กล่าวคือ ประการแรกให้มีผมสีบลอนด์ซึ่งขึ้นอยู่ระหว่างพระขนง (a tuft of blond hair between the baby's eyebrows) ลักษณะดังกล่าวสื่อถึงความเป็นตะวันตกและยังเหมือนกับผมสีบลอนด์ของเจสซีดังได้กล่าวไปแล้ว ลักษณะของพระพุทธเจ้าที่มีขนระหว่างคิ้วเป็นสีบลอนด์ดังปรากฏในวรรณกรรมและภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นลักษณะที่ผิดไปจากมหาบุรุษลักษณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๓๒ ประการที่กล่าวถึงลักษณะที่ ๓๑ คือ อุณณาภมูโก มีขนระหว่างคิ้วคือระหว่างคิ้วมีขนขาวอ่อนดังสำลี เวียนขวาเป็นวงกลมเหมือนกับกันหอย ถ้าคิ้วออกก็จะยาวถึงแก้ม ประการที่สองให้มีพระกรรณยาว (long earlobes)* ซึ่งก็เหมือนกับเจสซีที่มีนิสัยชอบดึงหูข้างซ้ายของตัวเองแบบลามะดอร์เจจนได้สมญานามว่าเจสซีหูยาว (Jesse long-Ears) การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพราะต้องการจะสื่อว่าเจสซีซึ่งเป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดก็คือพระพุทธเจ้าเนื่องจากมีลักษณะภายนอกที่เหมือนกัน นอกจากนี้จากชื่อนวนิยายที่ผู้ประพันธ์ตั้งว่า “พระพุทธเจ้าองค์น้อย” ก็สื่อให้เห็นว่าหมายถึงเจสซีที่เป็นพระพุทธเจ้าซึ่งยังเป็นเด็กตัวน้อยอยู่นั่นเองส่วนพระพุทธเจ้าทรงเป็นพระเยซูเนื่องจากได้ทรงออกผนวชเพื่อค้นหาทางรอดจากบาปที่มนุษย์ได้รับจากของพระผู้เป็นเจ้านั้นที่กล่าวไปแล้ว ดังนั้นในมุมมองของผู้ประพันธ์ลามะดอร์เจ เจสซี พระพุทธเจ้า และพระเยซูจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลคนเดียวกัน

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังปรับเปลี่ยนพระพุทธเจ้าให้เป็นตัวละครที่ไร้ซึ่งความสามารถที่จะค้นพบทางรอดได้ด้วยพระองค์เองแต่กลับต้องได้รับความช่วยเหลือจากพระผู้เป็นเจ้าโดยผ่านเหล่าเทวทูตซึ่งก็เหมือนกับพระเยซูที่ต้องทรงพึ่งพาพระผู้เป็นเจ้าเพื่อรับเอาวิญญาณของพระองค์ไปสู่สรวงสวรรค์ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเหล่าเทวทูตจะมีบทบาทในการช่วยเหลือเจ้าชายสิทธัตถะตั้งแต่ประสูติจนถึงตรัสรู้อันเป็นความคิดแบบตะวันตกที่ว่าเหล่าเทพเจ้ามักจะคอยช่วยเหลือมนุษย์ดังปรากฏในเทวดานานกรีก-โรมัน นั่นคือ เมื่อตอนที่พระองค์จะทรงประสูติก็มีเทวทูตแจ้งข่าวการประสูติให้อิสิตะดาบสทราบ และเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงเติบโตขึ้นเทวทูตก็ยังคลำใจให้เจ้าชายสิทธัตถะถามคนสวนว่าเหตุใดจึงต้องเปลี่ยนดอกไม้จนทำให้ทรงเริ่มคิดไตร่ตรองกับ

* คือ พระลักษณะน้อย ๑ ใน ๔๐ ประการหรือที่เรียกกันว่า “อสิตยานุพยุชณะ ๔๐” ข้อที่ ๔๔ ที่ว่าพระกรรณทั้ง ๒ ยาวเหมือนกลีบดอกปทุม

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยนลักษณะของพระพุทธเจ้าให้เหมือนพระเยซูจึงอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธเจ้าในแบบของผู้ประพันธ์ก็คือพระเยซูนั่นเองที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการจะประพันธ์วรรณกรรมให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับสิ่งที่อยู่ในจิตใจได้สำนึกของผู้อ่านชาวตะวันตกหรือให้ตรงกับความต้องการของตลาดส่วนใหญ่แน่นอนรวมทั้งการสร้างจุดขายโดยการกำหนดให้คีนู รีฟส์ ดาราฮอลลีวูดที่เป็นที่นิยมชื่นชอบรับบทพระพุทธเจ้าทั้งที่บทบาทการแสดงเป็นพระพุทธเจ้าของคีนู รีฟส์ก็ยังไม่ถึงขั้นดังที่มีนักวิจารณ์กล่าวว่าคีนู รีฟส์นั้นไม่เหมาะกับบทพระพุทธเจ้าเพราะการแสดงของเขาดูแล้วยากที่จะเชื่อว่าเขาคือผู้นำทางจิตวิญญาณที่ค้นหาความจริงของชีวิตอย่างผู้ที่ใช้ความคิดอย่างเพ่งพินิจพิจารณาอย่างเอาจริงเอาจัง นอกจากนี้การแสดงของเขาก็ไม่เป็นธรรมชาติ ดูแข็งทื่อราวกับหุ่นปั้น การแสดงของเขาเป็นเพียงการแสดงที่ต้องการจะให้दनออกมาดูดีเท่านั้นซึ่งทำให้ดูแล้วการแสดงบทพระพุทธเจ้าของเขาขาดความสมจริงดังที่ James Berardinelli²² กล่าวไว้

So what about Keanu Reeves? Choosing one of today's least able (but most popular) actors in such a critical role might at first seem bizarre (to say the least), but in a weird way, it sort of works. This isn't because Reeves has suddenly learned how to act, but with his part of the story nestled in the cozy frame of a fable, his stilled style isn't harmful. All that he needs to do is look nice—which he does—and not flub his lines. His failed attempt at an Indian accent is a bit distracting,...

หรือที่ Camden Hubbard²³ วิจารณ์ว่าคีนู รีฟส์ในบทของพระพุทธเจ้านั้นดูน่าขัน

Keanu Reeves was ridiculous as Buddha. Because Reeves has

²² James Berardinelli, Little Buddha [Online]. 1994. (Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie/10525411review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35349> [2002, January 4].).

²³ Camden Hubbard, "Little Buddha" reviewed [Online]. (n.d.). (Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie/10525411review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35349> [2002, January 7]).

played a “creep” in nearly everything he has ever been in, it would have taken at least a moderate amount of talent to convince me he could play the pensive and truth-seeking spiritual leader.

Unfortunately this ability never materialized. Reeves was as unsure of himself as a high school kid in his first Shakespeare production.

เช่นเดียวกับคำวิจารณ์ของ John Walker²⁴

I gather lots of reviews have begun with references to BILL AND TED’S EXCELLENT ADVENTURE. Bertolucci’s casting Keanu Reeves as Siddhartha has raised a lot of eyebrows. In fact, one complaint—that Reeves’s style can be “wooden”—is actually a requirement here. Reeves is called to play an icon, and everyone around him (all Indian actors) similarly behave in a stylized way. The Siddhartha parts are written that way.

ด้วยเหตุนี้การที่ผู้สร้างภาพยนตร์เลือกผู้รับบทพระพุทธเจ้าตามความนิยมของผู้ชมมากกว่าจะเลือกนักแสดงที่มีความสามารถเหมาะกับบทดังกล่าวก็แสดงว่าภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างขึ้นเพราะต้องการให้เป็นที่ยอมรับอันจะนำมาซึ่งรายได้มหาศาล หาได้สร้างขึ้นด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาไม่ หากผู้สร้างสร้างด้วยความศรัทธาแล้วก็น่าที่จะคัดเลือกนักแสดงซึ่งมีทักษะและสุนทรียะทางการแสดงที่เหมาะสมกับบทพระพุทธเจ้ามากกว่านี้และน่าจะนำเสนอหลักพุทธศาสนาและพุทธประวัติอย่างครบถ้วนตั้งแต่ประสูติ ตรัสรู้ เผยแผ่คำสั่งสอน จนถึงปรินิพพาน รวมทั้งไม่ควรจะมีฉากการมีเพศสัมพันธ์ปรากฏในภาพยนตร์ซึ่งเหมือนเป็นการไม่ให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การที่มีบทดังกล่าวก็เนื่องจากผู้สร้างภาพยนตร์ไม่ได้มีความรู้สึกเคารพและศรัทธาในพระพุทธเจ้าดังเช่นพระเยซูจึงกล้าที่จะใส่ฉากการมีเพศสัมพันธ์อย่างโจ่งแจ้ง

²⁴ John Walker, *Little Buddha* (1993) [Online]. 1993. (Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie/1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=3&rid=35345> [2002, January 6].).

ระหว่างดินกับลิซาเพื่อเป็นการดึงดูดผู้ชมซึ่งหากตัดฉากนี้ไปก็มิได้ทำให้เรื่องราวเปลี่ยนแปลงหรือเสียหายแต่ประการใดเลย

ดังนั้นการที่ผู้สร้างภาพยนตร์ได้รับเปลี่ยนหลักพุทธศาสนาให้อยู่บนพื้นฐานของหลักคริสต์ศาสนาก็เพราะต้องการให้เนื้อหาของภาพยนตร์สอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของชาวตะวันตกส่วนใหญ่จะได้เป็นที่นิยมและได้รับการบริโภคอันนำมาซึ่งรายได้มหาศาลซึ่งเป็นไปตามลักษณะของภาพยนตร์ฮอลลีวูดที่มักจะสร้างภาพยนตร์เพื่อเอาใจผู้ชมเป็นหลัก

4.2 กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่สาม (omniscient point of view)

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่าคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคแห่งแนวคิดบูรพาคตินิยมสมัยใหม่มีความเชื่อว่าวัฒนธรรมทุกอย่างในโลกล้วนแล้วแต่มีลักษณะในทางจิตวิญญาณบางอย่างร่วมกัน ด้วยเหตุนี้คนตะวันตกซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมที่แตกต่างและอยู่ภายนอกตะวันออกจึงสามารถศึกษาและเข้าถึงจิตใจของคนตะวันออกได้เป็นอย่างดีทำให้คนตะวันตกสามารถเห็นถึงองค์ประกอบภายในที่ซ่อนอยู่ของตะวันออกได้

ตามทฤษฎีของชาอิดความสัมพันธ์ในลักษณะที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกนี้ตะวันตกได้เชื่อมโยงเข้ากับเรื่องทางเพศ นั่นก็คือ ตะวันตกเปรียบตนเป็นบุรุษเพศส่วนตะวันออกก็เปรียบได้กับสตรีเพศ ตะวันออกคือสาวพรหมจรรย์ที่ยังบริสุทธิ์ ปราศจากราคะและกำลังเฝ้าคอยให้ตะวันตกหรือบุรุษเพศนี้มาเปิดเผยและเมื่อทั้งสองฝ่ายได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน (harmony) แล้วสิ่งที่ตะวันตกจะได้รับก็คือการหยั่งถึงกันบึ้งของจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนตะวันออกโดยที่คนตะวันออกเองก็ไม่อาจจะรู้จักตนเองได้ดีเท่ากับคนตะวันตกรู้ดังที่ Arthur James Balfour ได้กล่าวว่าความรู้ความเข้าใจของตนที่มีต่อประเทศอียิปต์และชาวอียิปต์ลึกซึ้งมากกว่าที่ชาวอียิปต์มีเสียอีกรวมทั้งยังรู้ว่าสิ่งใดคือสิ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับชาวอียิปต์ ดังนั้นอียิปต์จึงสมควรจะถูกครอบครองโดยอังกฤษซึ่งเป็นผู้รู้จักอียิปต์ดีจึงรู้ว่าควรจะทำอะไรในลักษณะเช่นไร

ในนวนิยายเรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ผู้ประพันธ์ได้เลือกใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่ 3 (omniscient point of view)* เพื่อจะสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่เชื่อว่า ตะวันตกสามารถเข้าใจและมองทะลุไปถึงจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของคนตะวันออกได้โดยที่แม้แต่คนตะวันออกเองก็ยังไม่สามารถเข้าใจและมองตนเองออกได้เท่าตะวันตก เมื่อเป็นเช่นนั้น ตะวันตกจึงมีสิทธิที่จะครอบครองและมีอำนาจเหนือตะวันออก ด้วยเหตุนี้การที่ผู้ประพันธ์ใช้ กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวก็เพื่อสื่อให้เห็นถึงความสามารถของตะวันตกในอันที่จะเข้าใจและตีแผ่ถึงอารมณ์ ความคิด จิตใจและพฤติกรรมของคนตะวันออกผ่านตัวละครตะวันออกอันเป็นไปตามแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมที่ตะวันตกยึดถือ

“Perhaps” was enough for Chompa. “Perhaps” meant the possibility of seeing the world. If “perhaps” could become a probability, then he, as the old man’s favorite pupil, would go on the search. He would leave the mountains and go down to the earth below and into an airplane and over the oceans. The very idea made him feel dizzy.²⁵

เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์สามารถบรรยายทั้งอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของพระภิกษุชอมปาได้อย่างกระจ่างชัดราวกับเป็นผู้ที่สามารถมองทะลุทะลวงได้เข้าถึงก้นบึ้งของจิตใจของชาวตะวันออกได้ กล่าวคือ ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงความรู้สึกนึกคิดของพระภิกษุชอมปาว่ามีความต้องการลึก ๆ ที่จะได้เดินทางออกจากเมืองกุฎานซึ่งเป็นเมืองทางฝั่งตะวันออกเพื่อไปยังโลกข้างล่างหรือฝั่งตะวันตกรวมทั้งยังได้บรรยายความรู้สึกของพระภิกษุชอมปาอีกด้วยว่าความคิดหลากหลายที่เกิดขึ้นได้ทำให้ท่านเกิดรู้สึกวิงเวียนขึ้นมาทันที และการที่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายทั้งความคิดและความรู้สึกของตัวละครชาวตะวันออกออกมาให้เห็นได้ขนาดนี้ก็เพื่อจะสื่อให้เห็นว่าคน

* กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่ 3 คือวิธีการที่ผู้ประพันธ์เล่าเรื่องโดยผ่านสายตาของบุคคลที่ 3 ซึ่งเป็นผู้รอบและเห็นเหตุการณ์ทุกอย่างโดยผู้ประพันธ์จะไม่กำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องที่เกิดขึ้นแต่ผู้ประพันธ์จะเป็นผู้เล่าเรื่องเอง ผู้ประพันธ์หรือผู้เล่าเรื่องจะไม่อยู่ในเรื่องและจะไม่กล่าวถึงตัวเองด้วย วิธีนี้ผู้ประพันธ์จะรู้ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของตัวละคร ผู้ประพันธ์จะเป็นผู้บรรยายให้เห็นถึงความคิดและความรู้สึกของตัวละครทุกตัวหรือเกือบทุกตัว

²⁵ Gordon McGill, *Little Buddha*, p. 17.

ตะวันตกจะสามารถมองเห็นทะลุเข้าไปในจิตใจของชาวตะวันออก รู้ว่าคนตะวันออกคิดและรู้สึกเช่นไร

Chompa stared at him, trying to remember. He must have been about ten when he last saw this man. Then he had been straight, bright-eyed, and well-muscled, but he had chosen the way of the ascetic to find salvation. He had probably never spoken in all these years, and Chompa wondered if it hurt. He was laughing at some private joke now as he cleared the bowl on his elbow.²⁶

ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่สามอันทำให้ผู้ประพันธ์สามารถหยั่งถึงจิตใจของตัวละครทำให้ทราบและสามารถบรรยายความคิดความรู้สึกของตัวละครพระภิกษุขอมปาที่มีต่อโยคีภูเขว่าเป้าหมายของการค้นพบทางรอด การใช้กลวิธีเช่นนี้อาจมีอิทธิพลต่อผู้อ่านนวนิยาย นั่นคือ ทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าความคิดความรู้สึกของตัวละครตะวันตกที่ผู้ประพันธ์บรรยายนั้นเป็นความจริงทั้งที่จริงแล้วเป็นหลักพุทธศาสนาที่ถูกบิดเบือนให้เป็นอย่างคริสต์ศาสนาดังเช่นเป้าหมายสูงสุดของโยคีภูเขตามหลักพุทธศาสนาคือการเข้าถึงพระนิพพาน หากใช้การค้นพบทางรอดไม่ การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็แสดงให้เห็นถึงแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมที่เชื่อว่าตะวันตกสามารถมองเห็นทะลุเข้าไปในจิตใจของคนตะวันออกได้

His smile was stitched across his face in a pretense of enjoyment because it would not do to show fear in front of the boy, but his eyes betrayed him. His eyes did not smile. They stared at one spot, and his knuckles, grasping the seat in front of him, looked like lines of pebbles. Now and again he glanced at Lama Norbu and drew strength from him. The old man was looking around him, as curious as a child, and Chompa told himself that if he was unafraid, then there was nothing to worry about.²⁷

²⁶ Ibid., p. 20.

²⁷ Ibid., pp. 53-54.

เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องในฐานะผู้รอบรู้ทุกสิ่งจึงสามารถหยั่งถึงความรู้สึกของตัวละครพระภิกษุชอมปาได้ว่าท่านกำลังกลัวอยู่จึงต้องสร้างยิ้มเพื่อกลบเกลื่อนความกลัวไม่ให้เจสซีเห็นว่าท่านรู้สึกตื่นกลัวที่ต้องมานั่งรถไฟรางเดียวซึ่งท่านไม่เคยนั่งมาก่อนแต่ดวงตาของพระภิกษุชอมปาก็ได้ทรยศต่อท่านเสียแล้วเพราะได้แสดงให้เห็นถึงความกลัวออกมาอย่างชัดเจนด้วยการจับจ้องไปยังจุดเดียว ขอนี้ว่ามีก็เกาะที่นั่นด้านหน้า ผู้ประพันธ์ยังบรรยายการกระทำของพระภิกษุชอมปาด้วยว่าทรงมองไปรอบ ๆ ด้วยท่าทางที่อยากรู้อยากเห็นแบบเด็ก ๆ และยังบรรยายให้เห็นถึงความคิดของพระภิกษุชอมปาที่ว่าหากตัวท่านเองไม่กลัวเสียอย่างแล้วอย่างอื่นก็ไม่มีอะไรต้องกลัว การที่ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวก็ทำให้แนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกสามารถหยั่งถึงพฤติกรรม อารมณ์ ความคิด และความรู้สึกของตะวันออกได้เป็นอย่างดีดังที่ปรากฏในบทตัดตอนข้างต้นน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นเนื่องจากในการใช้กลวิธีเล่าเรื่องดังกล่าวนี้จะถือว่าผู้ประพันธ์ซึ่งก็เป็นผู้เล่าเรื่องในขณะเดียวกันเป็นผู้ที่ทราบทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้นไม่ว่าผู้ประพันธ์จะเล่าเรื่องเช่นไรผู้อ่านก็มักจะคล้อยตามว่าทุกอย่างต้องเป็นไปตามที่ผู้ประพันธ์เล่าซึ่งทำให้ภาพลักษณ์ในแง่ลบของตะวันออกที่ผู้ประพันธ์สมมติขึ้นมา เช่น ตะวันออกอ่อนแอกว่าตะวันตก กลายเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือโดยผู้อ่านชาวตะวันตกที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์เพราะว่าในการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวทุกสิ่งที่คุณประพันธ์เล่าดูเหมือนว่าจะเป็นเช่นนั้นจริง ๆ

Chompa stared at it in astonishment, amazed that nonbelievers in the West had gone to the trouble to give the Buddha pride of place in their city. It showed tolerance and compassion for the beliefs of others. These were not narrow-minded people. Indeed, he thought, they are more open than we are, for there were no statues to the man they called Jesus in Bhutan.²⁸

ผู้ประพันธ์ยังได้บรรยายความคิดความรู้สึกของตัวละครพระภิกษุชอมปาอีกว่า สังคมตะวันตกยังเปิดกว้างต่อสิ่งต่าง ๆ มากกว่าสังคมตะวันออกที่มีจิตใจคับแคบเพราะตะวันตกยังอนุญาตให้มีพระพุทธรูปมาประดิษฐานในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ในขณะที่ตะวันออกไม่เคยปรากฏว่ามีรูปปั้นของพระเยซูประดิษฐานอยู่ในประเทศภูฏานเลยซึ่งการที่ผู้ประพันธ์บรรยายความคิดของพระภิกษุชอมปาออกมาในลักษณะเช่นนี้ก็เพื่อจะสื่อว่าสังคมตะวันตกมีความเปิดกว้าง มีจิตใจที่กว้างขวางมากกว่าสังคมตะวันออก สิ่งนี้เป็นการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องด้วยสายตาที่รู้แจ้ง

²⁸ Ibid., p. 57.

ของบุคคลที่สามของผู้ประพันธ์ในการทำให้ตะวันตกคิดและกล่าวอย่างตะวันตกต้องการให้เป็นอันเป็นไปตามหลักบูรพาคตินิยมนั่นเอง

ผู้ประพันธ์ยังใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่ 3 ในการบรรยายความคิดความรู้สึกของคนตะวันตกเพื่อนำเสนอว่าคนตะวันตกเหนือกว่า ส่วนคนตะวันตกนั้นล้าหลังผ่านความคิดของเด็กน้อยเจสซี

Jesse sat on a step and looked back the way he had come. There were so many identical alleys leading off the square, and he couldn't remember which one he had run along, in his haste to find the goddamn monkey. He was lost, and he was in danger of bursting into tears, but, he thought, To hell with that, I'm an American, I'm not gonna let these medieval people see me cry. He'd just have to pull himself together, that's all. When the going gets tough,...²⁹

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายความคิดของเจสซีเพื่อสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าคนตะวันตกเหนือกว่าคนตะวันออกโดยจะเห็นได้จากการที่ผู้ประพันธ์เปรียบคนตะวันออกว่าเป็นคนยุคกลางเนื่องจากคนในยุคกลางยังคงล้าหลังอยู่มากโดยเฉพาะเมื่อเปรียบกับคนในยุคปัจจุบัน การใช้กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวที่ทำให้ดูเหมือนว่าทุกอย่างที่ผู้ประพันธ์เล่าจะเป็นเช่นนั้นจริง ๆ ก็อาจส่งผลให้ผู้อ่านที่ไม่รู้เท่าทันเข้าใจว่าในชีวิตจริงคนตะวันออกก็มีลักษณะดังกล่าวจริง ๆ ซึ่งความคิดที่ว่าชาวตะวันตกเหนือกว่าชาวตะวันออกก็ยังปรากฏอยู่ในความคิดของตัวละครดินที่ผู้ประพันธ์ได้บรรยายดังนี้

(...,) Dean realized that he was rationalizing, that he wanted Jesse to be chosen because it was un-American just to take part, and it was certainly un-American to come second, Buddhism or no Buddhism.³⁰

²⁹ Ibid., pp. 123-124.

³⁰ Ibid., p. 154.

ความคิดของคนที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่าต้องการให้เจสซีเป็นผู้ชนะเพราะคนตะวันตกไม่ว่าจะอย่างไรต้องเป็นที่หนึ่งเสมอสื่อให้เห็นถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่อยู่ใต้อำนาจของชาวตะวันตกที่ว่าประเทศตะวันตกเหนือกว่าประเทศตะวันออก ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี หรือวัฒนธรรมซึ่งผู้อ่านชาวตะวันตกบางคนเมื่ออ่านแล้วอาจคิดว่าสังคมตะวันออกเป็นเช่นนั้นจริง ๆ เนื่องมาจากการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่สามทำให้ดูเหมือนว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้ประพันธ์กล่าวจะต้องเป็นจริงตามนั้นเสมอ

โดยสรุปกล่าวได้ว่าการที่ผู้ประพันธ์ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องโดยผ่านสายตาที่รู้แจ้งของบุคคลที่สามซึ่งสามารถทราบถึงความคิดความรู้สึกและจิตใจของตัวละครทุกตัวทำให้ผู้อ่านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์คิดว่าตะวันตกและตะวันออกมีลักษณะตามที่ผู้ประพันธ์บรรยายเนื่องจากกลวิธีนี้จะทำให้ดูเหมือนว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้ประพันธ์บอกทุกอย่างน่าจะเป็นความจริง

4.3 กลวิธีการใช้ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียว (static character)

ผู้ประพันธ์ได้สร้างตัวละครตะวันตกและตัวละครตะวันออกให้เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียวตลอดทั้งเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ กล่าวคือ ในตอนเปิดเรื่องตัวละครมีความคิด อารมณ์ ความรู้สึก นิสัย หรือทัศนคติอย่างไรตอนจบก็ยังคงเป็นเช่นนั้นเพื่อนำเสนอให้เห็นว่าตัวละครตะวันตกและตัวละครตะวันออกเป็นไปตามแบบฉบับ (type) ที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามที่ตะวันตกได้กำหนดไว้ในหลักการบูรพาคตินิยม

4.3.1 ตัวละครตะวันออก

ก. พระภิกษุชอมปา

พระภิกษุชอมปาเป็นตัวละครที่ขี้สงสัย มีลักษณะเหมือนเด็ก อ่อนแอ ง่วงซึม ไม่กระตือรือร้น เป็นฝ่ายยินยอม (passive)

Lama Norbu was already moving toward him, and Chompa had to move fast to catch up, pushing his trolley up to the Lama's side and past him so that he would be the first to step into America. Then he blinked, startled as

the glass wall hissed and parted without a hand touching it, and Tenzin was through, bowing and saying welcome and pointing to something called a parking lot....

Chompa's brain could not take in the sights through the windows. He grew uncomfortably aware of Lama Norbu's disapproval and realized that his mouth was open and his tongue limp on his bottom lip. Open your mouth and catch mosquitoes. He clamped it shut so fast that he bit his tongue.³¹

เห็นได้ตั้งแต่ต้นเรื่องว่าผู้ประพันธ์จะสร้างตัวละครพระภิกษุชอมปาให้มีลักษณะนิสัยที่ช่างสงสัย อยากรู้ อยากเห็น โดยแสดงผ่านการกระทำ (action) ของตัวละคร กล่าวคือ เมื่อพระภิกษุชอมปาเห็นประตูดนตรีก็รู้สึกตื่นเต้นระคนไปด้วยความอยากรู้อยากเห็นว่า ประตูเปิดเองได้อย่างไร และเมื่อพระภิกษุเห็นขึ้นขี่ให้ดูลานจอดรถพระภิกษุชอมปาก็อึ้งควม ความตื่นเต้นและความอยากรู้อยากเห็นไว้มองอยู่จนต้องมองลอดหน้าต่างออกไปดูจนถึงกับอ้าปากค้างซึ่งลักษณะนิสัยเช่นนี้จะไม่ปรากฏให้เห็นในตัวละครตะวันตกเพราะผู้ประพันธ์สร้างให้มีนิสัยที่ สุขุม ไม่มีความอยากรู้อยากเห็นเหมือนเด็ก ๆ เพราะชาวตะวันตกเป็นผู้รอบรู้ในทุก ๆ เรื่องแม้แต่ตัวละครชาวตะวันตกที่เป็นเด็กผู้ประพันธ์ก็ได้สร้างให้มีความฉลาดหลักแหลมกว่าตัวละครชาว ตะวันออกซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในสังคมตะวันออกดังจะเห็นได้ในฉากถัดไป

The machine erupted out of a canyon into brilliant sunshine and ran for a while alongside the bay, and Chompa looked behind to see how the dark-haired woman was taking it. Maria smiled at him as if to comfort him, and he felt better, knowing that she, who seemed like a stranger here, was unafraid. But why did they need to go so fast?

Jesse would know, and Chompa, as he, felt like the child with Jesse as the adult.

"This isn't fast," Jesse said, as if it were a dumb question. "Wait till you go on a roller coaster."

Whatever a roller coaster was, Chompa wanted nothing to do with it.³²

³¹ Ibid., p. 27.

ในฉากนี้ผู้ประพันธ์ยังคงกำหนดให้ตัวละครพระภิกษุชอมปาแสดงนิสัยที่ช่างสงสัยออกมา นั่นคือ พระภิกษุชอมปาเต็มไปด้วยความรู้สึกสงสัยว่ามาเรียนรู้สักอย่างไรเวลาได้นั่งรถไฟฟารางเดียวและว่าทำไมพวกเขาถึงต้องไปกันเร็วขนาดนี้และว่ารถไฟเหาะคืออะไรอีกทั้งยังแสดงความฉลาดกลัวไม่ต้องการจะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่ารถไฟเหาะนี้ ยิ่งไปกว่านั้นคำบรรยายที่ว่าพระภิกษุชอมปารู้สึกว่าเป็นเด็กส่วนเจสซีเป็นผู้ใหญ่เพราะเจสซีต้องรู้แน่หากท่านถามว่าทำไมรถไฟต้องแล่นเร็วขนาดนี้ก็สื่อถึงลักษณะของตะวันออกตามแบบฉบับ (type) ในหลักการบูรพาคตินิยมที่ว่าชาวตะวันออกมีลักษณะเหมือนเด็กที่ไม่รู้อะไรเลยส่วนชาวตะวันตกเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรอบรู้โดยเฉพาะเมื่อเจสซีตอบว่าความเร็วขนาดนี้ยังไม่ถือว่าเร็วหากเทียบกับรถไฟเหาะโดยเขาพูดขึ้นคล้ายกับว่าคำถามของพระภิกษุชอมปาเป็นคำถามโง่ ๆ ก็ยังเป็นการเน้นย้ำถึงความเฉลียวฉลาดรอบรู้อย่างผู้ใหญ่ของชาวตะวันตกที่มีแม้แต่ในเด็กเล็กอย่างเจสซีและความไม่รู้สิ่งต่าง ๆ เหมือนกับเด็ก ๆ ของชาวตะวันออกที่มีอยู่แม้กระทั่งในผู้ใหญ่และผู้ทรงศีลอย่างพระภิกษุชอมปา

How he could not bring himself to approach them or ring their doorbell, and Chompa sleepily nodded agreement. Respect for privacy was paramount.

Tenzin told how he had seen Jesse at the local school and how one day he had taken a deep breath and just walked up to the boy's mother at the fence....

And Chompa fell asleep.³³

นอกจากผู้ประพันธ์จะสร้างภาพในเชิงลบของชาวตะวันออกผ่านตัวละครพระภิกษุชอมปาว่าช่างสงสัย เหมือนเด็ก ไม่ฉลาดแล้วยังให้ภาพว่าพระภิกษุชอมปามีนิสัยที่มักจะง่วงซึมไม่ใส่ใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวตั้งเห็นได้ในประโยคที่ว่า “แล้วพระภิกษุชอมปาก็ตกลับไป” ซึ่งขัดกับความจริงเพราะผู้ที่เป็พระภิกษุคือผู้ที่คอยระครองสติอยู่ตลอดไม่ให้เกิดนิรวณได้ง่ายเช่นนี้ และการที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพราะต้องการสื่อว่าตะวันออกเป็นชาติที่ด้อยพัฒนาในทุก ๆ ด้านทำให้มีพฤติกรรมที่บกพร่องเช่นนี้

³² Ibid., p. 54.

³³ Ibid., p. 29.

ผู้ประพันธ์ยังบรรยายว่าพระภิกษุชอมปามีท่าทางตื่นเต้นเหมือนกับเด็ก ๆ ที่จะได้เดินทางไปยังสหรัฐอเมริกาว่า

(...) , Chompa walked slowly, trying to look solemn, not wanting his excitement to seem obvious.³⁴

การที่พระภิกษุชอมปาแสดงท่าทางที่สำรวมเพราะไม่ต้องการให้ผู้อื่นล่วงรู้ถึงความรู้สึกตื่นเต้นของตน มิใช่เกิดจากการกำหนดรู้เท่าทันต่อภาวะความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายอย่างที่พระภิกษุควรจะเป็นซึ่งก็เป็นการที่ผู้ประพันธ์พยายามให้ภาพของพระภิกษุว่าไม่ต่างจากปุถุชนที่ยังเต็มไปด้วยอารมณ์และกิเลสอยู่ อันทำให้ภาพของพระภิกษุผู้ทรงศีล สมาธิ และปัญญาถูกบิดเบือนไปและหากผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้เสพงานชิ้นนี้ก็อาจคิดว่าเป็นเรื่องจริง

ในตอนทั้งหมดจะเดินทางไปบ้านคีตาผู้ประพันธ์ได้บรรยายตัวละครพระภิกษุชอมปาว่าไม่กระตือรือร้นในการกิจครั้งนี้เท่ากับคนที่อาสาจะขับรถพาทุกคนไป

A van was hired, and Dean offered to drive. The Tibetans did not seem too keen and it would give him something to do, a chance to take charge a little, to be something other than a chaperon. It was a wreck with a gearshift and he'd driven automatic for years, but he soon got the hang of it. Kathmandu was chaos anyway, and he happily bumped along with Chompa next to him. When he cut off a pudrej, Chompa grinned at him.

“When in Rome, do like Romans,” he said, and Dean wondered where he had come across the saying.³⁵

ผู้ประพันธ์ให้ภาพของชาวทิเบตที่รวมถึงพระภิกษุชอมปาว่ามีนิสัยเฉื่อยชาตรงข้ามกับดินซึ่งเป็นชาวตะวันตกที่มีความกระตือรือร้นดังเห็นได้จากการที่เขาเสนอตัวเป็นคนขับรถ แม้แต่ระหว่างที่ขับรถไปและเกือบจะประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์เพราะคนขับรถชาวตะวันออกไป

³⁴ Ibid., p. 19.

³⁵ Ibid., p. 126.

ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎจรรยา พระภิกษุชอมปาก็ยังไม่รู้สึกรู้สึมต่อสิ่งที่เกิดขึ้นดังเห็นได้จากการที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ท่านยิ้มและพูดกับดินว่าเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตามแทนที่จะแสดงความวิตกกังวลกับสิ่งที่เกิดขึ้น

ข. ลามะนอร์บู

ตัวละครลามะนอร์บูเช่นเดียวกับพระภิกษุชอมปาคือมีนิสัยเหมือนเด็ก ไม่กระตือรือร้น เป็นฝ่ายยินยอม อ่อนแอได้เห็นได้ตั้งแต่ต้นเรื่องตอนที่เจสซีอาสาจะพาคณะของลามะนอร์บูไปดูรถไฟรางเดียว

Jesse whooped with delight. Then the Lama bent toward him, took the third package from Chompa, handed it to him, and touched his forehead gently against Jesse's.

“And this is for you...and tomorrow you will be my guide.”

“Yeah.”

Guide? thought Lisa. His old teacher was his guide. This was getting curiouser and curiouser.³⁶

ผู้ประพันธ์แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใหญ่ที่มีลักษณะเป็นผู้นำของชาวตะวันตกผ่านเจสซีและความอ่อนแอที่ทำให้ต้องเป็นผู้ตามของชาวตะวันออกผ่านลามะนอร์บูดังในประโยคที่ลามะนอร์บูกล่าวว่าพรุ่งนี้เจสซีจะเป็นผู้นำทางให้ท่านอันแสดงถึงการยอมรับว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกจึงสามารถชี้แนะให้ตะวันออกเป็นเช่นไรก็ได้ตามที่ตะวันตกต้องการ การยินยอมต่อทุก ๆ สิ่งที่ตะวันตกกระทำต่อตะวันออกเช่นนี้นั้นก็สอดคล้องกับตอนที่ทุกคนจะเดินทางไปบ้านคิตาโดยชาวธิเบตจะไม่กระตือรือร้นแต่จะยินยอมให้คนตะวันตกเช่นดินจัดการอย่างไรก็ได้คือดินเป็นคนอาสาขับรถไปบ้านคิตานั้นเอง

การสื่อว่าตัวละครตะวันออกมีลักษณะเหมือนเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้ประพันธ์ยังปรากฏให้เห็นในตัวละครพระภิกษุเค็มโป เห็นชินในตอนทีลิสาได้พบกับท่านและคิดว่า “เขาคงมีอายุสัก 60 ได้ ไร้วัยร่อยร่นเหมือนกับเด็กที่โตแล้ว” และว่า “เขายังมีกลิ่นตัวเหมือน

³⁶ Ibid., p. 40.

เด็กอีกด้วย นั่นคือ มีกลิ่นนมเลียงเด็กและยาใต้ที่โซ่มาจากร่างกายอันอ้วนท้วมของท่านผู้สูงอายุ คุณเป็นฮิปปี๊แบบเด็กๆ” จากความคิดของลีซานนอกจากจะเห็นถึงอคติของตะวันตกจากการบรรยายว่าคนตะวันออกมีลักษณะเหมือนเด็กแล้วยังเห็นอคติได้จากการเปรียบเทียบพระภิกษุเค็มโป เห็นชินว่าเหมือนฮิปปี๊แบบเด็กๆ (baby hippie) เพราะฮิปปี๊หมายถึงพวกบุปผาชนในยุคทศวรรษ 1960 ที่รักธรรมชาติ สันติ ดนตรี และยาเสพติด คนเหล่านี้จะไม่สนใจการแต่งกาย จะสกปรกมอมแมม และเหม็นช้ำๆ ในยุคปัจจุบันผู้ที่เป็ฮิปปี๊ก็จะถูกเปรียบเทียบว่าเป็นสวะสังคมเพราะลักษณะของการประพฤติปฏิบัติที่ต่อต้านสังคม เหมือนกับไม่ยอมปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบตามบทบาทของตนในสังคมคนเหล่านี้จึงถูกมองว่าเป็นพวกที่คอยถ่วงความเจริญของชาติบ้านเมืองที่ไม่คิดจะช่วยพัฒนาสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติแต่อย่างใด หากผู้ใดทำตัวแบบนี้ก็มีสิทธิที่จะถูกรังเกียจจากสังคม ด้วยเหตุนี้การที่ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบคนตะวันออกกับพวกฮิปปี๊ก็เพราะมองว่าลักษณะที่แปลกประหลาดของคนตะวันออกเหมือนกับพวกฮิปปี๊ที่พยายามทำในสิ่งที่แปลกประหลาดที่คนทั่วไปในสังคมไม่ประพฤติปฏิบัติกัน

การให้ภาพของคนตะวันออกว่ามีลักษณะเป็นเด็กนอกจากจะปรากฏในตัวละครพระภิกษุเค็มโป เห็นชินแล้วยังครอบคลุมไปถึงพระภิกษุชอมปาและลามะนอร์บูอีกด้วยดังคำบรรยายของผู้ประพันธ์ตอนที่ลามะทั้งสามได้เดินทางไปพบลิซาที่บ้านของเธอและเมื่อเธอเปิดประตูออกมาก็ได้พบกับ “พระภิกษุร่างเด็กที่ห่มจีวรสีแดงเข้ม” อันสื่อถึงการพยายามสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครตะวันออกให้เหมือนกับเด็กอันเป็นไปตามหลักบูรพาคตินิยมที่มองว่าคนตะวันออกมีลักษณะของความเป็นเด็ก

ภาพแห่งความเป็นเด็กของลามะนอร์บูยังคงอยู่ปรากฏให้เห็นในตอนที่เจสซีพาพวกลามะนอร์บูไปนั่งรถไฟรางเดียวโดยผู้ประพันธ์บรรยายว่าลามะนอร์บูมองไปรอบๆ ด้วยความอยากรู้อยากเห็นเหมือนเด็กๆ เพราะไม่เคยเห็นรถไฟรางเดียวก่อน บุคลิกลักษณะและนิสัยแบบเด็กของลามะนอร์บูนั้นจะคงที่แม้ในตอนปลายเรื่องที่ลามะนอร์บูพูดกับดินก่อนที่ท่านจะทำการละสังขารว่าตนเป็นเด็ก

The old man took a deep breath and attempted a smile. “I’m afraid I’m not a very good example of Buddhist detachment.” And the smile became a chuckle. “Children,” he said. “We are all children.”³⁷

³⁷ Ibid., p. 157.

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ลามะนอร์บูพูดว่า “เด็ก เราเป็นเด็กทุกคน” ก็เพราะต้องการเน้นย้ำว่าคนตะวันตกมีลักษณะที่เหมือนเด็กทั้งด้านร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะคำกล่าวของลามะนอร์บูในสภาพการณ์เช่นนี้ก็ยิ่งทำให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นเพราะผู้ที่ใกล้จะตายย่อมไม่โกหกเป็นแน่

เห็นได้ว่าตลอดทั้งเรื่องผู้ประพันธ์จะกำหนดให้ตัวละครตะวันตกออกแสดงอุปนิสัยหรือมีลักษณะภายนอกที่เหมือนกับเด็กไม่ว่าจะเป็นการบรรยายพระภิกษุเห็นชินว่าเหมือนเด็กที่โตแล้ว มีท่าทางเหมือนเด็ก หรือกลืนตัวเหมือนเด็ก การบรรยายว่าพระภิกษุทั้งสามเหมือนเด็กที่สูงอายุตัวเล็ก ๆ การให้ภาพของพระภิกษุขอมปาวาไรวุฒิกาวะ อยากรู้อยากเห็นเหมือนเด็ก ๆ ง่วงซึมแทนที่จะมีลักษณะของผู้มีเหตุผลในแบบผู้ใหญ่อันจะช่วยควบคุมจิตและสติให้ระลึกรู้เท่าทันความเป็นไปของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นโดยรอบตัวโดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงแค่วัตถุและนามโดยไม่เอาความรู้สึกที่เป็นกิเลสอันได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ เข้าไปจับต่อสิ่งที่ เป็นเพียงรูปและนามนั้นอันเป็นลักษณะการมองที่ปราศจากอคติของพระภิกษุชาวตะวันตกอย่างแท้จริง ลามะนอร์บูนั้นแม้จะมีความสับสนในแบบพระภิกษุอยู่บ้างแต่ผู้ประพันธ์ก็ยังกำหนดให้มีลักษณะของความเป็นเด็กที่อยากรู้อยากเห็นเพื่อให้ตรงกับลักษณะของตะวันตกตามหลักการอย่างบูรพาคตินิยม ในทางกลับกันภาพของตัวละครตะวันตกนั้นผู้ประพันธ์จะกำหนดให้มีเฉพาะลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผล มีความเป็นผู้มีน้ำดังเช่นตัวละครเจสซีดังที่ได้กล่าวไปแล้ว และบุคลิกลักษณะดังกล่าวทั้งของตัวละครตะวันตกและตะวันออกก็จะคงเดิมเช่นนี้ตลอดทั้งเรื่อง

ลักษณะที่อ่อนแอของลามะนอร์บูนั้นจะเห็นได้ตั้งแต่ต้นเรื่องที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครนี้มีความอ่อนแอทั้งด้านจิตใจและด้านร่างกายคือเป็นโรคหัวใจ

The old man had a bad night of cold perspiration and nightmares.

The face of Mara, the Lord of Darkness, mocked him, and in his sleep he feared death and Mara laughed at his weakness. In his waking hours, he had no fear of the death that was imminent, no fear that this particular life was coming to an end, but in his sleep, Mara stripped away the protective armor of his faith and terrorized him as if he were no more than an nonbeliever.³⁸

³⁸ Ibid., pp. 17-18.

บทตัดตอนนี้แสดงถึงความอ่อนแอในด้านจิตใจของลามะนอร์บูดังเห็นได้จากการที่ลามะนอร์บูเต็มไปด้วยความหวาดกลัวความตายและฝันร้ายเห็นหน้าพญามารหัวเราะเยาะในความอ่อนแอของท่าน การที่ผู้ประพันธ์บรรยายว่าลามะนอร์บู “กลัวความตาย” ก็เพื่อจะแสดงถึงความอ่อนแอที่ซ่อนอยู่ภายในใจของลามะนอร์บูประกอบกับการใช้คำว่า “ความอ่อนแอของท่าน” (his weakness) ก็ยังเป็นการส่งเสริมความอ่อนแอของลามะนอร์บูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และแม้ว่าลามะนอร์บูจะแสดงท่าทีเหมือนว่าไม่กลัวความตายก็ตามแต่เมื่อพญามารนำเอาเกราะแห่งความศรัทธาของท่านออกไปในความฝันจิตใจได้สำนึกของท่านก็อดไม่ได้ที่จะมีความรู้สึกตกใจกลัวที่จะต้องตายและไม่ได้เป็นผู้ที่รับการไว้วางใจอีกต่อไป

อย่างไรก็ตามพระภิกษุผู้ที่ได้บำเพ็ญเพียรภาวนาปฏิบัติสมาธิฝึกจิตใจเช่นลามะนอร์บูไม่น่าจะมีความรู้สึกเช่นนี้แต่น่าจะเกิดความสงบระงับขึ้นในจิตใจและมีพลังจิตมากเพียงพอที่จะทำให้สามารถควบคุมจิตใจให้อนกลับได้อย่างเป็นปกติสุข ปราศจากฝันร้ายที่มารบกวนหลอกหลอนจิตใจรวมทั้งน่าจะเกิดดวงตาแห่งธรรมที่มองว่าความตายเป็นเรื่องธรรมชาติเพราะสรรพสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ไม่มีอะไรที่คงทนถาวร ทุกอย่างเมื่อมีขึ้น ตั้งอยู่ และก็ต้องดับไปตามกฎของธรรมชาติ ไม่มีผู้ใดหรือสิ่งใดจะฝืนกฎนี้ได้ และเมื่อตายลงแล้วการจะได้ไปเกิดในภพใดภูมิใดก็ขึ้นอยู่กับกรรมอันหมายถึงทั้งกรรมดีและกรรมชั่วที่ตนได้กระทำมา ด้วยเหตุผลเช่นนี้แลพระภิกษุที่ปฏิบัติธรรมมาเป็นระยะเวลายาวนานในพระพุทธศาสนานั้นจึงไม่รู้สึกกลัวความตายเพราะได้ฝึกตนจนสามารถทำให้ตนตายได้เองก่อนที่จะต้องตายจริง ๆ ตั้งแต่เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ดังเช่นลามะนอร์บูซึ่งเป็นพระที่ปฏิบัติธรรมมาเป็นระยะเวลายาวนานหลายปีจนสามารถนั่งสมาธิทำการละสังขารเพื่อให้ดวงวิญญาณของตนไปสู่สุคติได้ด้วยตนเองจึงไม่น่าจะแสดงถึงความขลาดกลัวความตายเช่นนี้เพราะลามะนอร์บูน่าจะมีพลังจิตที่กล้าแข็งมากพอจนทำให้ไม่เกิดความรู้สึกเช่นนี้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบุคลิกลักษณะของลามะนอร์บูที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างจึงขาดความจริงเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการบูรพาคตินิยมที่ชาวตะวันตกส่วนมากเชื่อว่าคนตะวันตกอ่อนแอขลาดกลัวแบบเด็ก ๆ ตรงกันข้ามกับตะวันตกที่มีความเข้มแข็ง และมีวุฒิภาวะมากกว่า

นอกจากลามะนอร์บูจะมีความอ่อนแอทางด้านจิตใจแล้วยังมีความอ่อนแอทางร่างกายอันเนื่องมาจากอาการเจ็บป่วยของท่านอีกด้วย

Then he sat again on the bed and took a deep breath. The sound was unhealthy.

a rasp like wood being sawn. He took a small box from the altar, opened it, and placed a black pill beneath his tongue. The pills would prolong this particular life, at least until his job was done. He would not deign to ask the Buddha for favors, but he hoped that his wish would be granted, to meet Lama Dorje again before he died.³⁹

ผู้ประพันธ์พยายามสื่อให้เห็นว่าลามะนอร์บูมีความอ่อนแอด้านร่างกายผ่านคำบรรยายที่ว่า “ท่านกลับไปนั่งที่เตียงสุดหายใจลึกๆ เสียงหายใจไม่สู้ดีนัก ชัดๆ เหมือนไม้ที่ต้องตะไบแต่ง” อันแสดงให้เห็นว่าลามะนอร์บูอาการทางด้านร่างกายที่ไม่สู้ดีนักคืออาการหายใจติดขัดท่านจึง “หยิบกล่องเล็กๆ จากแท่นบูชา เปิดมันออก หยิบเม็ดสีดำๆ วางไว้ใต้ลิ้น” ยาเม็ดที่ท่านวางไว้ใต้ลิ้นนั้นจะช่วยให้อาการเจ็บป่วยของท่านทุเลาลง อาการเจ็บป่วยของลามะนอร์บูคงจะปรากฏให้เห็นชัดเจนมากเสียจนเจ้าอาวาสต้องเตือนให้ท่านอย่าลืมนัดด้วยความเป็นห่วง

อาการของลามะนอร์บูได้กำเริบมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังเห็นได้จากตอนที่ลามะนอร์บูได้พาเดินกับเจสซีไปถึงภูฐานและลามะนอร์บูได้หยิบยามาฉินจนดินสังเกตเห็นได้จึงรู้สึกอดไม่ได้ที่จะถามพระภิกษุขอมปว่าลามะนอร์บูไม่สบายหรือ

He saw him reach into his robe, produce a small box, and take a black pill.

Chômpa sat at the next table, idly gazing out over the square, and Dean leaned over and asked softly, “Is Lama Norbu ill?”⁴⁰

พระภิกษุขอมปาก็ตอบว่าลามะนอร์บูไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าไรแต่แรงแรงมากซึ่งคำพูดของพระภิกษุขอมปาก็ยิ่งเป็นการเน้นย้ำถึงความอ่อนแอทางด้านร่างกายของลามะนอร์บูซึ่งได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในตอนที่ลามะนอร์บูและท่านเจ้าอาวาสกำลังปรึกษากันว่าจะเลือกเด็กคนไหนให้เป็นลามะตอร์เจอาการโรคหัวใจของลามะนอร์บูก็ได้กำเริบขึ้นอีก

The pain zipped through him again and shuddered down his left arm.

³⁹ Ibid., pp. 18-19.

⁴⁰ Ibid., p. 125.

He winced and turned to the Abbot.

“I think I have very little time, Your Holiness,” he said.⁴¹

อาการเจ็บป่วยของลามะนอร์บูทำให้ท่านคิดว่าเวลาของท่านนั้นเหลือน้อยลงทุกที ๆ แล้ว และผู้ประพันธ์ยังคงให้ภาพลามะนอร์บูผู้มีสุขภาพร่างกายที่แสนจะอ่อนแอต่อไปอีกว่าร่างกายของท่านอ่อนแอลงมากจนทำให้หายใจแทบไม่ออก

Lama Norbu felt his heart batter his ribcage. Claustrophobia was like a pillow on his face.⁴²

หลังจากที่ลามะนอร์บูได้เลือกเด็กทั้งสามคนให้เป็นลามะดอร์เจแล้วอาการเจ็บปวดที่หน้าอกก็ยิ่งรุนแรงขึ้นจนทำให้ท่านต้องสะดุดล้มลง มือจับที่หน้าอกพลางเอนพิงกำแพงอย่างแรงและมีสีหน้าที่เหน็ดเหนื่อย และเมื่อมีคนถามท่านว่าไม่เป็นไรใช่ไหมลามะนอร์บูก็ตอบว่า “แค่หมดแรงไปนิดหน่อย” อันยังเป็นการเน้นย้ำถึงความอ่อนแอทางด้านร่างกายของลามะนอร์บู และยิ่งลามะนอร์บูกล่าวกับดินว่า “อาตมาเกรงว่าตัวเองจะไม่ใช่ตัวอย่างที่ดีของการปล่อยวางแบบชาวพุทธ” ก็ยิ่งสื่อให้เห็นถึงความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจของลามะนอร์บู กล่าวคือลามะนอร์บูเกรงว่าเนื่องจากสุขภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยของท่านอาจทำให้ท่านไม่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของการปล่อยวางแบบชาวพุทธได้ซึ่งลามะนอร์บูก็พูดกับดินด้วยท่าทีที่เหนื่อยอ่อน และก่อนที่ลามะนอร์บูจะทำการละสังขารก็ได้แสดงถึงความทุกข์ทรมานทางด้านร่างกายของท่าน อันเนื่องมาจากสุขภาพที่อ่อนแอจนทำให้ท่านไม่อาจจะครองสังขารได้อีกต่อไป

(...) , and the old man wheezed away, laughing at some private joke, and climbed the three steps to the chapel door, and his laughter became a hacking cough.⁴³

ผู้ประพันธ์ยังให้ภาพของลามะนอร์บูว่าเป็นคนที่เข้มงวด เคร่งครัด เจียบขาดกับตัวเอง และเศร้าสร้อยอันสอดคล้องกับหลักการบูรพาคตินิยมที่กล่าวว่าคนเอเชียจะมีผิว

⁴¹ Ibid., p. 152.

⁴² Ibid., p. 153.

⁴³ Ibid., pp.157-158.

เหลือง เศร้าสร้อย หดหู่ เข้มงวด เฉียบขาด (The Asiatic is “yellow, melancholy, rigid,...”)⁴⁴

ความเศร้าสร้อยหดหู่ของลามะนอร์บูปรากฏให้เห็นตั้งแต่ตอนที่ลามะนอร์บูฝันว่า พญามารจะมาเอาชีวิตท่านประกอบกับสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวยของท่านทำให้ท่านคิดว่าภารกิจในการค้นหาลามะดอร์เจอาจไม่ประสบผลสำเร็จจึงทำให้ท่านรู้สึกค่อนข้างจะเศร้าสร้อยแต่แม้ว่าด้วยความฝันและสุขภาพที่ไม่ค่อยดีก็ไม่เป็นอุปสรรคสำหรับลามะนอร์บูเพราะท่านเป็นผู้ที่เข้มงวดกับตนเองมากในการที่จะต้องปฏิบัติภารกิจครั้งสุดท้ายนี้ให้ลุล่วงไปได้ดังเห็นได้จากการที่ท่านฉันทยาเพื่อให้อาการทุเลาและฝืนร่างกายตื่นขึ้นมาจัดสัมภาระเตรียมออกเดินทางและลุกขึ้นแทนที่จะพักผ่อนให้เต็มที่เพื่อที่อาการจะได้ดีขึ้น ความเศร้าสร้อยของลามะนอร์บูปรากฏขึ้นอีกในตอนที่ดินอุ้มเจสซีกลับไปและท่านพยายามที่จะเดินตามและส่งหนังสือพุทธประวัติให้เจสซีโดยผู้ประพันธ์ได้บรรยายว่า “ดินและเจสซีได้ยินเสียงอันเศร้าสร้อย คร่ำครวญของท่านที่พูดขึ้นว่า “ลาก่อนนะ หูเจสซียาว”(…and they could hear his voice plaintfully crying : “Good-bye, Jesse Long-Ears.”)⁴⁵

ลักษณะนิสัยอันเคร่งครัดของลามะนอร์บูยังปรากฏให้เห็นในตอนที่ดินอุ้มเจสซีขึ้นนั่งอยู่บนเครื่องบินพร้อมกับนั่งสมาธิปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนของศาสนาพุทธ

Farther back he saw Lama Norbu at a window seat, eyes closed, his head bowed. Jesse bounded into the empty seat in front of him and wiggled his fingers. The old man opened his eyes.

“Good morning, Jesse Long-Ears,” he said.

Jesse smiled. “Are you praying?” he asked.

“I’m meditating.”⁴⁶

การที่ลามะนอร์บูนั่งสมาธิปฏิบัติแม้กระทั่งในตอนที่กำลังนั่งเครื่องบินอยู่ก็แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยที่เคร่งครัดในการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดีซึ่งอุปนิสัยดังกล่าวนี้ได้ปรากฏให้เห็น

⁴⁴ Edward W. Said, *Orientalism*, p. 119.

⁴⁵ Gordon McGill, *Little Buddha*, p. 86.

⁴⁶ Ibid., p. 106.

อีกในตอนที่ท่านได้ตัดสินใจจะสังขารตนเองโดยการนั่งสมาธิภายในห้องสวดมนต์ดังที่ผู้ประพันธ์บรรยายอยู่ในความพูดของดินและพระภิกษุชั้นเกยว่า

“How long can he sit like that?” Dean asked. “He hasn’t moved since last night.”

“He has controlled all his emotion and attachment,” the monk said, “so he can sit like a mountain, serene and unmovable for days, and meditate like the ocean, deep and vast, for as long as he likes. And when he wants to depart from this body, he can do so, with his choice.”⁴⁷

คำพูดของดินที่ว่า “ท่านนั่งในท่านั้นนานเท่าไรแล้วครับ” และว่า “ท่านไม่ได้ขยับตัวเลยตั้งแต่เมื่อคืนนี้ครับ” แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีอุปนิสัยที่เคร่งครัดอย่างสูงของลามะนอร์บูในการปฏิบัติสมาธิจนทำให้ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทั้งหมด สงบนิ่งได้จุจุนเขาไม่เคลื่อนไหวเป็นเวลาหลายวันได้ และสามารถเลือกเวลาที่จะจากร่างของตนไปเมื่อใดก็ได้ จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์จะให้ภาพของลามะนอร์บูว่าเป็นผู้อ่อนแอทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีนิสัย เข้มงวด เคร่งครัด เศร้าสร้อย เหมือนเด็ก และไม่กระตือรือร้นอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งเรื่อง เพื่อให้ตรงกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่แฝงอยู่ในจิตใจของผู้อ่านชาวตะวันตกส่วนใหญ่เพื่อที่นวนิยายเรื่องนี้จะได้เป็นที่นิยม

ค. ราชู

ผู้ประพันธ์สร้างตัวละครราชูให้มีลักษณะทางกายภาพและจิตใจอย่างประชากรในโลกที่สามตามแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ได้กล่าวไปแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์กำหนดให้ราชูสวมเสื้อผ้าขาดๆ แฉ่ครึ่งตัว ไม่ใส่รองเท้า เนื้อตัวสกปรกมอมแมม แสดงกิริยาอาการอันแปลกประหลาดในสายตาคนตะวันตก เช่น เดินตามเสียงของเครื่องเสียงโบราณ กำลังเล่นกับลูกบอล 4 ลูกที่มีไฟอยู่ กระโดดไปรอบๆ เหมือนกับถูกไฟดูด แสยะยิ้มราวกับคนบ้า

They were ragged and half naked. Two of the boys were dancing to the tinny sound of an ancient record player. The girl was playing a tambourine. A

⁴⁷ Ibid., p. 162.

monkey in a hat and red waistcoat was jiggling a tin cup. But it was the third boy who fascinated Jesse--a barefooted urchin in a torn shirt, juggling with four balls that seemed to be on fire, flames spurting from them. But the boy wasn't burned ; he just leapt around as if plugged into an electrical socket, all the while grinning like a maniac.⁴⁸

พฤติกรรมที่แปลกประหลาดของราชูในสายตาของเจสซีทำให้เจสซีเกิดความรู้สึกที่เพราะไม่เคยพบเห็นลักษณะเช่นนี้มาก่อนดังในประโยคที่ว่า “เจสซีถูกสะกดจิตโดยการแสดงของเด็กผู้ชายที่เนื้อตัวมอมแมม” ราชูนอกจากจะมีลักษณะของผู้ที่ไร้ความเจริญดังเช่นการใส่เสื้อผ้าขาดๆ แฉ่ครึ่งตัว ไม่ใส่รองเท้า เนื้อตัวสกปรกมอมแมม และมีกิริยาอาการที่ดูแปลกประหลาดราวกับเป็นคนบ้ายังเป็นตัวละครที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวเช่นเดียวกับตัวละครพระภิกษุชอมปาและลามะนอร์บูดังจะเห็นได้ในตอนที่พระภิกษุชั้นเกย์ได้พาเดินไปยังห้องพักของเขาหลังจากที่ทั้งหมดกลับมาจากการเดินทางไปพบคีตาแล้วพระภิกษุชั้นเกย์ได้บอกกับตีนว่าเจสซีกับราชูจะพักอยู่ในห้องเดียวกันเนื่องจากราชูจำเป็นต้องมีเพื่อนเพราะว่าเขานั้นรู้สึกตื่นกลัว

Sangay said, “Jesse will stay with Raju tonight. Gita, of course, has her own room, but Raju needs a friend. He is nervous.”⁴⁹

เมื่อตีนได้ยินดังนั้นก็เกิดความรู้สึกประหลาดใจว่าราชูที่ดูเหมือนว่าเป็นเจ้าถิ่นซึ่งคุ้นเคยกับเมืองการูมาณหุเหตุใดจึงมีความรู้สึกหวาดกลัวที่จะต้องมานอนค้างคืนในวัดที่เป็นสถานที่ที่แทบจะไม่ต่างจากที่ที่ตนได้อาศัยอยู่มาแต่ดั้งเดิมเพราะว่าเป็นตะวันออกเหมือนกัน

“That kid?” Dean said. “The circus boy? Nervous?”

“He is all right in the city,” Sangay said. “But here ...this is different.”⁵⁰

ความจริงเด็กอย่างราชูที่ต้องทำงานหาเงินตั้งแต่ยังเด็กโดยการแสดงละครสัตว์เร่ร่อนอันเป็นชีวิตที่ยากลำบากและต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างมากน่าจะหลอหลอมให้ราชูกลาย

⁴⁸ Ibid., p. 121.

⁴⁹ Ibid., p. 147.

⁵⁰ Ibid.

เป็นเด็กที่มีความแข็งแรงทั้งทางกายและใจเพื่อที่จะได้ต่อสู้เอาตัวรอดได้ในสังคมที่โหดร้ายเช่นนี้ ราชูจึงน่าจะมีลักษณะที่เข้มแข็งมากกว่าเด็กอย่างเจสซีที่มีชีวิตอย่างสุขสบาย ไม่ต้องดิ้นรนเพื่อจะหาเงินมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเพราะมีทั้งพ่อและแม่คอยดูแลประคบประหงมเป็นอย่างดีเจสซีจึงน่าเป็นฝ่ายที่รู้สึกตื่นกลัวเมื่อได้มาเผชิญกับโลกภายนอกมากกว่าแต่ผู้ประพันธ์กลับสร้างตัวละครเจสซีให้เป็นเด็กที่ไม่มีความหวาดกลัวใดๆ อยู่ในจิตใจดังเห็นได้จากการที่เขาวิ่งไปที่เตียงของตนและกระโดดโลดเต้นอย่างคึกคักของส่วนราชูที่น่าจะมีความเข้มแข็งกว่าเจสซีผู้ประพันธ์กลับกำหนดให้เป็นตัวละครที่อ่อนแอโดยการใช้คำว่า “nervous” เพื่อเป็นการเน้นย้ำรวมทั้งยังกำหนดให้พระภิกษุชั้นเกย์กล่าวอีกว่าราชูมีอาการตื่นกลัวจริง ๆ เพราะไม่คุ้นเคยกับสถานที่ที่ตนไม่เคยได้พักมาก่อนอย่างในเมือง

ความอ่อนแอของราชูตามแบบฉบับของคนตะวันออกในบุรพาคตินิยมยังปรากฏให้เห็นในตอนที่ราชูได้รับเลือกให้เป็นลามะดอร์เจและลามะนอร์บูก็ได้ก้มลงกราบเขา หากดูในภาพยนตร์เราจะเห็นได้ว่าราชูได้แสดงออกถึงความไม่แน่ใจและความหวาดกลัวโดยได้ถอยหนีไปเกาะพระภิกษุที่ยืนเป็นเพื่อนอยู่ด้านหลัง

ง. คีตา

ตัวละครคีตาผู้ประพันธ์ก็ได้กำหนดให้มีลักษณะนิสัยในแง่ลบเช่นเดียวกับตัวละครตะวันออกอื่นๆ เช่น มีนิสัยที่ใช้ไม่ได้ ชอบดูถูกผู้อื่นอย่างไร้เหตุผล ซึ่งจะเห็นได้จากตอนที่ราชูและเจสซีได้พบกับคีตาเป็นครั้งแรกซึ่งเธอก็ได้แสดงกิริยาอันเสียมารยาทใส่เด็กทั้งสอง

(...) , then turned and walked up to the boys, throwing her head back in disdain.⁵¹

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้คีตาแสดงกิริยาดูหมิ่นเด็กชายทั้งสองโดยการสะบัดศรีษะไปด้านหลังในท่าที่รังเกียจก็เพื่อจะสื่อว่าคนตะวันออกมีอุปนิสัยที่แย่รวมทั้งการกำหนดให้คีตากล่าวหาเจสซีและราชูว่าทั้งคู่หาใช่ลามะดอร์เจไม่ก็เพราะต้องการสื่อว่าคนตะวันออกมีนิสัยชอบกล่าวหาผู้อื่นโดยไร้เหตุผล

⁵¹ Ibid., p. 129.

ผู้ประพันธ์ยังใช้คำในแง่ลบบรรยายคิดต่อไปเพื่อเน้นย้ำอุปนิสัยที่ใช้ไม่ได้ของเธอ

“He was,” she said defiantly, and looked Raju up and down as if he had just crawled out of a sewer. “She was the abbess of a convent. But how could you know? You don’t even go to school.” Then she turned on Jesse. “And you’re just a foreigner.”⁵²

คิดาสงเกตริยาอูหมิ่นราชูโดยมองราชูราวกับว่าเขาเพิ่งคลานออกมาจากท่อระบายน้ำและกล่าวว่าจากอูกราชูและเจสซีว่าราชูจะไปรู้เรื่องอะไรได้เพราะว่าเขาไม่เคยได้ไปโรงเรียนส่วนเจสซีก็เป็นเพียงคนต่างชาติจะไปรู้เรื่องอะไรซึ่งเจสซีก็คิดคำนึงอยู่ในใจว่าเขาไม่ใช่คนต่างชาติแต่เธอต่างหากที่เป็น จุดนี้แสดงให้เห็นว่าเจสซีแม้จะรู้สึกไม่พอใจที่ถูกกล่าวหาเช่นนั้นแต่ก็รู้จักเก็บอารมณ์ ไม่แสดงออกในสิ่งที่จะกระทบกระเทือนต่อจิตใจผู้อื่นทั้งที่จะทำก็ได้อันเป็นกลวิธีที่แบบคายของผู้ประพันธ์ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าคนตะวันตกมีความเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักควบคุมอารมณ์และใช้เหตุผลมากกว่าคนตะวันออกอย่างคิดาที่มีนิสัยชอบกล่าวหาผู้อื่นอย่างไรเหตุผลเมื่อผู้อ่านอ่านแล้วก็ย่อมจะต้องเชื่อเจสซีผู้มีกิริยาสุภาพ เป็นผู้ใหญ่มากกว่าคิดาที่ดูเป็นเด็กที่ไร้เหตุผล จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์มีกลวิธีที่จะแทรกแนวคิดบูรพาคตินิยมได้อย่างแนบเนียนและสามารถทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามความคิดนี้ได้

นิสัยที่ใช้ไม่ได้ของคิดายังแสดงออกมาให้เห็นโดยการทำท่าเอามือแตะที่สะโพกแล้วพูดขึ้นว่า “ฉันมีอุทยานลับ”

She posed dramatically, hands on hips, and said. “I have a secret garden.”⁵³

จากนั้นเธอยังแสดงกิริยาหยิ่งยะโสโดยการกางแขนออกคล้ายกับนักเต้นบัลเล่ย์และหมุนตัวด้วยสันเท้าข้างเดียวและยังกล่าวว่าจากอูหมิ่นเด็กทั้งสองว่าเจ้าเด็กโง่

Then she spread her arms like a ballet dancer ; spun on one heel, and marched off toward a thick grove of trees, calling over her shoulder :

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

“Come. Come, ignorant boys.”⁵⁴

คีตายังกล่าวหาเจสซีกับราชูต่อไปอีกว่า “ว่าไง เจ้าคนเสแสร้ง มันเลวร้ายเกินไปที่เธอต้องมาที่นี่อย่างเปล่าประโยชน์”

“So, pretenders,” she said. “It is too bad you had to come all this way for nothing.”⁵⁵

คีตากล่าวหาเจสซีกับราชูว่าเสแสร้ง (pretenders) ทำเป็นลามะดอร์เจและยังได้แสดงกิริยาอันเย่อหยิ่งโดยเอามือวางไว้บนสะโพกในขณะที่เล่าเรื่องโกหกให้เด็กทั้งสองฟังว่าปู่ของเธอเป็นพระราชานักบุญผู้ยิ่งใหญ่ที่ยอมสละชีวิตตนเองให้กับเสือแม่ลูกอ่อนที่กำลังหิวโหย อย่างไรก็ตามเจสซีกับราชูหาได้เชื่อเรื่องที่ไดยินไม่ ราชูแสดงท่าทีสงสัยพร้อมทั้งพูดว่าคีตาไม่อาจจะหลอกเขาได้หรอกเพราะเขาเคยได้ยินเรื่องนั้นมาหลายพันเที่ยวแล้วส่วนเจสซีก็พูดว่าปู่ของคีตาจะต้องหนังเหนียวแน่ ๆ ถ้าเสือกินเขาแล้วถึงกับฟันหลุดออกมาซึ่งแสดงให้เห็นว่าเขาไม่เชื่อในเรื่องโกหกของคีตาแม้แต่น้อย คีตาเมื่อรู้ว่าเด็กทั้งสองรู้ทันก็แสร้งทำเป็นยิ้มกลบเกลื่อนแล้วเฉไฉให้เป็นแต่ตั้งให้เด็กชายทั้งสองเป็นสมาชิกของกลุ่มลับของพญานาคในฐานะที่เธอเป็นเจ้าของฟันเสือ ทั้งนี้เพื่อเด็กทั้งสองจะได้ลืมเรื่องที่เธอโกหกเมื่อไหร่ก็จะได้ไม่ต้องรู้สึกอับอาย และเด็กทั้งสองจะได้ไม่กล้าตีเสมอเธอเพราะเธออยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่าในฐานะเจ้าของฟันเสือที่อนุญาตให้เจสซีและราชูเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มลับของพญานาคได้ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้คีตาทำเช่นนี้ก็เพื่อจะสื่อว่าคนตะวันตกมีนิสัยเจ้าเล่ห์และชอบดูถูกเหยียดหยามผู้อื่นอันเป็นลักษณะที่คงที่เสมอตามหลักการบูรพาคตินิยม

4.3.2 ตัวละครตะวันตก

ก. เจสซี

เจสซีซึ่งเป็นตัวละครที่มีบทบาทที่สำคัญและโดดเด่นที่สุดของเรื่องเป็นตัวละครที่มีความเฉลียวฉลาด รอบรู้ ทนคน มีเหตุผล มีวุฒิภาวะราวกับเป็นผู้ใหญ่ มีจิตใจที่ปกติ

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Ibid., p. 131.

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบตลอดทั้งเรื่อง ในตอนจบเราก็ยังคงไม่เห็นพัฒนาการในด้านความเชื่อทางศาสนาของเจสซี กล่าวคือ เจสซีก็ยังคงไม่เกิดความซาบซึ้งหรือเข้าถึงพระพุทธศาสนาหรือต้องการเปลี่ยนศสนามานับถือศาสนาพุทธเพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนตามแต่อย่างใด

ในตอนต้นเรื่องที่เจสซีพาพวกลามะนอร์บูไปนั่งรถไฟรางเดียวผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้เจสซีแสดงความเฉลียวฉลาดในตอนที่เจสซีพูดกับพระภิกษุชอมปาว่า “นี่เขายังไม่เรียกว่าเร็วหรอกนะ” ราวกับมีพลังจิตหยั่งรู้ความคิดพระภิกษุชอมปาว่าพระภิกษุชอมปาคงจะรู้สึกสงสัยว่าเหตุใดพวกคนตะวันตกถึงต้องไปกันด้วยความเร็วขนาดนี้ และเมื่อผู้ประพันธ์กำหนดให้พระภิกษุชอมปาเกิดความรู้สึกกลัวที่ได้นั่งรถไฟรางเดียวเมื่อเทียบกับเจสซีที่ไม่มีความรู้สึกกลัวแต่อย่างใดก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใหญ่ของคนตะวันตกอย่างเจสซีที่ไม่รู้สึกกลัวรถไฟรางเดียวเพราะรู้ดีว่าสิ่งนี้เป็นเพียงพาหนะสำหรับเดินทางที่ทุก ๆ คนก็ใช้กันทั้งนั้นในขณะที่คนตะวันออกอย่างพระภิกษุชอมปามีลักษณะเป็นเด็กที่กลัวอย่างไรเหตุผลทั้งที่มันไม่ได้น่ากลัวแม้แต่นิดเดียว ยิ่งไปกว่านั้นการที่พระภิกษุชอมปาไม่ต้องการจะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่ารถไฟเหาะก็ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์อ่อนแอแบบเด็ก ๆ ที่ไม่มีในตัวเจสซีเพราะความมีวุฒิภาวะแบบผู้ใหญ่ที่ไม่กลัวทั้งรถไฟรางเดียวและรถไฟเหาะตีลังกา

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้เจสซีแสดงความฉลาดเฉลียวออกมาในตอนที่เขาถามคำถามที่ทำให้ลามะนอร์บูถึงกับจมนม เจสซีถามว่าหากลามะนอร์บูไม่คิดว่าเจสซีเป็นลามะดอร์เกกลับชาติมาเกิดแล้วเหตุใดจึงต้องมาพบเขาซึ่งความเฉลียวฉลาดและมีเหตุผลของเจสซีก็ได้รับการส่งเสริมโดยความคิดของมาเรียที่ว่าคำพูดของเด็กน้อยเจสซีเป็นคำตอบที่มีความสมเหตุสมผลอย่างเยี่ยมยอดเลย พระภิกษุชราเองก็ไม่อาจตอบคำถามนี้จึงได้หัวเราะแกล้งแล้วใช้มียอกจุมเจสซีพลาบพูดว่า “หนูถามมากจิง” เป็นการตัดบทอันแสดงให้เห็นว่าเด็กชาวตะวันตกอย่างเจสซีมีความเฉลียวฉลาดมากกว่าผู้ใหญ่ชาวตะวันออกอย่างลามะนอร์บูที่ไม่อาจตอบคำถามของผู้ที่เป็นเด็กกว่าได้ซึ่งผู้ประพันธ์ก็บรรยายว่าเมื่อกับเวลาที่ลิซากับดินจนปัญญาไม่อาจตอบคำถามเจสซีได้เช่นกันก็จะพูดตัดบทเช่นกันอันยิ่งเป็นการเน้นย้ำให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดของเจสซี

ความมีวุฒิภาวะแบบผู้ใหญ่ของเจสซีที่ต้องการทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองยังปรากฏให้เห็นในตอนที่มาเรียจะกระซิบบอกคำตอบเขาแต่เขากลับต้องการที่จะคิดด้วยตนเองว่าพระพุทธเจ้าอยู่ที่ใด และการที่เขากำหมัดแน่นซึ่งหมัดนี้เป็นหมัดแห่งชัยชนะที่เขาสามารถคิดด้วยตนเองได้ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักคิดอะไรด้วยตัวเองโดยไม่ต้องมีใครมาบอกซึ่งตรงข้าม

กับพระภิกษุขอมปาที่เหมือนกับเด็กที่ไม่อาจจะเข้าใจอะไรได้เองดังที่เขาสงสัยว่ารถไฟเหาะคืออะไร

เจสซียังแสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ที่กล้าหาญ ไม่หวาดกลัวสิ่งต่างๆ ในตอนที่ตื่นเกิดความรู้สึกกลัวเมื่อนึกถึงเหตุการณ์ตอนที่เขาเป็นเด็กที่เขาได้ฟังบทเทศน์ที่น่ากลัวของศาสนาคริสต์นิกายเพรสไบทีเรียนและเหตุการณ์เสียชีวิตในตอนที่ตื่นอายุเพียง 6 ขวบ แล้วนิ้วของเขาไหม้ไปด้วยไม้ขีดโดยเจสซี่ได้พูดปลอบโยนบิดาว่า “อย่ากลัวไปเลยชะพ่อ” ซึ่งทำให้ตื่นรู้สึกคลายใจลงจนและนึกถึงคำของกวีที่ว่า “The child is father of the Man.” ซึ่งแปลว่า “เด็กคือบิดาของมนุษย์” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตื่นยอมรับในความเข้มแข็งของเจสซี่ที่เป็นเหมือนบิดาของตนที่สามารถเยียวยาจิตใจของเขาให้คลายความหวาดกลัวลงได้

ในตอนท้ายเรื่องลักษณะความเป็นผู้นำที่เฉลียวฉลาด ทันคน กล้าหาญ ก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ดังที่ตัวเจสซี่เองก็ยังรู้สึกได้ถึงภาวะความเป็นผู้นำของเขาโดยเขามีความรู้สึกเหมือนกับว่าเขามีความสำคัญราวกับตนเป็นเจ้าของสิทธิ์ที่จะกำลังเสด็จออกจากพระราชวังสู่โลกภายนอก

He felt like Siddhartha leaving the palace to see the world, and he half expected to be showered with rose petals and lotus blossoms.⁵⁶

การที่ผู้ประพันธ์เปรียบเจสซี่ว่าเหมือนเจ้าชายสิทธิ์ตะก็เพราะต้องการสื่อว่าเจสซี่มีความสำคัญและสูงส่งเท่าๆ กับเจ้าชายสิทธิ์ตะเพราะเจ้าชายสิทธิ์ตะกับเจสซี่เป็นคนคนเดียวกันดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วข้างต้น ผู้ประพันธ์ยังได้บรรยายว่าพระภิกษุแต่ละรูปหมอบกราบเจสซี่ขณะที่เขาเดินผ่านไปก็ยิ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเป็นผู้นำของเจสซี่ที่ชาวตะวันออกให้ความเคารพยำเกรง นอกจากนี้ในตอนที่ราชูและคีตาร้องไห้เสียใจกับการตายของลามะนอร์บูเจสซี่กลับไม่ได้แสดงความอ่อนแอออกมาเช่นนั้นแต่แม้เขาพยายามที่จะสะกดกลั้นไม่แสดงความเสียใจออกมา

⁵⁶ Ibid., p. 161.

ข. ดิน

ตัวละครดินมีนิสัยตรงไปตรงมา โกรธจนเฉียวง่ายตามแบบฉบับของคนอเมริกัน มีความกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ มีเหตุมีผล มีจิตใจที่ปกติ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ มีความเฉลียวฉลาดกว่าคนตะวันออก ตลอดทั้งเรื่องจะไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงของความคิดเกี่ยวกับศาสนาของดิน กล่าวคือ ในตอนจบดินก็ยังคงศรัทธาในคริสต์ศาสนา นอกจากนี้ดินยังมีความคิดที่ว่าตะวันออกแตกต่างจากตะวันตกและตะวันตกเหนือกว่าตะวันออก ลักษณะดังกล่าวของดินปรากฏให้เห็นดังในเนื้อหาบางส่วนที่ยกมาดังต่อไปนี้

ความเป็นผู้มีความมุ่งมั่น กระทำทุกสิ่งด้วยความกระตือรือร้นของตัวละครดิน ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ตอนต้นเรื่องที่ดินลุกขึ้นไปสนามบินแต่เช้าเพื่อไปทำงาน

He kissed her throat. She grabbed his thumb and came blearily awake, but he shushed her and whispered that it was too early, and as he went out, he heard her mumble bye-bye and not to forget to phone from the airport.⁵⁷

คำบรรยายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าดินนั้นเป็นชายหนุ่มที่มีความกระตือรือร้นสูงรวม ทั้งมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานของตนเพราะแม้เขาจะเหน็ดเหนื่อยปานใดจากการวิตกกังวลและได้นอนหลับพักผ่อนเพียงสี่ชั่วโมงเขาก็ยังเป็นคนตรงต่อเวลาในเรื่องการงาน

ดินยังเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น เป็นตัวของตัวเองสูง และมีความเป็นผู้นำดังเห็นได้จากความคิดคำนึงของเขาที่จะไม่ยอมให้ภรรยาของตนเป็นฝ่ายทำงานหาเลี้ยงครอบครัวเพียงฝ่ายเดียว

She was watching as he drank, and he began to worry again. What if they had to move? What if his money, tied in with Evan's, was all gone? What if he had to start again? It was one thing to pick yourself up by your bootstraps once, but what if they took your boots away? What if they had to live on Lisa's salary? Could he be a house husband? He was a Self-made

⁵⁷ Ibid., p. 8.

Man. He'd missed out on the New Man phenomenon. He sure as hell couldn't make the leap to Kept Man.⁵⁸

คำบรรยายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าดินเป็นผู้ที่มีความภูมิใจที่สามารถสร้างเนื้อสร้างตัวได้ด้วยตัวเองมากกว่าจะต้องพึ่งพาผู้อื่นรวมทั้งยังมีภาวะความเป็นผู้นำดังปรากฏในความคิดคำนึงของดินที่ว่าแม้ธุรกิจที่เขาทำอยู่จะล้มละลายเขาก็จะไม่ยอมให้ลิซาเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัว แต่เพียงลำพังเป็นแน่เพราะเขาไม่อยากได้ขึ้นชื่อว่าเป็นแมงดาเกาะเมียกินซึ่งลิซาเองก็ยังตระหนักถึงอุปนิสัยดังกล่าวของดินได้เป็นอย่างดี

(...) , and immediately she knew it. A man like Dean worked for time to spend with his family. He needed to earn it. Force-feed him leisure, and he would grow fat and miserable....⁵⁹

คำบรรยายของผู้ประพันธ์ข้างต้นสื่อให้เห็นถึงความเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีของดินที่ทำงานอย่างหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวและมีความรักครอบครัวอันเป็นลักษณะของมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ให้ดินเป็นคนตรงไปตรงมาและโกรธฉุนเฉียวง่ายตามแบบฉบับของคนอเมริกันดังจะเห็นได้ในตอนเริ่มเรื่องที่พวกลามะนอร์บูได้ไปหาลิซาและดินที่บ้านเพื่อแจ้งถึงภารกิจในการค้นหาอาจารย์คนสำคัญของพวกตนที่ได้กลับชาติมาเกิดเป็นเจสซีโดยดินก็ได้แสดงออกถึงความตรงไปตรงมาของตนดังปรากฏในคำบรรยายว่าดินซุ่มด้นเหมือนนักมวยรอที่จะแย็บออกไปซึ่งก็หมายถึงว่าดินพร้อมที่จะพูดสิ่งที่เขาคิดออกมาตรงๆ ดังที่ดินได้ถามลามะนอร์บูขึ้นมาตรงๆ ว่าลามะนอร์บูคิดว่าเจสซีมีวิญญาณของอาจารย์ท่านสิงอยู่หรือ

ค. ลิซา

ลิซาซึ่งเป็นตัวละครชาวตะวันตกที่มีมิสรีทธาอย่างเหนียวแน่นในคริสต์ศาสนาเช่นเดียวกับตัวละครดินรวมทั้งยังมีแนวคิดบูรพาคตินิยมที่เชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของตะวันตกที่มีต่อตะวันออก

⁵⁸ Ibid., p. 42.

⁵⁹ Ibid., p. 44.

ในตอนต้นเรื่องที่ลิกากำลังขับรถโพล์สวาเกินของเธอเพื่อไปรับเจสซีที่โรงเรียน เธอก็คิดถึงเจสซีว่าสิ่งที่ลูกเธอมีก็คือความอยากรู้อยากเห็นที่ไม่จำกัดและรู้ทางที่ไร้พันธนาการใด ๆ ซึ่งพระเจ้าประทานมาให้มันเป็นคำพูดที่แสดงถึงความเชื่อในการมีอยู่ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของผู้ประทานพรให้กับเจสซี ผู้ประพันธ์ยังได้บรรยายว่าเธอได้ร้องเพลงขอบคุณพระเจ้าเพื่อเน้นย้ำถึงศรัทธาที่ลิกามีต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ

ความมีอคติของลิกต่อประเทศตะวันออกปรากฏให้เห็นในความคิดของเธอที่ว่า การที่ต้องใส่ชุดคลุมและนั่งบนพื้นเพื่อทำสมาธิมันไม่ใช่การกระทำที่เข้าท่าเลยแม้แต่นิดเดียว

She glared at him.

“He’d get to wear all those little robes and sit on the floor and do meditation...”

But she wasn’t buying.

“It’s not funny,” she said, deadly serious.

“...hang out with other monks.”

“It’s not fucking funny.”⁶⁰

ด้วยเหตุนี้ลิกจึงไม่สนับสนุนให้เจสซีเดินทางไปภูฏานเพราะความคิดที่มีอคติต่อตะวันออกของเธอคงเห็นได้จากการใช้คำว่า “those little robes” และ “It’s not fucking funny.” ที่สื่อให้เห็นว่าเธอไม่ได้มีความเชื่อหรือศรัทธาในพุทธศาสนาแม้แต่น้อยซึ่งสอดคล้องกับที่เธอไม่เชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดเช่นเดียวกันกับดิน

จากที่ได้วิเคราะห์มาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครในเรื่องมีลักษณะนิสัยด้านเดียวทั้งตัวละครตะวันออกและตะวันตกโดยที่ตัวละครทั้งหมดจะมีบุคลิกลักษณะตรงตามหลักการอย่างบูรพาคตินิยม กล่าวคือ ตัวละครตะวันออกจะมีลักษณะที่เหมือนเด็กอ่อนแอ ด้อยสติปัญญา เจ้าเล่ห์ ด้อยพัฒนา ล้าหลัง ในขณะที่ตัวละครตะวันตกจะมีวุฒิภาวะเป็นแบบผู้ใหญ่ เข้มแข็ง เฉลียวฉลาดกว่า มีเหตุมีผล มีความก้าวหน้ายิ่งกว่า

⁶⁰ Ibid., p. 99.

4.4 กลวิธีการใช้ความเปรียบ (comparison)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่อง *ลิตเติล บุดดา* มีวัตถุประสงค์แอบแฝงคือการนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมที่เชื่อว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกในทุก ๆ ด้าน และด้วยความเชื่อดังกล่าวตะวันตกจึงเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะปรับเปลี่ยนตะวันออกให้เป็นอย่างที่ต้องการรวมทั้งยังมีสิทธิที่จะครอบครองตะวันออกอีกด้วย ดังนั้นภาพของตะวันออกที่ปรากฏในนวนิยายจึงเป็นภาพที่ถูกปรับเปลี่ยนและบิดเบือนเพื่อนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมซึ่งในการนำเสนอภาพของตะวันออกที่ถูกบิดเบือนนี้ผู้ประพันธ์ก็ได้ใช้ความเปรียบ (comparison) ประเภทต่าง ๆ ตลอดทั้งเรื่องในการสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมแก่ผู้อ่านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การใช้อุปมา (metaphor) เปรียบเทียบว่าเจสซีเป็นผู้นำทาง (guide) ของลามะนอร์บูในฉากที่เจสซีขออนุญาตลี้ภัยพาพวกลามะนอร์บูไปศรุดไฟรางเดียวโดยผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ลามะกล่าวว่า “พรุ่งนี้หนูจะเป็นคนนำทางให้แก่อาตมานะ” (...and tomorrow you will be my guide.) รวมทั้งยังกำหนดให้ลิลิซาคิดถึงคำที่มีความหมายเป็นนัยว่าเจสซีนั่นคือผู้นำของลามะนอร์บูดังในประโยคที่ว่า “นำทางหรือ? ลิลิซาคิด อาจารย์เก่าของท่านก็เป็นคนนำทางท่าน” (Guide? thought Lisa. His old teacher was his guide.) การที่ผู้ประพันธ์เปรียบเทียบเจสซีว่าเป็นผู้นำทางของลามะนอร์บูก็เพื่อสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันออกด้อยกว่าตะวันตกส่วนตะวันตกนั้นมีความเหนือกว่าตะวันออกดังที่เจสซีซึ่งเป็นเด็กชาวตะวันตกได้เป็นผู้นำทางแก่ลามะนอร์บูซึ่งเป็นชาวตะวันออกอันเป็นความหมายที่แฝง (connotation) ไว้ของผู้ประพันธ์นั่นเอง

ผู้ประพันธ์ยังเปรียบเทียบพุทธประวัติกับเรื่องราวในคัมภีร์ไบเบิลว่าในพุทธประวัติมีเทวดา (the gods) เหมือนกับที่พระแม่มารีก็มีทูตสวรรค์ของท่านเช่นกันอันเป็นการสื่อว่าพุทธศาสนาเลียนแบบศาสนาคริสต์เพราะพระพุทธรูปเจ้าทรงมีเทวดาของพระองค์เองเหมือนกับที่พระแม่มารีก็ยังมีทูตสวรรค์ของท่านเองซึ่งจะเห็นได้ว่าพุทธศาสนาไปเหมือนกับคริสต์ศาสนามากกว่าที่คริสต์ศาสนาจะเหมือนพุทธศาสนาเสียอีก ดังนั้นศาสนาพุทธจึงเป็นเพียงการเลียนแบบศาสนาคริสต์ซึ่งเป็นศาสนาที่เหนือกว่าและจริงแท้มากกว่าในมุมมองของตะวันตก การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ลิลิซาพูดว่า “พระแม่มารีก็มีทูตสวรรค์ของท่านเช่นกัน” (The virgin Mary had her angel.) ก็แสดงว่าเรื่องราวในทางคริสต์ศาสนาเป็นจริงในสายตาเธอแต่เรื่องราวในพุทธศาสนาเป็นเรื่องโกหกโดยเฉพาะเมื่อผู้ประพันธ์กำหนดให้ลิลิซาพูดว่าพุทธศาสนาเป็นเพียงตำนานไม่ใช่เรื่องจริง การใช้คำว่า “ตำนาน” (legend) หรือ “เทพตำนาน” (mythology) ก็สื่อว่าเรื่องราวของพระพุทธรูปเจ้าเป็นเพียงตำนานหรือเรื่องเล่าที่ปราศจากความน่าเชื่อถือ ยิ่งไปกว่านั้น

การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ลัทธิพุทธถึงนวนิยายเรื่อง *ลิตทาระ* ที่ประพันธ์โดย เฮร์มันน์ เฮสเส^{*} อันมีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนาก็ยังเป็นเหมือนเครื่องสนับสนุนความคิดของคนตะวันตกที่ว่าพุทธประวัติเป็นเพียงเรื่องที่แต่งขึ้นมาเหมือนกับนวนิยายเรื่องดังกล่าวของเฮสเสซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันออกดียิ่งกว่าตะวันตก มีข้อบกพร่อง ไร้เหตุผล ส่วนตะวันตกเหนือกว่า มีเหตุผล ด้วยเหตุนี้เรื่องราวของตะวันออกจึงถือว่าเชื่อไม่ได้เนื่องจากตะวันออกดียิ่งกว่าตะวันตกนั่นเอง

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังใช้อุปมา (simile) เปรียบเทียบพระพุทธเจ้าว่าเหมือนพระเยซูในตอนที่ได้เจสซีพาพวกลามะนอร์บูไปชมรูปปั้นพระพุทธเจ้าในพิพิธภัณฑ์และถามลามะนอร์บูว่าพระพุทธเจ้าเหมือนกับพระเยซูหรือเปล่า ลามะนอร์บูยอมรับว่าค่อนข้างคล้ายกับพระเยซู การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครลามะนอร์บูกล่าวเช่นนี้ก็เพื่อจะสื่อว่าพระพุทธเจ้ามีลักษณะที่ไปเหมือนกับพระเยซูซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคตินิยมที่เชื่อในเรื่องความเหนือกว่าของตะวันตก จึงมีลัทธิที่จะปรับเปลี่ยนตะวันออก (ศาสนาพุทธ) ให้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อแบบตะวันตก (ศาสนาคริสต์)

ผู้ประพันธ์ยังใช้อุปมาเปรียบเทียบว่าบทสวดพระหฤทัยสูตรในพระพุทธศาสนานั้นเป็นบทสวดที่เหมือนกับบทสวดพระเจ้าในคัมภีร์ไบเบิลในตอนที่ได้พาเจสซีไปยังศูนย์ปฏิบัติธรรมและได้ยินเสียงพระภิกษุกำลังสวดพระหฤทัยสูตรซึ่งเป็นพระสูตรที่สำคัญในพระพุทธศาสนา มหายานเธอจึงถามพระภิกษุขอมปว่าเป็นบทสวดที่เธอได้ยินเหมือนกับบทสวดพระเจ้าในไบเบิลหรือไม่ พระภิกษุขอมปากก็ยอมรับว่าเป็นบทสวดที่เหมือนกันทั้งที่จริงแล้วบทสวดพระหฤทัยสูตรมีเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นบุญญาตาส่วนบทสวดสรรเสริญพระเจ้าในคัมภีร์ไบเบิลหาได้มีเนื้อหาเช่นนั้นไม่ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์ใช้อุปมาเปรียบเทียบว่าบทสวดในศาสนาทั้งสองนั้นเหมือนกันก็เพราะต้องการสื่อแนวคิดบูรพาคตินิยมโดยเฉพาะการกำหนดให้ตัวละครพระภิกษุเป็นผู้กล่าวก็ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผู้ประพันธ์ยังใช้อุปมาเปรียบเทียบบ้านเมืองของگارูมาณฑุว่าเหมือนกับค่ายเอชวิตซ์ของนาซีในความคิดของดินดังในประโยคที่ว่า “บางทีติกรามพวกนี้เหมือนค่ายเอชวิตซ์ของ

^{*} เฮร์มันน์ เฮสเส (Hermann Hesse) 1877-1962 เป็นนักเขียนนวนิยาย กวี นักเขียนวิเคราะห์รายงาน บทความ นักปรัชญาชาวเยอรมัน เขียนเรื่อง *Siddhartha* ในปี ค.ศ. 1922

นาซีก็ได้” (...and the building he was being led to looked like something out of Auschwitz.) เพื่อสื่อว่าบ้านเมืองในประเทศตะวันออกนั้นทึม แห้งแล้งพอๆ กับค่ายทหารของพวกนาซีในสมัยสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเป็นการแฝงแนวคิดบูรพาคตินิยม

อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังใช้อุปมาเปรียบเจสซีว่าเหมือนกับลูกสุนัขตัวน้อยที่อยู่ในที่แปลกถิ่นในตอนเจสซีไปถึงห้องพักของตนในกรุงการูมาณทูในประโยคที่ว่า “เจสซีลุกขึ้น เริ่มเดินไปรอบๆ ห้องคล้ายกับลูกสุนัขที่อยู่ในที่แปลกถิ่น” (Jesse got up and began to prowl the room like a puppy in a strange place.) ซึ่งการที่ผู้ประพันธ์เปรียบเช่นนี้ก็สื่อว่าที่แปลกถิ่นนั้นก็คือกรุงการูมาณทูซึ่งเป็นเมืองในประเทศตะวันออกซึ่งมีนัยยะแฝงว่าตะวันออกเป็นดินแดนที่แปลกประหลาดต่างไปจากตะวันตกอย่างสิ้นเชิงอันเป็นแนวความคิดบูรพาคตินิยมที่ผู้ประพันธ์แฝงไว้นั่นเอง

ผู้ประพันธ์ยังเปรียบเทียบคำสอนทางพุทธศาสนากับคำสอนของพวกเมธอดิสม์ซึ่งมีทัศนคติต่อโลกอย่างร้ายกาจที่ให้เชื่อในคำสอนที่เยือกเย็นและให้เกรงกลัวต่อพระเจ้าดังปรากฏในความคิดของลิวาตอนที่พาเจสซีไปยังศูนย์ปฏิบัติธรรมว่า “ลิวามองไปรอบๆ อย่างพอใจ สิ่งที่ยาวไปคือความเข้มงวดบังคับจิตใจของพวกเมธอดิสม์ให้เชื่อในคำสอนที่เยือกเย็นให้เกรงกลัวต่อพระเจ้า” (Lisa looked around approvingly. Gone was the austerity and grimness of the Methodists with their hard pews and bleak exhortations about the fear of God.) และ “ดีกว่าไปอยู่กับพวกเมธอดิสม์ที่มีทัศนคติต่อโลกอย่างร้ายกาจและทำให้เกรงกลัวต่อพระเจ้า” (Better with these people than with the Methodists with their grim view of the world and their fear of God.) จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์จงใจนำคำสอนของพวกเมธอดิสม์มาเปรียบกับศาสนาพุทธเพื่อจะสื่อว่าพระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์วางใจและศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าและในความรักที่พระองค์ทรงมีแก่มวลมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้านี้ก็คือความเคารพไว้วางใจที่มนุษย์มีต่อพระเจ้า ไม่ใช่ความเกรงกลัวที่มีต่อพระเจ้าในแบบที่พวกเมธอดิสม์สอน

ผู้ประพันธ์ยังใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นพระเจ้า (God) ดังปรากฏในคำพูดของพญามารที่แปลงร่างเป็นเงาสะท่อนของพระพุทธเจ้าและได้กล่าวขอร้องให้พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าของพญามารว่า “ (And the reflection spoke: “You who will go where no one else will dare, will you be my God?”) การที่ผู้ประพันธ์เปรียบ

เทียบเช่นนี้ก็เพื่อจะสื่อว่าแท้จริงแล้วพระพุทธเจ้านั้นก็คือพระเจ้านั่นเองซึ่งก็คือแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกมีลัทธิที่จะปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดตะวันออกให้เป็นอย่างที่ต้องการ

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังเปรียบเทียบว่าพวกลามะนอร์บูเหมือนกับกษัตริย์สามพระองค์ที่มาจากตะวันออกดังปรากฏในคำพูดของลิซาที่พูดกับดินหลังจากที่พวกลามะนอร์บูกลับไปแล้วว่า “ภิกษุเหล่านั้นเหมือนกับกษัตริย์ทั้งสามองค์ที่มาจากตะวันออกเลยนะ” (“The monk,” she said. “Like the three kings from the East, huh?”) ในคัมภีร์ไบเบิลฉบับพันธสัญญาใหม่ กษัตริย์ 3 พระองค์ที่มาจากตะวันออกได้ตามหาพระเยซูซึ่งผู้ประพันธ์ได้เปรียบเทียบว่าเหมือนกับพวกลามะนอร์บูที่ตามมาหาเจสซีอันเป็นการสื่อว่าเจสซีซึ่งเป็นพระพุทธเจ้าตามมุมมองของผู้ประพันธ์นั้นก็ยังเป็นพระเยซูด้วยเพราะเป็นบุคคลที่ลามะนอร์บูตามหาเช่นเดียวกับที่พระเยซูคือบุคคลที่กษัตริย์ 3 พระองค์ตามหา จุดนี้สอดคล้องกับที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ว่าผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อว่าพระพุทธเจ้า พระเยซู และเจสซีคือบุคคลคนเดียวกัน การที่ผู้ประพันธ์ใช้ความเปรียบเช่นนี้ก็เพื่อสื่อว่าพุทธศาสนามีเนื้อหาและหลักการเป็นไปในทางเดียวกันกับคริสต์ศาสนา

ผู้ประพันธ์ยังกำหนดให้ดินใช้สำนวน “เถ้าสู่เถ้า” (Ashes to ashes.) อันเป็นสำนวนในทางคริสต์ศาสนาในตอนที่ได้ครุ่นคิดถึงเรื่องของอีแวนเพื่อนรักของเขาที่ต้องมาจบชีวิตตัวเองลงด้วยการฆ่าตัวตายเพราะธุรกิจล้มละลายซึ่งเห็นได้ชัดว่าสำนวนนี้มีความเชื่อมโยงกับคำว่า “เถ้าถ่าน” (ashes) ที่ผู้ประพันธ์ใช้บรรยายตอนที่เจ้าชายลิธัตตะทรงหยิบเอาเถ้าถ่านที่เหลือจากการเผาศพและได้เสด็จไปเข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะเพื่อทรงต่อว่าพระบิดาที่ทรงปิดบังความจริงเรื่องความแก่และความตายของมนุษย์พร้อมกับทรงทูลชี้เถ้าของคนที่พระหัตถ์ของพระเจ้าสุทโธทนะอีกด้วยซึ่งทำให้พระเจ้าสุทโธทนะทรงรู้สึกขะแยงเป็นอันมากจนต้องทรงรับชำระเถ้าออกจากพระหัตถ์ของพระองค์ จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้ให้ความสำคัญกับคำว่า “ashes” เป็นอันมากโดยเฉพาะสำนวน “เถ้าสู่เถ้า” ที่เป็นสำนวนที่ใช้ในงานศพแบบตะวันตกที่มีความหมายว่ามนุษย์ทุกคนนั้นสุดท้ายแล้วเมื่อตายแล้วก็ต้องกลับไปเป็นเถ้าเหมือนตอนเกิดเพราะอดัมที่เป็นมนุษย์คนแรกของโลกนั้นพระเจ้าได้สร้างขึ้นมาจากเถ้า ด้วยเหตุนี้การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้เจ้าชายลิธัตตะใช้เถ้าเป็นสัญลักษณ์แทนความตายของมนุษย์จึงสอดคล้องกับความเชื่อทางคริสต์ศาสนาที่ถือว่าเถ้าสื่อถึงความตายของมนุษย์เช่นกัน การที่ผู้ประพันธ์กระทำเช่นนี้ก็เพราะต้องการสร้างความน่าเชื่อถือว่าปรัชญาแบบพุทธศาสนาแม้แต่ในเรื่องของความตายก็ยังสอดคล้องกับปรัชญาแบบคริสต์ศาสนา

4.5 กลวิธีการจบเรื่องแบบสุชานาฏกรรม (happy ending)

ในวรรณกรรมเรื่องนี้ผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีการจบเรื่องแบบสุขนานุกรม (happy ending) ซึ่งเป็นการจบเรื่องที่ตัวละครเอกในเรื่องสามารถแก้ปัญหาของตัวเองได้หรือสามารถเอาชนะอุปสรรคหรือศัตรูได้และก็ได้พบกับความสุข ความสมหวังในตอนจบ

ในตอนจบของนวนิยายนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาของเจสซีซึ่งเป็นตัวละครเอกได้คลี่คลายไปในทางที่ดี ปัญหาของเด็กน้อยก็คือความสงสัยที่ว่าเขาคือลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่ซึ่งผู้ประพันธ์ก็กำหนดให้เจสซีสามารถผ่านการทดสอบเพื่อพิสูจน์ความสงสัยดังกล่าวไปได้ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นการที่พระภิกษุเคมโป เห็นชินตามวัน เดือน ปี และเวลาเกิดของเจสซี หรือการที่ลามะนอร์บูให้เจสซีเลือกหมวกใบที่เป็นของลามะดอร์เจซึ่งเจสซีก็เลือกได้ถูกใบ นอกจากนี้ตัวละครรองคือราชูและคีตาซึ่งเป็นเด็กตะวันออกชาวเนปาลซึ่งเป็นผู้ที่คาดว่าน่าจะเป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดด้วยก็ยังสามารถผ่านการทดสอบไปได้ด้วยดีเช่นกัน และในตอนจบปัญหาดังกล่าวทั้งของเจสซี ราชู และคีตาก็ได้รับการคลี่คลายไปในที่สุด

การจบเรื่องแบบสุนาฏกรรมในลักษณะที่กล่าวมานี้ทำให้สิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอว่าเจสซีคือพระพุทธเจ้านั้นล้มเหลวเพราะไม่ตรงกับพุทธประวัติของพระพุทธเจ้าในช่วงท้ายของชีวิตท่าน กล่าวคือ ในชีวิตของพระพุทธเจ้าพระองค์ทรงออกจากพระราชวังอันแสนสุขสบายและไม่เคยย้อนกลับไปอีกเลยแต่ในนวนิยายเรื่องนี้ผู้ประพันธ์กลับนำเสนอให้เด็กชายชาวตะวันตกที่ได้เดินทางออกจากสหรัฐอเมริกาอันเป็นประเทศแห่งความผาสุกเลือกที่จะกลับไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาตามเดิม หากจะประพันธ์นวนิยายให้มีเนื้อหาเหมือนกับพุทธประวัติที่แท้จริงก็ต้องมีช่วงที่เจสซีศึกษาหลักธรรมอย่างเอาจริงเอาจังจนสามารถบรรลุธรรมและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนให้แก่ผู้อื่นอันเป็นหน้าที่ที่จำเป็นในฐานะที่เป็นพระอาจารย์คนสำคัญของชาวธิเบตซึ่งการที่ผู้ประพันธ์ไม่ได้ใส่เนื้อหาส่วนนี้อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้อ่านเข้าใจถึงลักษณะที่แท้จริงของพุทธศาสนาเพราะอาจจะขัดกับหลักพุทธศาสนาที่ผู้ประพันธ์ได้ปรับเปลี่ยน ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเนื้อหาอย่างไม่ถูกต้องครบถ้วนจึงมีข้อบกพร่องปรากฏให้เห็นซึ่งก็คืออคติของตะวันตกที่มีต่อตะวันออกในแบบบูรพาคตินิยมและปรัชญาความเชื่อแบบตะวันออกที่ถูกบิดเบือนจนแทบไม่เหลือแก่นแท้ของความเป็นตะวันออกเลย

ในฉากสุดท้ายผู้ประพันธ์ก็พยายามสื่อว่าเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะคือคนคนเดียว
กันโดยผู้ประพันธ์กำหนดให้เจสซีวางขามลงในทะเล

As Jesse stared at the bobbing bowl, it seemed in his imagination
to be moving against the current.
And the boy smiled.⁶¹

เหตุการณ์ในตอนนี้ก็เหมือนกับเหตุการณ์ในพุทธประวัติ ตอนที่เจ้าชายสิทธัตถะ
ทรงวางขามขาลงในแม่น้ำ

*“If I can reach Enlightenment,” he said to Sujata, “may this bowl
float upstream.”*
*He placed it in the river and watched as it slowly floated downstream,
then stopped, spun twice, and began to move against the current.*
*And Siddhartha smiled.*⁶²

เห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้กำหนดเนื้อเรื่องเป็นว่าขามที่เจสซีวางลงในทะเลได้ลอยทวน
กระแสน้ำให้เหมือนกับที่เจ้าชายสิทธัตถะได้วางขามขาลงในแม่น้ำซึ่งมันก็ได้ลอยทวนกระแสน้ำ
เช่นกันแม้ว่าของเจสซีจะเป็นเพียงจินตนาการก็ตามรวมทั้งในตอนจบเรื่องและผู้ประพันธ์กำหนดให้
เจสซียิ้มดังในประโยค “เจสซียิ้ม” (And the boy smiled.) เช่นเดียวกับที่เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อ
เห็นขามลอยทวนน้ำดังในประโยคที่ว่า “เจ้าชายสิทธัตถะทรงยิ้มพระโอษฐ์” (And
Siddhartha smiled.) การที่ผู้ประพันธ์พยายามสื่อว่าการกระทำของทั้งคู่เหมือนกันก็เพราะ
ต้องการแสดงให้เห็นว่าเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะคือบุคคลคนเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับที่ได้กล่าว
ไปแล้วว่าผู้ประพันธ์ต้องการสื่อให้เห็นว่าบุคคลทั้งสองคือคนคนเดียวกัน ผู้ประพันธ์ยังกำหนด
ให้เจสซีเลือกที่จะกลับไปอยู่ประเทศตะวันตกและเนื่องจากเจสซีในชาติก่อน ๆ ก็เคยเกิดเป็นเจ้า
ชายสิทธัตถะและลามะดอร์เจซึ่งเป็นคนตะวันออกจึงเป็นการสื่ออย่างเป็นนัยของผู้ประพันธ์ว่าใน
ที่สุดคนตะวันออกก็ยอมรับว่าตะวันตกเหนือกว่า ดีกว่า โดยผ่านการกระทำของตัวละครเจสซีที่
เลือกจะกลับไปอยู่ในสหรัฐอเมริกาอันเป็นไปตามหลักการบูรพาคตินิยมที่มีอยู่ในจิตใจสำนึกของผู้

⁶¹ Gordon McGill, *Little Buddha*, p. 169.

⁶² Ibid., p. 110.

ประพันธ์ที่เชื่อว่าประเทศตะวันตกเหนือกว่าประเทศตะวันออก หากผู้ประพันธ์กำหนดให้เจสซีเลือกที่จะอยู่ที่ประเทศตะวันออกก็จะทำให้สถานะอันเหนือกว่าของตะวันตกสั่นคลอนเพราะการกระทำของเจสซีเท่ากับเป็นการยอมรับว่าตะวันออกมีความทัดเทียมหรือเหนือกว่าตะวันตกจึงเลือกที่จะไปอยู่ตะวันออกแทนที่จะเป็นตะวันตก ดังนั้นเพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งสถานะอันเหนือกว่าของคนตะวันตกผู้ประพันธ์จึงกำหนดให้เจสซีซึ่งเป็นตัวละครชาวตะวันตกเลือกที่จะไปอยู่ในตะวันตกเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปการที่ผู้ประพันธ์เลือกจบเรื่องแบบสุขนานุกรรม กล่าวคือ การให้เจสซีเลือกที่จะอยู่กับพ่อแม่ของตนในประเทศสหรัฐอเมริกาแทนที่จะอยู่ในตะวันออกโดยให้เรื่องราวทั้งหมดจบลงเพียงเท่านี้ก็เพื่อให้ตรงกับหลักการอย่างบูรพาคตินิยมที่มีอยู่ในจิตใจของผู้อ่านชาวตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ซึ่งก็จะทำให้ผู้อ่านชาวตะวันตกรู้สึกพึงพอใจและเต็มใจที่จะบริโภคนวนิยายจะนำมาซึ่งรายได้จำนวนมหาศาลที่ตอบแทนกลับคืนมายังผู้ประพันธ์ที่มุ่งประพันธ์นวนิยายที่เอาใจตลาดเป็นหลักเพื่อแสวงหาผลกำไรมากกว่าจะสร้างผลงานด้วยความชื่นชมศรัทธาในคุณค่าของปรัชญาแบบตะวันออก

4.6 กลวิธีการใช้โครงเรื่องหลัก (main plot) และโครงเรื่องรอง (subplot)

ในวรรณกรรมเรื่อง *ลิตเติล บุดดา* ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้มีโครงเรื่องหลัก (main plot) และโครงเรื่องรอง (subplot) เพื่อนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยม

4.6.1 โครงเรื่องหลัก

เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการใช้ความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดในพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออกจึงให้โครงเรื่องหลักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการค้นหาลามาเตอร์เจตที่กลับชาติมาเกิดโดยได้เริ่มเรื่อง (exposition) ให้พระภิกษุเค็มโป เท็นชินผืนถึงลามาเตอร์เจตที่มรณภาพไปแล้วได้มาบอกถึงสถานที่ที่ท่านได้ไปเกิดใหม่ทำให้พระภิกษุเค็มโป เท็นชินได้ไปยังสถานที่นั้นและได้พบกับเจสซีและลิซาซึ่งเป็นแม่ของเจสซีและได้ทำความรู้จักไว้ พระภิกษุเค็มโป เท็นชินได้ส่งข่าวแจ้งไปยังลามะนอร์บูที่ภูฏาน ลามะนอร์บูจึงเดินทางมาที่เมืองซีแอตเติลในประเทศสหรัฐอเมริกาพร้อมกับพระภิกษุ

หนุ่มหอมปากเพื่อจะมาพาเจสซีกลับไปพิสูจน์ที่ภูพานว่าเป็นลามะดอร์เจที่กลับมาเกิดจริงหรือไม่ โดยได้นำหนังสือสำหรับเด็กที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระประวัติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กับเจสซีด้วยเพื่อให้เด็กน้อยเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกับพุทธศาสนา ในตอนแรกดินและลิซาซึ่งเป็นพ่อและแม่ของเจสซีไม่เห็นด้วยที่จะให้ลูกของตนไปภูพานเพื่อรับการทดสอบแต่ในเวลาต่อมาด้วยความเศร้าสะเทือนใจจากเหตุการณ์ที่อ๊วน เพื่อนรักของดิน ได้ฆ่าตัวตายเพราะธุรกิจล้มละลายดินจึงหันกลับมาครุ่นคิดเกี่ยวกับชีวิตและความตายซึ่งมีผลให้เขาเปลี่ยนใจอนุญาตให้เจสซีไปภูพานกับลามะนอร์บูโดยที่ดินจะเดินทางไปด้วย เมื่อทั้งหมดเดินทางไปถึงภูพานแล้วก็ยังต้องเดินทางไปพบเด็กอีกสองคนคือราชูและคีตาซึ่งคาดว่าจะเป็ลามะดอร์เจกลับมาเกิดด้วยเช่นกันแต่ในที่สุด เมื่อได้ทำการทดสอบโดยการให้เด็กทั้งสามคนเลือกหมวกของลามะดอร์เจซึ่งทั้งสามก็เลือกได้ถูกใบรวมทั้งได้สอบถามกับคนทรง ลามะนอร์บูก็ตัดสินใจได้ว่าเด็กทั้งสามคนคือลามะดอร์เจกลับมาเกิดและได้มีการทำพิธีต้อนรับเด็กทั้งสาม ในตอนจบลามะนอร์บูก็ได้มรณภาพ คีตาและราชูยังคงอยู่ในภูพานโดยราชูได้ตัดสินใจบวชเป็นสามเณร เจสซีได้เลือกที่จะกลับประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้ชีวิตอยู่กับบิดามารดาของตนดังเดิม

4.6.2 โครงเรื่องรอง

ผู้ประพันธ์จะนำเสนอโครงเรื่องรองสลับกับโครงเรื่องหลัก โครงเรื่องรองเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติโดยผู้ประพันธ์ได้ใช้โครงเรื่องรองสนับสนุนโครงเรื่องหลัก ในการนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าตะวันออก โครงเรื่องรองเริ่มขึ้นในตอนที่สามของเรื่องคือหลังจากที่ลามะนอร์บูได้มอบหนังสือสำหรับเด็กเกี่ยวกับพระประวัติของพระพุทธเจ้าให้แก่เจสซีและลิซาก็ได้อ่านให้ลูกของเธอฟัง โครงเรื่องรองเริ่มโดยการกล่าวถึงพระมารดาของพระพุทธเจ้าคือพระนางสิริมหามายาได้ทรงพระสุบินว่ามีช้างเผือกลอยจากสวรรค์เข้ามาสู่ครรภ์ของพระนางและได้ทรงมีพระประสูติกาลที่ชายป่าลุมพินีและเสด็จสวรรคตหลังจากเจ้าชายสิทธัตถะประสูติแล้ว ในเวลาต่อมาอลิตะดาบสได้ให้คำทำนายในระหว่างพิธีเฉลิมฉลองว่า เจ้าชายสิทธัตถะเมื่อเจริญวัยขึ้นจะทรงเป็นพระผู้ไถ่บาปแห่งสัตว์โลก พระเจ้าสุทโธทนะทรงไม่พอพระทัยในคำทำนายดังกล่าวเป็นอันมากเพราะทรงมีพระประสงค์จะให้เจ้าชายสิทธัตถะสืบสันตติวงศ์และเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตจึงได้ทรงทำทุกอย่างเพื่อให้เจ้าชายสิทธัตถะได้พบแต่ความสุขสบายและความรื่นรมย์โดยได้ทรงสร้างพระราชวังสำหรับฤดูร้อน ฤดูหนาว และฤดูฝนให้เจ้าชายและทรงมิให้พระองค์ได้รับรู้ว่าโลกภายนอกนั้นเป็นเช่นไร รวมทั้งทรงจัดพิธีอภิเษกสมรสระหว่างเจ้าชายสิทธัตถะและเจ้าหญิงยโสธราอีกด้วยแต่แล้ววันหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะทรงได้สดับบท

เพลงที่นางสนมขับขานซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกภายนอกทำให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีพระประสงค์ที่จะเสด็จออกไปทอดพระเนตรโลกภายนอก ในขณะที่ทรงเสด็จออกประพาสนั้นได้ทรงพบคนแก่ คนเจ็บ และคนตายจนทำให้ตัดสินใจออกบรรพชาเป็นนักรบเพื่อแสวงหาสัจธรรม โดยมีปัญจวัคคีย์ทั้งห้ามาร่วมค้นหาสัจธรรมด้วย แม้เจ้าชายสิทธัตถะจะทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาต่าง ๆ เช่น ทรงอดอาหาร แต่ก็ทรงไม่สามารถตรัสรู้ได้จนกระทั่งวันหนึ่งพระองค์ทรงได้ยินเสียงชายชราบอกกับเด็กชายว่า “ถ้าเจ้าซึ่งสายพิณให้ตึงเกินไปก็จะขาดแต่ถ้าเจ้าซึ่งสายพิณหย่อนเกินไปเจ้าก็จะเล่นมันไม่ได้” ซึ่งคำกล่าวนี้นี้ทำให้พระองค์ทรงได้แนวคิดเรื่องการฝึกปฏิบัติในทางสายกลาง ในระหว่างนั้นปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 เข้าใจว่าเจ้าชายสิทธัตถะทรงล้มเลิกพระทัยแล้วจึงพากันละทิ้งไป ในวันที่พระองค์จะทรงตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพญามารก็ได้ส่งบุตรสาวทั้งห้ามายั่วยวนพระองค์ เมื่อเห็นว่าไม่สามารถขัดขวางพระองค์ได้จึงได้ส่งกองทัพมารมาโจมตีพระองค์ซึ่งก็ต้องปราชัยกลับไปเนื่องด้วยพลังแห่งความรักและความเมตตาอันยิ่งใหญ่ที่พระองค์ทรงค้นพบและในที่สุดเจ้าชายสิทธัตถะก็ได้ทรงตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

การที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้มีทั้งโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรองก็เพื่อจะนำเสนอหลักการบูรพาคตินิยมโดยให้โครงเรื่องหลักเป็นเรื่องเกี่ยวกับตะวันตกส่วนโครงเรื่องรองซึ่งเกี่ยวกับตะวันออกก็จะนำเสนอสลับเข้ามาเป็นช่วง ๆ เป็นการเสริมโครงเรื่องหลัก นั่นก็คือผู้ประพันธ์จะกล่าวถึงเรื่องราวของเจสซีเป็นหลักและสลับมากล่าวถึงเรื่องราวของเจ้าชายสิทธัตถะไปพร้อม ๆ กันและก็กลับไปเล่าถึงเจสซีและก็สลับไปเล่าถึงเจ้าชายสิทธัตถะเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ โดยที่เรื่องราวของเจสซีจะเหมือนกับเรื่องราวในอดีตของเจ้าชายสิทธัตถะโดยตลอด การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพราะต้องการจะสื่อว่าเจสซีในชาติปัจจุบันนี้ก็คือเจ้าชายสิทธัตถะในอดีตชาติซึ่งก็หมายความว่าทั้งสองเป็นคนคนเดียวกันนั่นเองอันเป็นไปตามหลักการบูรพาคตินิยมที่เชื่อว่าตะวันตกมีลัทธิจะปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดความเชื่อของตะวันออกให้อยู่บนพื้นฐานความคิดความเชื่อแบบตะวันตกที่ตะวันตกถือว่ามีคุณค่าและเป็นมาตรฐานสำหรับทุกชาติในโลก ตะวันตกมองว่าเมื่อทำเช่นนี้แล้วปรัชญาความคิดแบบตะวันออกที่ถูกปรับเปลี่ยนนี้จึงจะมีคุณค่า เหมาะสมกับรสนิยมหรือภูมิปัญญาของตะวันตกดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วข้างต้น

การนำเสนอเรื่องราวของตัวละครเจ้าชายสิทธัตถะกับเจสซีควบคู่กันไปเพื่อสื่อว่าทั้งสองเป็นบุคคลคนเดียวกันนั้น เริ่มต้นในฉากที่ลามะนอร์บูได้รับแจ้งข่าวทางโทรเลขเรื่องการค้นพบลามะดอร์เจที่กลับชาติมาเกิดเป็นเจสซี พวกลามะนอร์บูจึงได้เดินทางไปพบเจสซีและได้บอกกับดินและลิซาซึ่งเป็นบิดามารดาของเจสซีว่าเขาอาจเป็นลามะดอร์เจซึ่งเป็นอาจารย์คนสำคัญ

ของพวกตนกลับชาติมาเกิด เมื่อได้ฟังดังนี้ตื่นผู้เป็นบิดาก็รู้สึกโกรธจนแสดงออกว่าตนไม่เชื่อและไม่เห็นด้วยในเรื่องนี้ อันสอดคล้องกับเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่ผู้ประพันธ์กล่าวสลับเข้ามา ในตอนที่ลิตะดาบสได้รับสารเรื่องการประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะจากเทวทูตและทราบดีว่าเป็นพระพุทธเจ้ามาเกิด ลิตะดาบสจึงได้เดินทางไปพบเจ้าชายสิทธัตถะและได้กล่าวกับพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางมายาซึ่งเป็นพระราชบิดาและพระราชมารดาของเจ้าชายสิทธัตถะว่าเจ้าชายสิทธัตถะจะทรงออกบวชและจะทรงได้เป็นพระพุทธเจ้าหรือผู้ไถ่บาปแห่งสัตว์โลก (ในความคิดของผู้ประพันธ์) เมื่อได้ยินดังนี้พระเจ้าสุทโธทนะก็รู้สึกโกรธเป็นอย่างมากจนแสดงออกมาว่าตนไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าว

ต่อมาผู้ประพันธ์ก็ได้เล่าถึงเจสซีที่เริ่มสงสัยเกี่ยวกับเรื่องความตายและได้ถามลิตาว่าหากเธอตายเธอจะกลับมาอีกไหมรวมทั้งได้แสดงความปรารถนาที่จะได้เดินทางไปยังภูฏานซึ่งก็เหมือนกับโครงเรื่องรองที่ผู้ประพันธ์ได้เล่าถึงเจ้าชายสิทธัตถะที่ทรงเริ่มเกิดความรู้สึกสงสัยในสิ่งที่เรียกว่าความร่วงโรยหรือความตายเนื่องจากทรงทอดพระเนตรเห็นคนสวนเปลี่ยนดอกไม้ที่เหี่ยวเฉาร่วงโรยรวมทั้งทรงอยากรู้เรื่องราวของดินแดนที่อยู่ห่างไกลออกไปจึงมีพระประสงค์ที่จะเสด็จออกไปยังโลกภายนอก

โครงเรื่องหลักในตอนถัดมาก็คือว่าดินได้มารับเจสซีที่สถานปฏิบัติธรรมและได้พบกับลามะนอร์บู ลามะนอร์บูได้ขอร้องให้ดินอนุญาตให้เจสซีเดินทางไปยังภูฏานเพื่อรับการทดสอบว่าเป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่ แต่ดินก็ไม่ยอมทั้งที่ตัวเจสซีนั่นเต็มใจและปรารถนาที่จะไปซึ่งก็พ้องกับเหตุการณ์ในโครงเรื่องรองที่หลังจากเจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงเห็นความจริงของชีวิตในเรื่องความแก่และความตายแล้ว ก็ทรงมีพระประสงค์จะออกบวชแต่พระเจ้าสุทโธทนะก็ทรงไม่ยินยอมและทรงสั่งให้ปิดประตูวังและเพิ่มองครักษ์เป็นสองเท่าเพื่อไม่ให้เจ้าชายสิทธัตถะทรงหนีไปได้

ต่อมาดินได้เริ่มครุ่นคิดเกี่ยวกับเรื่องของชีวิตหลังจากที่อีแวนเพื่อนรักของเขาได้ฆ่าตัวตายเพราะประสบปัญหาธุรกิจล้มละลาย ดินรู้สึกสับสนและอยากจะแสวงหาคำตอบให้กับชีวิตจึงอนุญาตให้เจสซีไปภูฏานซึ่งดินก็จะไปด้วย เนื้อเรื่องช่วงนี้ก็จะสอดคล้องกับเรื่องราวของเจ้าชายสิทธัตถะที่ทรงเสด็จหนีออกจากวังในกลางดึกเพื่อออกบวชได้สำเร็จ จุดที่เหมือนกันก็คือเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะได้ทำในสิ่งที่ตนปรารถนา นั่นคือ เจสซีได้เดินทางไปยังภูฏานเพื่อเข้า

รับการทดสอบว่าเป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดส่วนเจ้าชายสิทธัตถะได้ออกบรรพชาเป็นนักบวชเพื่อแสวงหาธรรม

โครงเรื่องหลักในตอนถัดมาผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ของเจสซีในประเทศทางตะวันออกคือกรุงการุณาทูโดยเริ่มตั้งแต่ตอนที่ดินและเจสซีได้มาถึงสนามบินและเดินทางไปวัด ต่อมาเจสซีและดินได้เข้าไปในเมืองการุณาทูและเจสซีก็ได้พบกับราชูในขณะละครัสต์ว์ของเขาและได้ถูกสิงในขณะละครัสต์ว์ขโมยเกมคอมพิวเตอร์หนีเอาไปซึ่งราชูก็ได้ตามเอากลับคืนมาให้เจสซีจนทั้งสองได้กลายมาเป็นเพื่อนกัน ต่อมาทุกคนได้เดินทางไปพบคีตาซึ่งเป็นตัวเก็งอีกคน คีตาได้พาราชูและเจสซีไปดูอุทยานลับของเธอ เรื่องราวในช่วงนี้ก็สอดคล้องกับเรื่องราวในโครงเรื่องรองที่ผู้ประพันธ์ได้เล่าถึงสภาพการณ์ของเจ้าชายสิทธัตถะที่ได้ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยาอยู่ในป่าจนร่างกายผ่ายผอมซึ่งต่อมาก็ทรงค้นพบทางปฏิบัติอันเป็นหนทางสายกลางจากการได้ยินคำพูดที่ชายชรากล่าวสอนเด็กชายที่ติดพันว่าถ้าซึ่งสายพันให้ตึงเกินไปก็จะขาดแต่ถ้าซึ่งสายพันหย่อนเกินไปก็จะเล่นมันไม่ได้ ต่อมาได้มีสตรีนางหนึ่งนำข้าวมาถวายพระองค์พระองค์จึงทรงวางข้าวลงในแม่น้ำและอธิษฐานว่าหากพระองค์จะทรงสามารถบรรลุซึ่งสัมมาสัมโพธิญาณได้ก็ขอให้ข้าพเจ้าลอยทวนกระแส น้ำ สิ่งเหมือนกันของเหตุการณ์ในโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรองในช่วงนี้ก็คือเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพการณ์ของเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะที่ได้ออกไปสัมผัสกับโลกภายนอก

ในตอนท้ายเรื่องทั้งเจสซี ราชู และคีตาต่างก็ได้รับการตัดสินว่าเป็นลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิด เท่ากับว่าปัญหาของเจสซีที่ว่าตนคือลามะดอร์เจกลับชาติมาเกิดหรือไม่ ได้รับการคลี่คลายในที่สุดอันสอดคล้องกับที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงสามารถบรรลุสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าซึ่งก็หมายความว่าปัญหาของพระองค์ในการแสวงหาทางหลุดพ้นก็ประสบผลสำเร็จในที่สุด

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าการที่ผู้ประพันธ์นำเสนอเรื่องราวของเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะควบคู่กันไปตลอดทั้งเรื่องก็เพราะต้องการจะสื่อว่าเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะคือบุคคลคนเดียวกัน

การที่ผู้ประพันธ์นำเสนอโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรองควบคู่กันไปนอกจากจะเพื่อสื่อให้เห็นว่าเจสซีและเจ้าชายสิทธัตถะเป็นบุคคลคนเดียวกันแล้วยังเป็นการสื่อว่าตัวละคร

เอกของเรื่องคือเจสซี ทำให้เจ้าชายลิตซ์ตระทั้งที่นวนิยายเรื่องนี้มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแต่ผู้ประพันธ์กลับไม่กำหนดให้เรื่องราวของพระพุทธเจ้าอยู่ในโครงเรื่องหลักและให้เรื่องของเจสซีเป็นโครงเรื่องรอง ในทางกลับกันผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้โครงเรื่องหลักเป็นเรื่องของเจสซีส่วนโครงเรื่องรองเป็นเรื่องราวของพระพุทธเจ้า แน่นอนว่าการที่ผู้ประพันธ์สร้างโครงเรื่องในลักษณะนี้ย่อมทำให้บทบาทของเจสซีโดดเด่นขึ้นมาส่วนเรื่องราวของเจ้าชายลิตซ์ก็ทำหน้าที่เพียงช่วยให้เรื่องราวของตัวละครเอกโดดเด่นยิ่งขึ้นไปอีกหรืออาจกล่าวได้ว่าโครงเรื่องรองมีบทบาทหน้าที่จำกัดอยู่เพียงการสนับสนุนโครงเรื่องหลักให้โดดเด่นขึ้นเท่านั้นดังจะเห็นได้จากตอนเริ่มเรื่องและตอนจบเรื่องและผู้ประพันธ์กำหนดให้เป็นเรื่องราวของเจสซีโดยทั้งสิ้น การที่ผู้ประพันธ์ได้กระทำเช่นนี้ก็เป็นที่ไปตามหลักการบูรพาคตินิยมที่เชื่อว่าคนตะวันตกมีความเหนือกว่าคนตะวันออก

ด้วยเหตุนี้แม้นวนิยายเรื่องนี้จะนำเสนอเรื่องราวปรัชญาความคิดความเชื่อของคนตะวันออกแต่ด้วยความคิดของผู้ประพันธ์ที่คนตะวันตกย่อมมีความเหนือกว่าเสมอจึงสมควรได้รับค่าสำคัญมากกว่าคนตะวันออกผู้ที่ได้รับบทเด่นในนวนิยายจึงไม่ใช่คนตะวันออกเช่นเจ้าชายลิตซ์แต่กลับเป็นคนตะวันตกเช่นเจสซีรวมทั้งด้วยความคิดที่ว่าตะวันตกเหนือกว่าจึงมีสิทธิ์ที่จะปรับเปลี่ยนตะวันออกจึงได้ปรับเปลี่ยนปรัชญาความคิดความเชื่อของคนตะวันออกให้อยู่บนพื้นฐานความคิดความเชื่อแบบตะวันตกโดยใช้จินตนาการส่วนตัวอย่างผิด ๆ ว่าเจสซีก็คือพระพุทธเจ้าของชาวตะวันออกนั่นเอง

4.7 กลวิธีการยอมรับว่าละครคือละครไม่ใช่เรื่องจริง (theatricalism)

ดังที่กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความสนุกสนานบันเทิงเป็นหลักจากการได้พบกับความแปลกประหลาด ความลึกลับที่ไม่คุ้นเคยหรือแตกต่างจากวัฒนธรรมของคนตะวันตกซึ่งก็เป็นแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมที่อยู่ในจิตใต้สำนึกของคนตะวันตก ด้วยเหตุนี้การประพันธ์นวนิยายที่แฝงไว้ด้วยแนวคิดแบบบูรพาคตินิยมเช่นนี้ทำให้ความสมจริงหลายประการของนวนิยายขาดหายไป กล่าวคือ องค์ประกอบต่าง ๆ ในนวนิยายเรื่องนี้ไม่ว่าจะเป็นตัวละคร บทบาทของตัวละคร ฉาก หรือการดำเนินเรื่องล้วนแล้วแต่ขาดความสมจริงเนื่องจากผู้ประพันธ์ได้ใช้กลวิธีที่ยอมรับว่าละครคือละครไม่ใช่เรื่องจริง (theatricalism) ด้วยกลวิธีดังกล่าวทำให้การที่องค์ประกอบต่าง ๆ ในนวนิยายจะมีความสมจริงหรือไม่นั้นไม่ใช่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเลยเพียงแต่หากองค์ประกอบต่าง ๆ มีความสอดคล้องกันในการนำเสนอให้เห็นถึง

แนวคิดแบบบุรพาคตินิยมได้ผู้ประพันธ์ก็ถือว่าบรรลุเป้าหมายแล้ว กลวิธีที่ยอมรับว่าละครคือละครไม่ใช่เรื่องจริงที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้มี 4 ประการดังต่อไปนี้

4.7.1 ตัวละครที่มีลักษณะนิสัยด้านเดียว (static character)

กลวิธีที่ยอมรับว่าละครคือละครประการแรกคือผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครทุกตัวในเรื่องมีลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียว ไม่ว่าจะเป็นตัวละครตะวันออกหรือตัวละครตะวันตก นั่นคือ ตัวละครตะวันออกจะมีบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอที่ด้อยกว่าตัวละครตะวันตก เช่น มีลักษณะที่อ่อนแอเหมือนกับเด็ก มีความคิดสติปัญญาด้อยกว่า มีนิสัยเจ้าเล่ห์ ไม่ค่อยมีเหตุผล ในขณะที่ตัวละครตะวันตกจะมีบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอที่เหนือกว่า เช่น มีลักษณะที่เข้มแข็งของคนที่เป็นผู้ใหญ่ มีความเฉลียวฉลาดกว่า มีนิสัยซื่อสัตย์ มีเหตุมีผล

การกำหนดตัวละครให้มีลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียวตลอดทั้งเรื่องนั้นทำให้ตัวละครขาดความสมจริงอย่างมนุษย์จริง ๆ เนื่องจากในชีวิตจริงมนุษย์ย่อมมีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดีอยู่ในตัวด้วยกันทุกคนซึ่งตัวละครที่ขาดความสมจริงนี้มักพบในวรรณคดีหลักหนี่ ตัวละครที่มีความสมจริงนั้นจะต้องมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียอยู่ในตัวอย่างมนุษย์จริง ๆ รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงในด้านนิสัย ความคิด บุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะเป็นไปในด้านบวกหรือด้านลบก็ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยต่าง ๆ เหมือนอย่างในชีวิตมนุษย์จริง ๆ จะเห็นได้ว่าตัวละครที่มีความสมจริงนั้นหาได้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องนี้ไม่เนื่องจากการนำเสนอตัวละครที่ขาดความสมจริงสามารถสื่อถึงแนวคิดบุรพาคตินิยมได้อย่างที่ผู้ประพันธ์ต้องการมากกว่า

4.7.2 การกระทำของตัวละคร (action)

ในนวนิยายเรื่องนี้การกระทำของตัวละครหลายอย่างจะขาดความสมเหตุสมผลอย่างที่เราควรจะเป็นดังเช่นในตอนทีลีซายอมให้พวกกลามะนอร์บูนั้นเข้ามาในบ้านของตน แม้ว่าลีซาจะเคยพบกับพระภิกษุเค็มโป เท็นชินมาก่อนหน้านี้และแม้ว่าพวกกลามะนอร์บูจะมีท่าทางที่สุภาพเรียบร้อยแต่ลีซาก็ยังไม่ได้รู้จักสนิทสนมคุ้นเคยกับพระภิกษุเหล่านี้เพียงพอถึงกับยอมให้เข้ามาในบ้านได้รวมทั้งยอมให้สาวใช้บ้านเธอกลับบ้านและเหลือเธออยู่ตามลำพังกับพวกกลามะนอร์บู รวมทั้งยอมให้เจสซีพูดคุยเล่นกับพวกกลามะนอร์บูได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งยังอนุญาตให้เจสซีพาพวกกลามะนอร์บูไปดูรถไฟรางเดียวได้ตามลำพัง โดยที่ตนหรือตนไม่ได้แสดงความเป็นห่วงในตัว

บุตรชายเลย ด้วยเหตุนี้การกระทำของตัวละครลิซาจึงดูไม่สมเหตุสมผลเพราะเป็นไปได้ที่บิดามารดาชาวตะวันตกจะยอมให้บุตรของตนไปกับคนที่เคยพบกันเพียงครั้งเดียวโดยเฉพาะยังเป็นคนต่างชาติต่างภาษาเช่นนี้ถึงแม้จะให้พี่เลี้ยงของเจสซีไปเป็นเพื่อนด้วยก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันมีคดีเด็กถูกลักพาตัวไปเป็นจำนวนมากบิดามารดาชาวอเมริกันจึงไม่ค่อยไวใจนักที่จะให้ผู้ที่ยังไม่รู้จักดีพอให้เข้ามาในบ้านหรือยอมให้ลูก ๆ ของตนไปใกล้ชิดกับคนเหล่านี้ได้โดยง่ายซึ่งสอดคล้องกับคำวิจารณ์ของ Marjorie Baumgarten ที่วิจารณ์ไว้ดังนี้

The parents' very willingness to accept into their lives these Tibetan monks who literally just appear on their doorstep, and, furthermore, allow these strangers—though they be sweet and gentle men of religion—unsupervised access to their son, strikes me as unlikely during this modern American crisis of missing children.⁶³

ยิ่งไปกว่านั้นการที่ตินอนุญาตให้เจสซีเดินทางไปรับการทดสอบที่ภูฏานและตนก็ต้องการไปแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับชีวิตที่นั่นก็ดูไม่สมจริงเพราะครอบครัวของตินไม่ได้นับถือศาสนาพุทธความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องการกลับชาติมาเกิดในพุทธศาสนาแบบทิเบตจึงแทบจะไม่มีจึงมีความเป็นไปได้น้อยกว่าตินกับเจสซีจะเข้าใจอย่างแท้จริงถึงเป้าหมายของลามะนอร์บูและยอมเดินทางไปกับคนที่ตนไม่รู้จักดีพอไปยังดินแดนต่างถิ่นโดยไม่คิดว่าพระภิกษุเหล่านี้อาจมีวัตถุประสงค์อย่างอื่นแอบแฝงไว้ก็ได้ ด้วยเหตุนี้การกระทำของตินจึงขาดแรงจูงใจ (motivation) ที่สมเหตุสมผลซึ่งก็เป็นการใช้กลวิธีที่ถือว่าละครเป็นเพียงละครไม่ใช่เรื่องจริงเพื่อที่จะนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมผู้ประพันธ์จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสมจริงของการกระทำของตัวละครแต่กำหนดให้ตัวละครทำอะไรก็ได้เพื่อให้เนื้อเรื่องดำเนินไปว่าเจสซีได้เดินทางไปยังภูฏานเพื่อรับการทดสอบซึ่งเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งที่จะสื่อให้เห็นถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมได้อย่างชัดเจนเนื่องจากผู้ประพันธ์สามารถบรรยายทัศนคติแบบบูรพาคตินิยมที่คนตะวันตกมีต่อสังคมตะวันออกผ่านตัวละครตินและเจสซีที่ได้เข้าไปอยู่ในเมืองการูมาณฑุ

⁶³ Marjorie Baumgarten, *Little Buddha* [Online]. 1994. (Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie-1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=1&rid=35341> [2001, December 2]).

4.7.3 การใช้ภาษาของตัวละคร

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครทุกตัวทั้งตัวละครตะวันตกและตัวละครตะวันออก รวมถึงตัวละครตะวันออกที่อยู่ในสมัยก่อนพุทธกาลใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารซึ่งทำให้ขาดความสมจริงในแง่ของการใช้ภาษา เช่น ตัวละครราชูและคีตาซึ่งเป็นคนเนปาลกลับใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารราวกับเป็นภาษาแม่ (native language) ของตนรวมทั้งตัวละครชาวตะวันออกในสมัยพุทธกาลอย่างเช่นพระเจ้าสุทโธทนะหรือเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งในความเป็นจริงต้องพูดภาษาของชาวตะวันออกที่ใช้ในสมัยโบราณแต่ในนวนิยายผู้ประพันธ์กลับกำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพื่อให้การนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมผ่านบทสนทนา คำพูดของตัวละครเป็นไปอย่างราบรื่นและซึมซาบเข้าไปในความคิดของผู้ชมทั้งชาวตะวันตกและชาวตะวันออกได้เป็นอย่างดีเนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีผู้เรียนมากที่สุดในโลกจนจัดเป็นภาษาสากลที่ใช้สำหรับติดต่อสื่อสารทั่วโลก (lingua frangua) เช่น เราสามารถเข้าใจความคิดแบบบูรพาคตินิยมของเจสซีต่อคนตะวันออกตอนที่เขาถูกขโมยเกมกุดโปหรือของพระภิกษุขอมปาเมื่อตอนได้สัมผัสกับประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นครั้งแรก

ในส่วนของภาพยนตร์การที่ผู้สร้างกำหนดให้ตัวละครทุกตัวใช้ภาษาอังกฤษก็เพราะต้องการสร้างให้คนตะวันตกดูเป็นหลักซึ่งสอดคล้องกับที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วว่าผู้สร้างได้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้เพื่อเอาใจตลาดคือผู้ชมชาวตะวันตกเป็นหลักจึงต้องใช้ภาษาอังกฤษทั้งหมดเพื่อให้คนตะวันตกเข้าใจถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมที่ผู้สร้างสร้างให้สอดคล้องกับที่อยู่ในใจของผู้ชมชาวตะวันตกทำให้ภาพยนตร์ได้รับการยอมรับและบริโภคจากผู้ชมชาวตะวันตกได้มากที่สุด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครทั้งหมดพูดภาษาอังกฤษซึ่งแม้จะทำให้ขาดความสมจริงแต่ก็สามารถสื่อถึงแนวคิดบูรพาคตินิยมอันเป็นวัตถุประสงค์แอบแฝงของผู้ประพันธ์ได้อย่างแนบเนียนและดูสมจริงต่อผู้อ่าน

4.7.4 ตัวละครพระพุทธเจ้า

ในส่วนของภาพยนตร์เนื่องจากการวิเคราะห์ตัวละครพระพุทธเจ้าของผู้กำกับภาพยนตร์ไม่ลึกซึ้งเพียงพอทำให้ไม่สามารถเข้าใจบุคลิกลักษณะที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าได้จึงได้ใช้ความเป็นศิลปินที่ใช้จินตนาการผิด ๆ มาตีความบุคคลในพระพุทธศาสนาออกมาอย่างผิด ๆ และละเลยต่อความจริงให้มีลักษณะเหมือนพระพุทธรูปที่เป็นเพียงรูปปั้นทำให้ผู้ที่รับบทพระพุทธเจ้าไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าผู้เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณได้ กล่าวคือ การแสดงจะมีลักษณะแข็งทื่อ ไร้ชีวิตชีวาราวกับรูปปั้นพระพุทธรูปอันสอดคล้องกับที่ Camden Hubbard ได้วิจารณ์ดังนี้

Keanu Reeves was ridiculous as Buddha. Because Reeves has played a “creep” in nearly everything he has ever been in, it would have taken at least a moderate amount of talent to convince me he could play the pensive and truth-seeking spiritual leader.⁶⁴

หรือที่ John Walker ได้วิจารณ์ว่า

(...)that Reeve’s style can be “wooden”—is actually a requirement here. Reeves is called to play an icon and everyone around him (all Indian actors similarly behave in a stylized way).⁶⁵

รวมทั้งที่ James Berardinelli ได้วิจารณ์ไว้

Reeves has suddenly learned how to act, but with his part of the story nestled in the cozy frame of a fable, his stilted style isn’t harmful. All that he needs to do is look nice—⁶⁶

⁶⁴ Camden Hubbard, “Little Buddha” reviewed [Online]. (n.d.).

⁶⁵ John Walker, Little Buddha (1993) [Online].1993.

⁶⁶ James Berardinelli, Little Buddha [Online]. 1994.

ผู้แสดงไม่สามารถเข้าถึงบทบาทของตัวละครได้ว่าตัวละครเป็นอย่างไรจึงทำได้แค่แสดงเลียนแบบลักษณะท่าทางของพระพุทธรูปเท่านั้นโดยเห็นได้จากการที่ผู้กำกับได้ออกแบบทรงผมของคิโน ริฟส์ซึ่งรับบทพระพุทธรเจ้าเหมือนกับพระเศียรของพระพุทธรูป นักแสดงจะยิ้มน้อย ๆ ที่มุมปากซึ่งเหมือนกับพระพุทธรูปที่มีรอยยิ้มที่มุมปากอันแสดงถึงความเมตตาที่มีต่อมวลมนุษย์ซึ่งนักแสดงไม่สามารถแสดงออกให้เห็นเช่นนั้นได้เลย เครื่องแต่งกายก็เหมือนกับพระพุทธรูปคือสวมจีวรที่ลวดลายลงข้างหนึ่ง และแม้ว่าจะมีฉากที่ให้คิโน ริฟส์นั่งขัดสมาธิใต้ต้นโพธิ์โดยมีรัศมีเปล่งออกมาซึ่งเหมือนกับพระพุทธรเจ้าที่ประทับอยู่ใต้ต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ซึ่งมีฉัพพรรณรังสีเปล่งออกมาแต่การแสดงในการสื่อความเป็นพระพุทธรเจ้าของเขา ก็อาจจะกล่าวได้ว่ายังเข้าไม่ถึงแก่นความจริงของตัวละคร

ดังนั้นการที่ผู้กำกับไม่คำนึงถึงความสมจริงในด้านบุคลิกลักษณะของตัวละครเช่นนี้ก็เกินไปตามกลวิธีที่ถือว่าละครคือละครที่จะเสนอสิ่งที่ต้องการเสนอออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัดโดยไม่คำนึงถึงความสมจริงในด้านอื่นๆ นั่นคือ ต้องการนำเสนอแนวคิดบูรพาคตินิยมเป็นหลัก จึงไม่ใส่ใจว่าบุคลิกลักษณะของพระพุทธรเจ้านั้นจะสมจริงหรือไม่

4.8 กลวิธีการใช้แนวแฟนตาซี (Fantasy)

ในวรรณกรรมเรื่อง *ลิตเติล บุดดา* จะเห็นลักษณะแฟนตาซี (Fantasy) ปรากฏอยู่ด้วย แนวแฟนตาซีคือแนวการเขียนวรรณกรรมที่เน้นการใช้จินตนาการเป็นหลัก ไม่ใช่โลกแห่งความเป็นจริง ไม่คำนึงถึงเหตุผลที่ถูกต้องเนื้อเรื่องจึงเต็มไปด้วยสิ่งเหนือธรรมชาติ เวทมนตร์ สัตว์ประหลาด หรือภูติผีปิศาจดังปรากฏในฉากที่เจ้าชายสิทธัตถะนั่งสมาธิร่วมกับปัญจวัคคีย์ทั้งห้าและจู่ๆ ฝนก็ได้ตกลงมาอย่างหนัก ทันใดนั้นเองพญานาคตัวใหญ่ตัวหนึ่งได้เลื้อยมาทางข้างหลังเจ้าชายสิทธัตถะและได้แผ่แม่เบี้ยเพื่อช่วยกันไม่ให้พระองค์ทรงเปียกฝน จากนั้นเป็นฉากที่ผู้ประพันธ์ดัดแปลงมาจากพุทธประวัติฝ่ายมหายานในธิเบตที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในตอนที่พระพุทธรเจ้าทรงกำลังนั่งทำสมาธิภาวนา ณ ที่อยู่ของพระยามจุลินทนาคราชเป็นเวลาเจ็ดวันซึ่งพระยามจุลินทนาคราชก็ได้มาพันพระกายของพระองค์เจ็ดรอบและแผ่พังพานปกบ้นพระเศียรเพื่อช่วยกันแดดและฝนให้พระองค์ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดหลังจากที่พระพุทธรเจ้าได้ทรงตรัสรู้แล้วแต่ผู้

ประพันธ์กลับดัดแปลงเหตุการณ์ตอนนี้เอามาไว้ก่อนที่พระองค์จะทรงตรัสรู้รวมทั้งยังให้มีปัญจวัคคีย์ทั้งห้าอยู่ในเหตุการณ์ด้วยดังต่อไปนี้

Siddhartha looked from one to the other, then at the sky. A monsoon cloud moved across the rising sun. Thunder crackled. A moment later the first raindrops spattered around them, and a giant cobra, the serpent-king Mucilinda, slithered toward them, past the five men, who stared at him in terror. Siddhartha closed his eyes once more and did not see Mucilinda approach, nor did he flinch when the snake began to coil himself around him. And as the torrent began, Mucilinda rose behind Siddhartha's neck and spread his mighty hood over him so that throughout the storm, which lasted all day, not a drop dampened him.

When it was over, Mucilinda uncoiled himself and departed, and when Siddhartha opened his eyes once more, the five men were lying prostrate before him in worship.

"My friends," Siddhartha said, "let us search for Enlightenment together and vow to be silent until we find it."

He touched both hands to his lips, and the Ascetics did the same.⁶⁷

การที่ผู้ประพันธ์ทำเช่นนี้ก็เพราะต้องการให้ฉากนี้มีลักษณะของแนวแฟนตาซี กล่าวคือ ทำให้เหตุการณ์ตอนนี้ดูเป็นเรื่องราวเหนือธรรมชาติเพราะในนวนิยายเจ้าชายสิทธัตถะในตอนนั้นยังเป็นคนธรรมดาอยู่ หากได้ทรงมีอิทธิปาฏิหาริย์ดังเช่นตอนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าไม่การที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้มีพญานาคมาช่วยบังฝนให้กับมนุษย์ธรรมดาที่ไม่มีพลังอำนาจวิเศษก็เพราะต้องการทำให้เป็นลักษณะแบบแฟนตาซีที่มีสิ่งเหนือธรรมชาติเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเหมือนดังที่ในเทพนิยายตะวันตกที่มักจะมีเหล่าภูติหรือนางฟ้าตัวน้อย ๆ มาช่วยเหลือพระเอกหรือนางเอกที่เป็นมนุษย์ธรรมดาให้รอดพ้นจากอันตราย

⁶⁷ Gordon McGill, *Little Buddha*, pp. 92-93.

ลักษณะแฟนตาซียังปรากฏในฉากที่พระพุทธเจ้าผจญมาร กล่าวคือ บุตรสาวทั้งห้าของพญามารได้พยายามยั่วยวนเจ้าชายสิทธัตถะเพื่อให้เกิดกิเลสจะได้ทรงไม่สามารถตรัสรู้ได้ แต่ก็ทำไม่สำเร็จทำให้พญามารโกรธมากจนทำให้เกิดลมเจือพิษพัดโหมอย่างรุนแรงซึ่งทำให้แม้แต่บุตรสาวทั้งห้าของพญามารก็สลายกลายเป็นฝุ่นละอองพัดกระจายไปทั่วทั้งสี่ทิศ พญามารได้ส่งกองทัพมารมาและได้ยิงธนูไฟใส่พระพุทธเจ้าแต่ธนูไฟเหล่านั้นกลับกลายเป็นดอกไม้บูชาพระพุทธเจ้าไปเสีย ลมเจือพิษที่พญามารสร้างขึ้น กองทัพมารที่พญามารส่งมา รวมทั้งการที่ธนูไฟกลายเป็นดอกไม้เหล่านั้นล้วนเป็นลักษณะแฟนตาซีเพราะมีลักษณะเหนือธรรมชาติ

ยิ่งไปกว่านั้นในฉากที่พญามารได้ปลอมตนเป็นเงาของเจ้าชายสิทธัตถะพูดจาหลอกลวงให้พระองค์ทรงไม่สามารถตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้ก็เป็นลักษณะของแนวแฟนตาซีเพราะเป็นการใช้จินตนาการและมีลักษณะเหนือธรรมชาติต่างไกลจากโลกแห่งความเป็นจริงที่เงาของเจ้าชายสิทธัตถะในแอ่งน้ำลุกขึ้นมาพูดกับพระองค์ได้ นักวิจารณ์บางท่านได้วิจารณ์ไว้ว่าฉากนี้เจ้าชายสิทธัตถะทรงดูเหมือนกับผู้ที่ทรงมีอาการประสาทหลอนเห็นเงาของตัวเองลุกขึ้นมาพูดกับตนได้ดังที่ Joe Brown ได้วิจารณ์ไว้ดังนี้

Surprising effects that never try to seem realistic. When a rainstorm threatens the meditating Reeves, a giant hooded cobra appears and serves as his umbrella ; when worldly temptations try to seduce Reeves from enlightenment, they appear as rapturously psychedelic hallucinations.⁶⁸

อาจกล่าวได้ว่าลักษณะแฟนตาซีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในนวนิยายเรื่องนี้ก็เพื่อจะสร้างความรู้สึกสนุกสนาน ความตื่นเต้น และความรู้สึกแปลกใหม่ให้กับผู้อ่านงานของตนโดยเฉพาะฉากที่พระพุทธเจ้าผจญมารจะมีองค์ประกอบแนวแฟนตาซีปรากฏอยู่มากเป็นพิเศษซึ่งกลายเป็นฉากที่โดดเด่นในนวนิยายเรื่องนี้

⁶⁸ Joe Brown ,Little Buddha'(PG) [Online]. (n.d.). (Available from : <http://www.rottentomatoes.com/click/movie1052541/review.php?critic=all&sortby=default&page=2&rid=35336> [2002,January 6]).

การที่ผู้ประพันธ์ใช้องค์ประกอบแฟนตาซีมากเช่นนี้ก็เพื่อจะสื่อว่าประวัติพระพุทธเจ้าเป็นเพียงเรื่องที่เกิดมาจากจินตนาการเหมือนดังที่แนวแฟนตาซีที่เน้นการใช้จินตนาการอันเป็นไปตามแนวบุรพาคตินิยมซึ่งก็สอดคล้องกับคำว่า “legend”, “mythology” และ “fairy tale” ที่ผู้ประพันธ์ใช้เรียกพุทธประวัติดังได้กล่าวไปแล้ว

4.9 การใช้องค์ประกอบทางภาพยนตร์ในการสื่อถึงความแตกต่างระหว่าง ตะวันออกและตะวันตก

วรรณกรรมและภาพยนตร์มีความสัมพันธ์กันเพราะต่างก็เป็นศิลปะในการเล่าเรื่อง จึงมีลักษณะร่วมกันบางประการโดยวรรณกรรมจะใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อส่วนภาพยนตร์จะใช้ภาพและเสียงเป็นสื่อ ทั้งสองอย่างนี้จะมียุคประกอบที่เหมือนกัน เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร แนวคิดหลักหรือแก่นเรื่อง เป็นต้น เมื่อองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้รวมกันแล้วก็จะกลายเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาและสาระตามที่ผู้สร้างงานอยากจะสื่อ หากเราใช้แนวบุรพาคตินิยมในการวิเคราะห์วรรณกรรมและภาพยนตร์แล้วจะเห็นว่าสื่อทั้งสองประเภทนี้ต่างก็เป็นบุรพาคตินิยม ประเภทที่แสดงออกอย่างเปิดเผยซึ่งเป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมของบุรพาคตินิยม ประเภทแฝงเร้นที่แม้รูปแบบจะต่างกันแต่สารที่ต้องการจะสื่อมันยังคงเดิม ยิ่งไปกว่านั้นรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายนี้ก็จะเป็นการช่วยเผยแพร่แนวคิดบุรพาคตินิยมให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นไปอีก

ในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมที่ตะวันตกมีต่อตะวันออกหรือแนวคิดบุรพาคตินิยมที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุดดา* นี้สามารถศึกษาจากวรรณกรรมได้เช่นกันเพราะสื่อทั้งสองประเภทต่างก็มีองค์ประกอบที่เหมือนกันดังที่ได้กล่าวไป

วรรณกรรมเรื่อง *ลิตเติล บุดดา* ถือเป็นสินค้าชิ้นหนึ่งของอุตสาหกรรมแบบวัฒนธรรมชนนิยม กล่าวคือ เป็นการผลิตแบบอุตสาหกรรมที่มีการผลิตสินค้าตัวนี้ในรูปแบบต่างๆ อย่างครบวงจร เช่น เมื่อมีการสร้างภาพยนตร์ก็จะมีผู้เขียนบทภาพยนตร์หรือวรรณกรรมออกมาขายรวมทั้งยังมีโฆษณาการผลิตต่อเนื่องไปถึงอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนิตยสาร หนังสือพิมพ์ หรือว่าจะเป็นโรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้าที่โยงไปถึงอุตสาหกรรมบริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการบริโภคของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการขายสินค้า

ตามรูปแบบวัฒนธรรมชนนิยมหรือนัยหนึ่งก็คือการครอบงำหรือควบคุมจิตใจสำนึกของผู้คนในสังคมนั่นเอง⁶⁹

วรรณกรรมเรื่องนี้ได้ประพันธ์ขึ้นโดยดัดแปลงมาจากบทภาพยนตร์ของ Rudy Wurlitzer และ Mark Peploe ที่เขียนจากเรื่องของแบร์นาร์โด แบร์โตลูซซี เมื่อนำมาเขียนเป็นนวนิยายได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหาขึ้นบางส่วนที่ไม่มีในภาพยนตร์เพื่อเพิ่มสีสันให้กับตัวงานเพื่อความสนุกสนานบันเทิง เช่น มีการแทรกหลักธรรมปฏิบัติสมุปปาตเข้าไป อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นนวนิยายแต่โดยรวมแล้วยังคงคงเนื้อหาและสารได้เหมือนกับที่เป็นภาพยนตร์จนอาจกล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นภาษาภาพยนตร์ของเรื่อง *ลิตเติล บุคคา* จึงสามารถใช้ในการศึกษา

⁶⁹ Theodor Adorno และฮือคโฮเมอร์ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ระบบอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (culture industry) ว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ วรรณกรรม บทภาพยนตร์ ทีวี โอ วีซีดี ดีวีดี ไม่ได้สร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาสู่สายตาประชาชนหากแต่ผลิตสิ่งที่เป็นสูตรมาตรฐาน (standardized) โดยผลิตครั้งละจำนวนมากๆ (mass production) ซึ่งก็ไม่ได้ต่างจากสินค้าประเภทอื่นๆ เพื่อเพิ่มอำนาจของระบบทุนนิยมผูกขาดโดยอ้างว่าเป็นการผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค (consumers' needs) ในการผลิต “สินค้าวัฒนธรรม” (cultural commodity) ในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมหรือ “อุตสาหกรรมจิตสำนึก” (consciousness industry) ที่เรียกเช่นนี้เพราะสินค้าเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งในการกล่อมเกล้าและควบคุมความคิดและจิตสำนึกของคนในสังคมนักสื่อสารมวลชนได้สร้างสูตรมาตรฐาน เช่น การสร้างดารายอดนิยมเพื่อดึงความสนใจของผู้รับสื่อซึ่งสูตรมาตรฐานนี้ได้กลายเป็นตัวกำหนดทิศทางของ “สาร” ที่ศิลปินจะสื่อออกมาในผลงานของตนทำให้ศิลปินไม่สามารถผลิตผลงานได้อย่างอิสระตั้งใจปรารถนาอีกต่อไป(เช่นเดียวกับที่นักบูรพาคดีนิยมได้สร้างแนวคิดบูรพาคดีนิยมออกมาสำหรับเป็นมาตรฐานซึ่งก็ได้กลายเป็นตัวกำหนดผลงานที่ผู้สร้างภาพยนตร์หรือศิลปินแขนงอื่นๆ ได้ผลิตออกมาให้สอดคล้องกับแนวคิดบูรพาคดีนิยมเพราะหากไม่ทำเช่นนั้นผลงานนั้นๆ ก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้เสพชาวตะวันตก (ผู้วิจัย))

การป้อนสินค้าประเภทวัฒนธรรมมวลชน (mass culture product) ให้แก่ผู้รับสื่อทำให้ผู้รับรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมรวมทั้งยังเป็นการสร้างความเป็นปัจเจกบุคคลปลอมๆ (pseudo individuality) ให้ด้วย เช่น บางคนอาจจะเลียนแบบการแต่งกายหรือนักกร้องคนหนึ่งเพราะว่าทำให้รู้สึกมีสไตล์ของตัวเองในท่ามกลางสินค้ามวลชนที่มีเนื้อหาซ้ำๆ กัน ประโยชน์ของสินค้าวัฒนธรรมไม่ได้อยู่ที่คุณค่าในตัวของมันเอง (use value) แต่กลับอยู่ที่ราคาในการซื้อขายแลกเปลี่ยนหรือคุณค่าทางสัญลักษณ์ (exchange value or sign value) (เช่น การอ่านนวนิยายหรือเลือกที่จะไปชมภาพยนตร์เรื่อง *ลิตเติล บุคคา* ของคนบางกลุ่มอาจไม่ใช่เพราะสนใจในเนื้อหาที่เกี่ยวกับศาสนาของงานนี้แต่เป็นการเลือกเสพตามกระแสสังคมตะวันตกที่ในขณะนั้นมีความสนใจในเรื่องราวการกลับมาเกิดของลามาเอธิเบตซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่และน่าสนใจสำหรับคนตะวันตกหรืออาจเลือกดูเรื่องนี้เพราะอยากดูดาราที่ตนชื่นชอบ เช่น คีนู รีฟส์ (ผู้วิจัย))

ด้วยกระบวนการดังกล่าวผู้ที่บริโภคสื่อจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญในการขายอุตสาหกรรมจอมปลอม (false consciousness) ของอุตสาหกรรมบันเทิง (pleasure industry) (ดู อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, *ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทยโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ* (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542, หน้า 60-62.).